

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

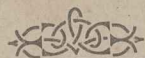
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΡΙΣΤ. Θ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥΣ ΓΕΩΠΟΝΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΖ^{ΟΝ} ΑΡΙΘ. 188

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1927

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τοῦ ἐδάφους ἔχει πρακτικὸν ἀποτέλεσμα; — Πρὸς ἀποστόμωσιν τῶν διαφόρων συκοφαντῶν τῶν χημικῶν λιπασμάτων τῆς Α.Ε.Ε.Χ.Π.Α. — Παθήσεις φυτῶν: Ἡ Μηλολόνη. — Ὁ ρόλος τοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος ἐν τῇ γεωργίᾳ. — α' Ἀπὸ μίαν θαυμασίαν ἐκδρομὴν εἰς τὰ Λευκὰ Ὄρη». (κ. Κ. Φούμη). — Ποικίλα: Γινῶμαι Ἑλλήνων γεωπόνων διὰ τὰ χημ. λιπάσματα. — Ἐπίκαιρα: Ἐμβάπτισις σπόρων βάμβακος ἐντὸς τοῦ θειικοῦ ὀξέος πρὸς αὐξήσιν τῆς βλαστικῆς ικανότητος. — Κτηνοτροφικά: Ἀγκινάρα. — Ἀλληλογραφία.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΠΕΙΑ

Καταράκτης Τσιρῆ — Παπᾶ (Bodenā).

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΖΗΤΟΥΝΤΑ ΠΕΜΠΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΤΗΣ Α. Ε. Ε. Χ. Π. Λ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΑΡΙΣΤ. Θ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥΣ ΓΕΩΠΟΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡ. 33

Η ΧΗΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΕΧΕΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ :

Συχνά γίνεται λόγος από διαφόρους επιστήμονας, προκειμένου περί λιπάνσεως, περί της χημικής αναλύσεως του εδάφους και εν όνόματι και υπό την σκέπην της χημικής ταύτης αναλύσεως, άλλοι μὲν ἐξ επιπολαιότητος, και διὰ ν' ἀπαντήσουν κάτι εἰς τοὺς γεωργούς, οἵτινες ζητοῦν τὴν γνώμην των, ἐπὶ λιπασματολογικῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα δὲν κατέχουν ἴσως, ἄλλοι δὲ και ἀπὸ σκοποῦ, πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἀτομικῶν ἢ και συμφερόντων τρίτων, ἐμβάλλουν εἰς διαπιστίαν τὸν γεωργόν, πρὸς τὰ λιπάσματα ἐν γένει, και ἰδίως τὰ μικτά, και διαπράττουν οὕτω ἐν πραγματικῶν κακούργημα ἐναντίον τῆς γεωργίας, κατὰ πρῶτον λόγον, και αὐτοῦ τούτου τοῦ ἔθνους κατὰ δεύτερον, μειοῦντες τὴν γεωργικὴν μας παραγωγὴν, και ἀπογοητεύοντες τοὺς γεωργικοὺς μας πληθυσμούς.

Και κατὰ τὸ παρελθόν, εἰς ἄρθρον μας δημοσιευθέν εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τοῦ Χρηματιστηρίου» τῆς 2ης Σεπτεμβρίου 1926, προκειμένου περί πλήρων ἰσορροπημένων λιπασμάτων, ὠμιλήσαμεν πρὶ τῆς ἀξίας τῆς χημικῆς ἀναλύσεως τοῦ εδάφους, ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως, ὑπεστηρίξαμεν δὲ ὅτι μόνον διὰ συνεχῶν πειραμάτων εἰς τὸν ὑπὸ ἐξέτασιν ἀγρόν, εἶναι δυνατόν νὰ ἐχθῇ τις θετικώτερα ἀποτελέσματα, και νὰ πλησιάσῃ, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς τὴν πραγματικότητα, καθορίζων τὰ ἐλλείποντα λιπαντικὰ στοιχεῖα.

Ἄλλ' ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι περίπλοκος, ἀπαιτεῖ μακρὸν χρόνον, τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς, ἐν και θετικά, εἶναι πολὺ μικρᾶς διάρκειας. Καθ' ὅτι ὡς ἔχουν σήμερον τὰ πράγματα, τίς δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι τὰ εὐρεθέντα ποσὰ ἀφομοιωσίων λιπαντικῶν στοιχείων, κατόπιν πειραμάτων, θὰ εἶναι τὰ αὐτὰ και μετὰ παρέλευσιν δύο ἢ και ἐνὸς μόνον ἔτους; Ἐχομεν νὰ κάμωμεν ἀφ' ἐνὸς μὲν με φυτὰ ἅτινα δὲν εἶναι μηχαναί, ἀλλὰ ζῶντες ὄργανισμοὶ οἵτινες ἔχουν τὰς ἰδιοτροπίας των, ἀφ' ἑτέρου δὲ με μικροοργανισμοὺς τοὺς ὁποίους δὲν κατορθώσαμεν εἰσεῖν νὰ ὑποδουλώσωμεν, οὕτως ὥστε νὰ ἐργάζωνται συμφώνως πρὸς τὰς θελήσεις μας. Οὕτως ἔχοντων τῶν πραγμάτων θὰ ἐπρεπε ὁ γεωργὸς ἀπὸ παραγωγῆς νὰ μετατραπῇ εἰς ἐπίμονον λεπτολόγον πειραματιστήν, πρὸς καθωρισμὸν ἐκάστοτε μετὰ τινος ἀκριβείας τῶν εἰς τὸν ἀγρόν τοῦ ἀναγκαζούντων λιπαντικῶν στοιχείων. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα; Ἐξοικονόμησις κάποτε κάποτε μερικοῦ ἀζώτου, ἢ φωσφόρου, ἢ κάλεος, ἐν και ἡ ἐξοικονόμησις αὕτη εἶναι φαινομενική, καθ' ὅσον διὰ μὲν τὸ φωσφορικὸν και κάλι ἐὰν δὲν χρησιμοποιηθοῦν, παραμένουν ἐντὸς τοῦ εδάφους, διὰ δὲ τὸ ἀζωτὸν ἡ ἐξοικονόμησις γίνεσθαι, και χρησιμοποιούνται τύποι ὡς τὸ 0—12—6 μὴ περιέχοντες τὸ στοιχεῖον τοῦτο, ἐφ' ὅσον διὰ τὸ ἀζωτὸν δὲν δπάρχει ἀνάγκη οὔτε χημικῆς ἀλλ' οὔτε και πειραματικῆς ἀναλύσεως, τὸ στοι-

ΜΗΛΟΛΟΝΘΗ Η ΚΟΙΝΗ

(Melolontha vulgaris)

1) Τέλειον ἔντομον, 2) σκώληξ ἀνεπτυγμένος, 3) αὐγὰ τοῦ ἐντόμου, 4) νύμφη, 5 και 6 σκώληκες μηλολόνθης κατατρώγοντες ρίζας και κονδύλους πατάτας. (Βλέπε ἄρθρον μας σελίς 379).

χρησιμοποιούνται τύποι ὡς τὸ 0—12—6 μὴ περιέχοντες τὸ στοιχεῖον τοῦτο, ἐφ' ὅσον διὰ τὸ ἀζωτὸν δὲν δπάρχει ἀνάγκη οὔτε χημικῆς ἀλλ' οὔτε και πειραματικῆς ἀναλύσεως, τὸ στοι-

χαιόν τουτο έκεί όπου πλεονάζει φαίνεται ως γνωστόν, εκ της υπερβολικής ανάπτυξεως των φυτών.

Θα μοι ειπουν ίσως ότι δεν υπάρχουν μικρά οικονομία δια την γεωργίαν. Είμεθα απόλυτως σύμφωνοι, άλλ' όταν αι οικονομίαι αβται απαιτούν τόσο χρόνον και τόσας γνώσεις εκ μέρους του άπλοϊκού γεωργού, αναμφισβήτητως θα κοστίσουν πολύ περισσότερον παρά εάν δεν εγένοντο. Είναι αι οικονομίαι έννοούμεναι οικονομίαι, αϊτινες εν και μόνον θετικόν αποτέλεσμα έχουν εις την περίπτωσιν ταύτην, να συσκοτίζουν τόν γεωργόν και να τόν κάμνουν να μη χρησιμοποιή πλέον ούδέν λίπασμα, αφού δεν δύναται να γνωρίζη ποίον πρέπει να χρησιμοποιήση.

Η μηδαμινή αξία της χημικής αναλύσεως του εδάφους ως προς την καθοδήγησιν της λιπάσεως, έχει τοσοούτον αναγνωριστή καθ' όλην την Εσθρόπην, και εν αυτή ακόμη τη Γαλλία, ήτις εις παλαιότερους χρόνους ήτο ο πλέον ένθερμος υποστηρικτής της θεωρίας ταύτης, ώστε σήμερον έπιστήμονες, του κύρους του Γάλλου Ακαδημαϊκού Γκαμπριέλ Μπερτράν, εν έπισήμω συνεδριάσει της Γαλλικής Γεωργικής Ακαδημίας, εν έδίστασαν να τονίσουν με τόν έπισημότερον τρόπον, ότι: «η χημική ανάλυσις του εδάφους όπως γίνεται σήμερον δίδει ελάχιστα αποτελέσματα από πρακτικής γεωργικής απόψεως». Πρό πολλών ετών ο Γάλλος χημικός Γεώργιος Βιλ είχε παρατηρήσει την ανεπάρκειαν της χημικής αναλύσεως, και έλεγε ότι η καλλιτέρα ανάλυσις του εδάφους είναι εκείνη η οποία γίνεται δια των φυτών, υπονοών τους πειραματικούς άγρους.

Ίδου λοιπόν η χρεωκοπία της χημικής αναλύσεως του εδάφους αναγνωρίζομένη πλέον και έπισήμως, από τας κορυφάς της Γεωργικής έπιστήμης, ώστε είναι καιρός πλέον και οι έδω υποστηρικταί της χημικής αναλύσεως του εδάφους, από απόψεως προσδιορισμού λιπαντικών στοιχείων ν' αναγνωρίσουν πλέον την χρεωκοπίαν της μεθόδου ταύτης και να παύσουν να υπονομεύουν, ασυναισθήτως πιστεύομεν, την χημικήν λίπανσιν δια των **πλήθων λιπασμάτων**, καθ' όσον μέχρις ότου εύρεθι ταχεία και πρακτική μέθοδος καθορισμού των αναγκαίων των λιπαντικών στοιχείων εις τα φυτά, είναι αναντίρρητον ότι τας περισσότερας επιτυχίας θα έχουν πάντοτε τα **πλήρη λιπάσματα**. Ειδικώς δια την Ελλάδα ο γεωργικός κόσμος όφείλει άπειρον ευγνωμοσύνην προς τόν άείμνηστον Ραϊνόλδον Δημητριάδην, όστις πρώτος διεΐδε πού έπρεπε να τείνη η λιπασματολογική προσπάθεια εις τόν τόπον μας, από πρακτικής απόψεως, και καθώρισε κατόπιν εύρυτάτης μελέτης των συνθηκών της Γεωργίας μας τους τύπους εκείνους των λιπασμάτων οϊτινες μέχρι της σήμερον δίδουν τόσον άριστα αποτελέσματα, και έπικρατήσαν κατά τοιούτον τρόπον, ώστε και ξένα εργοστάσια πάσης ένδικότητος μιμούνται και κατασκευάζουν τούτους. Ούδεμία δθεν χωρεί πλέον συζήτησις από πρακτικής απόψεως περί της αποτελεσματικότητος των τύπων τούτων, και εάν ποτέ επέλθη παραλλαγή τις εις τούτους δι' ώρισμένα φυτά, πράγμα τó όποϊον δεν άρνούμεθα, διότι η έπιστήμη βαίνει πάντοτε προς τά πρόσω, θα είναι πάντως κατόπιν μακροχρόνιων έπιστημονικών πειραματισμών, και απόλυτως θετικών αποτελεσμάτων. Αυτό είναι και τó κυριώτερον ελάττωμα της πειραματικής αναλύσεως των όποιων η ταχύτερα μόλις δύναται να πραγματοποιηθι έντός έτους. Τελευταίως ο Γερμανός καθηγητής Νεμπάουερ προσεπάθησε να παρακάμψη την δυσκολίαν ταύτην της μακροχρόνιου αναμονής των αποτελεσμάτων της δια πειραμάτων αναλύσεως προς καθορισμόν των άφομοιωσήμεν υλικών του εδάφους.

Η βάσις της μεθόδου του είναι η εξής:

Τ' αποθέματα του σπόρου εις υλικά διατροφής εξαντλούνται τάχιστα υπό του υπό βλάστησιν φυτού, κατόπιν, χρησιμοποιούνται τα νέα ριζίδια προς άπορρόφησιν των άφομοιωσήμεν στοιχείων των εδρικομένων έντός του εδάφους. Εάν λοιπόν χρησιμοποιήσωμεν μικράν ποσότητα του υπό ανάλυσιν χώματος, και πολλά φυτά υπό βλάστησιν, τα φυτά ταύτα θα εξαντλήσουν τάχιστα τα άφομοιωσήμεν στοιχεία, κατόπιν δε δι' αναλύσεως των φυτών τούτων καθορίζομεν τα εκ του εδάφους αφαιρεθέντα λιπαντικά υλικά.

Ο Νεμπάουερ ως φυτόν χρησιμοποιεί δια τά πειράματα του την σίκαλιν, η δε εργασία γίνεται ως εξής: 100 γραμμάρια του υπό ανάλυσιν χώματος, μετά την τελείαν αποξηρανσίν του αναμειγνύονται μετά άμμου καθαράς και τοποθετούνται έντός υαλίνου ριχού δοχείου. Εις έτερον όμοιον του πρώτου δοχείον τοποθετούνται 100 γραμμάρια καθαράς άμμου. Εις έκαστον των δοχείων τούτων σπέννομεν από 100 σπόρους σικάλεως. Αμφοτέρα δε τα δοχεία καλύπτονται υπό υαλίνης καμπάνας να προληφθι κάθε τυχόν άπορρόφησις εκ της άτμοσφαιρας λιπαντικών στοιχείων. Εϋθύς ως τα φυτά κитρινίσουν και αρχίσουν να μαραίνονται είναι άπόδειξις ότι εξήντησαν τα εις την διάθεσίν των άφομοιωσήμεν υλικά. Τότε γίνεται ανάλυσις των φυτών και των δύο δοχείων, κχωρισμένως, η δε διαφορά δίδει βεβαίως τα εκ του χώματος αφαιρεθέντα υπό των φυτών υλικά, και δι' ένός άπλου ύπολογισμού εύρίσκεται τότε η ποσότης των άφομοιωσήμεν λιπαντικών στοιχείων των περιχομένων εν τω εδάφει.

Η μέθοδος αύτη ήτις είναι εύφυστάτη, δεν κατάρθωσε εισέτι να δώση απόλυτως θετικά αποτελέσματα, ιδίως δια τó φυσιογικόν όξύ. Δεν υπάρχει όμως άμφιβολία ότι εν μεγάλο βήμα έγινε, άπαξ άναγνωρισθι πλέον ύφ' όλων ότι έκείνο όπερ ένδιαφέρει, από Γεωργικής απόψεως, δεν είναι η χημική σύστασις του εδάφους, άλλ' η εις άφομοίωσήμεν λιπαντικά στοιχεία περιεκτικότης του, και κατά συνέπειαν προς την κατεύθυνσιν ταύτην δέον να τείνουν δλαι αι ένέργειαι δια την λύσιν του προβλήματος τούτου.

Εν τω μεταξύ δε συνιστώμεν την χρήσιν των πλήρων λιπασμάτων ήτις μας δίδει μέχρι της σήμερον τοϋλάχιστον τα καλλίτερα αποτελέσματα, έφ' όσον δεν είμεθα εις θέσιν άκόμη να εφαρμόσωμεν άλλην τελειότεραν λιπαντικήν μέθοδον.

Θ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ
Μηχανικός—Γεωπόνος (Ε.Ν.Α.Γ.)

ΠΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΜΩΣΙΝ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΚΟΦΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Α.Ε.Ε.Χ.Π.Α.

Δημοσιεύομεν κατωτέρω άνευ σχολίων έγγραφον του Σεβ. Υπουργείου Γεωργίας άπευθυνθόν προς τó Α' Πανελλήνιον Έλαιοκομικόν Συνέδριον προς άποκατάστασιν της αληθείας επί των Έλληνικών λιπασμάτων τα όποια εξήτησαν να συκοφαντήσουν διάφοροι καλοθεληταί, έκμεταλλεόμενοι εν τυχαίον γεγονός μη νομίμου δειγματοληψίας έπισυμβάν εν Κερκύρα πρό τριετίας.

Τό έν λόγφ έγγραφον έχει ούτω:

Α'.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ Έν Αθήναις τή 10 Νοεμβρίου 1927
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Αριθ. πρωτοκ. 155307

ΕΠΕΙΓΟΝ

Προς τó Προεδρείον του Α' Πανελληνίου
Έλαιοκομικού Συνεδρίου

Έθνικόν Θέατρον

Ένταύθα

Κατόπιν αίτήσεως της Έλληνικής Έταιρίας Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων, έχομεν την τιμήν να γνωρίσωμεν ύμιν και δι' ύμών εις τα μέλη του Συνεδρίου, ότι αι επί σειράν έτών από της συστάσεως της Έταιρί-

ας ταύτης γενόμεναι **πολυάριθμοι αναλύσεις** των παρ' αύτης παρασκευαζομένων και πωλουμένων χημικών λιπασμάτων **άπέδειξαν την γνησιότητα αυτών και ότι ανταποκρίνονται πλήρως προς τους τύπους δι' ους έγυαται.** Απαξ μόνον εν Κερκύρα και εν Ηρακλείφ η σχεδόν ταυτόχρονος χημική ανάλυσις έδειξεν ότι εις μίαν ώρισμένην ποσότητα μικτού λιπάσματος η περιεκτικότης των καθ' έκαστον στοιχείων δεν ήτο ακριβώς η επί των έντύπων έγγραπτικών περιεκτικότητος αναγραφόμενη, αλλά **τούτο άσφαλώς προήρχετο εκ τυχαίας κακής αναμίξεως** των ποσοτήτων των διαφόρων συστατικών του συνθέτου λιπάσματος καθ' ότι έν φ' έν συστατικόν ήτο εις μικρότεραν αναλογίαν τó άλλο **επλεώναζεν** εις τρόπον ώστε η αξία του συνόλου του λιπάσματος να μη είναι μικρότερα, **ίσως μάλιστα να ήτο και άνωτέρα της αξίας**, ήν θα είχε τó σύνθετον λίπασμα αν περιήχε τα διάφορα στοιχεία εις την έν τφ πιστοποιητικφ αναγραφείσαν αναλογίαν. Επομένως δεν έπρόκειτο ουσιαστικώς περί λιπάσματος νοθευμένου, αλλά περί τοιούτου **εκ τύχης** κακώς αναμειγμένου.

Ο Υπουργός

Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Β'.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Ο ΝΟΜΟΓΕΡΟΝΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Αθήναι 18 Νοεμβρίου 1927

Αξιότατε Κύριε Μονεγάτοργου,

Επόμενος προφορικής ύμών παρακλήσεως, έχω την τιμήν να σας πληροφορήσω ότι εις Κέρκυραν πρό δύο ετών (αν δεν άπατώμαι) τó Γραφείον Νομογεωπόνου Κερκύρας προέβη εις άυτεπάγγελτον δειγματοληψίαν 1000 σάκκων (αν καλώς ένθυμούμαι) λιπασμάτων της Έλλην. Έταιρίας Χημικών Λιπασμάτων και Προϊόντων τύπου 6—8—8, τα όποια έπρομηθεύθη η Ένωσις Συνεταιρισμών «Δήμητρα».

Πρίν προβθι η ύπηρεσία εις την δειγματοληψίαν είχε καλέσει τόν έκεί αντιπρόσωπον της Έταιρίας κ. Κατοίμην, όστις όμως δεν παρευρέθη.

Τήν δειγματοληψίαν **δεν ένήργησα** έγω διότι είχον άλλας ύπηρεσιακάς άσχολίας άλλ' ό βοηθός Νομογεωπό-

νου κ. Ι. Τουρής, όστις και δεν εκάλεσεν, έφ' όσον δεν παρευρίσκετο ο αντιπρόσωπος της Έταιρίας, δύο μάρτυρας.

Τά δείγματα δεν εύρέθησαν περιέχοντα πλήρη τα στοιχεία του τύπου 6—8—8 και διετάχθη η κατάσχεσις των λιπασμάτων κατ' αρχάς, και άργότερον η ελάττωσις των τιμών.

Ακολούθως άπεστάλη εις Κέρκυραν ο Γεωπόνος της Έταιρίας κ. Λυκιαρδόπουλος, όστις **μαζί μου ήθέλησε να προσλάβη δείγματα εκ νέου εκ των άπομεινάντων σάκκων** των εις την πρώτην ανάλυσιν εύρεθέντων έλλιπων λιπασμάτων της Ένώσεως «Δήμητρα». Πλήν ο πρόεδρος ταύτης δεν επέτρεψε την πρόληψιν δειγμάτων, ισχυρισθείς ότι είχον όλοι οι σάκκοι εξαντληθι.

Τότε παρελάβομεν δείγματα λιπασμάτων της αύτης παρτίδος, προμηθευθέντα υπό του λιπασματομετρώου εν Κερκύρα κ. Πατσού και **τά όποια εύρέθησαν εν τάξει**, ως κατά την ανάλυσιν του Κεντρικού Γεωπονικού Χημείου και κατά την ιδίαν του Έθνικού Πανεπιστημίου.

Μετά πολλής έκτιμήσεως
Ν. ΛΥΧΝΟΣ

Σ. «Α. Τ.»— Έν τφ ως άνω έπιστολή του ο Νομογεωπόνος Κερκύρας κ. Λύχνος έλησμόνησε ν' αναφέρη:

α) «Οτι ο άποθηκάριος της ως άνω Ένώσεως κληθείς επί παρουσία του κ. Λύχνου ώμολόγησε κατά πρώτον ότι είχε σάκκους εκ των λιπασμάτων εκείνων έν τφ άποθήκη του, κατόπιν δε νεύματος του τότε προέδρου της Ένώσεως Συν)σμών «Δήμητρα» κ. Τρεβιζά, ήρχισε να λέγη τα αντίθετα.

β) «Οτι ο κ. Τρεβιζάς ήρνήθη να υπογράψη τó επί παρουσίας του συνταχθέν πρωτόκολλον και υπογραφέν υπό του Νομογεωπόνου και του γεωπόνου της Έταιρίας.

Έκ της περιέργου ταύτης διαγωγής του Προέδρου κ. Τρεβιζά καταφαίνεται σαφώς:

1ον). «Οτι ούτος ήτο πεπεισμένος ότι τα λιπάσματα της ΑΕΕΧΠΑ ήσαν έν άπολυτοτάτη τάξει, ως άπεδείχθη εξ άλλου και εκ της 2ας γενομένης αναλύσεως της αύτης μερίδος Πατσού.

2ον). «Οτι ο κ. Τρεβιζάς εκ προθέσεως προς εξυπηρέτησιν σκοτών σκοπών του και δυσφήμισιν των Έλληνικών λιπασμάτων, ήρνήθη να έπιτρέψη την δειγματοληψίαν.

Ταύτα προς ακριβή εξιστόρησιν της υποθέσεως ταύτης, της όποιας γίνεται εύρεία έκμετάλλευσις υπό τινων έπιτηδεών, και άποκατάστασιν της πλήρους αληθείας.

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΦΥΤΩΝ Η ΜΗΛΟΛΟΝΘΗ

Η Μηλολόνη (melolontha vulgaris, Hanneton) είναι έντομον καταστρεπτικώτατον δια την Γεωργίαν.

Τό τέλειον έντομον έχει μήκος 2 1/2 περίπου εκατοστών χρώμα καστανόν, τó δε άκρον των κεραίων είναι πεπλατυμένον και διηρημένον εις 7 φυλλαράκια δια τó άρσενικόν και 6 δια τó θηλυκόν. (Βλέπε εικόνα (1) σελις 377 Άγροτ. Ταχυδρόμου).

Οι γεωργοί τó συγχέουν συχνά με τόν πρασάγγουραν δια τούτο και δεν του έχουν ιδιαιτέραν όνομασίαν, τοϋλάχιστον δεν κατωρθώσαμεν να μάθωμεν ιδιαιτέραν τοιαύτην, τόν όνομάζουν κοπροσκούληκον, κολοκυθοφάγον, κλπ. δηλαδή ελας τας όνομα-

σίας τας όποιας δίδουν και εις τόν πρασάγγουραν.

Η Μηλολόνη όμως οϋδεμίαν σχέσηιν έχει με τόν πρασάγγουραν. Έκτός του ότι ανήκει εις άλλην οίκογένειαν, ο πρασάγγουρας είναι όρθόπτερον ένφ η Μηλολόνη είναι κολεόπτερον, έχει και άλλον κύκλον αναπτύξεως, και άλλας συνηθείας. Ο πρασάγγουρας είναι μάλλον έντομοφάγον, τας δε καταστροφάς τας όποιας κάμνει εις τα φυτά τας κάμνει ούχι δια να τραφθι αλλά δια ν' ανοίξη στοάς δια την καταδύσιν των έντόμων, ένφ Μηλολόνη είναι καθαρώς φυτοφάγον, και τρέφεται άποκλειστικώς από τόν χυμόν των φυτών, δια τούτο και αι κα-

ταστροφαι τὰς οποίας προξενεῖ εἰς τὴν Γεωργίαν ἰδίως, ὡς κάμπια, διότι ὡς τέλειον ἔντομον ζῇ πολὺ ὀλίγον καιρὸν, εἶναι τεράστια.

Ἡ πρασάγουρας ἀγαπᾷ ἰδίως τὴς κοπριάς διότι ἐκεῖ εὐρίσκει καὶ τὰ περισσώτερα ἔντομα καὶ σκουλικάρια διὰ τὴν τροφήν του, ἐνῷ ἡ Μηλολόνη προτιμᾷ καὶ ἐναποθέτει μᾶλλον τ' αὐτὰ εἰς ἐδάφη ἐλαφρὰ εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχουν φυτικά ὑπολείμματα εἰς ἀποσύνθεσιν, διότι ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ψιλῶν ριζιδίων τῶν φυτῶν τρέφονται τὰ μικρὰ σκουληκάρια τῆς, μάλιστα γεννηθῶν.

Τὸ τέλειον ἔντομον τῆς Μηλολόνης πετᾷ καὶ καλὰ, ὅλοι μας γνωρίζομεν τοὺς θαμβούρους, οἱ ὅποιοι τὸ καλοκαίρι ἐρχονται καὶ τυποῦν μὲ ὀρυμνὸν τὸ γυαλὶ τῆς λάμπας καὶ καίουν τὰ πτερὰ των, συχνὰ ὅμως σπάζουν καὶ τὸ γυαλί. Ὁ πρασάγουρας κάμνει ἰδίως τὰς μεγαλειτέρας καταστροφὰς ὡς τέλειον ἔντομον, ἐνῷ τοὐναντίον ἡ Μηλολόνη εἶναι μᾶλλον καταστρεπτικὴ εἰς τὸ στάδιον τῆς κάμπιας· τὸ ὅποῖον εἶναι καὶ πολὺ μεγαλειτέρας διαρκείας.

Σημειωτέον ὅτι ὁ πρασάγουρας συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν τῆς Μηλολόνης κάμπιας καὶ δπου τὴν συναντήσῃ, τῆς δίνει καὶ καταλαβαίνει, θὰ ἦτο ὅθεν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ἕνας καλὸς σύμμαχος τοῦ γεωργοῦ, ἐὰν ὁ ἄλλος εἰς τὴν βίαν του διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν διαφόρων ληπτῶν τῆς γεωργίας δὲν τὰ ἔκαμνε ὅλα γῆς μαδιάμ.

Βιολογικὸς κύκλος τῆς Μηλολόνης.

Τὰ τέλεια ἔντομα ἀναφαίνονται συνήθως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξέως, κατὰ Μάρτιον, Ἀπρίλιον, ἐνωρίτερον ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι γλυκὺς, ἀργότερον ὅταν εἶναι ὁροχερὸς καὶ ψυχρὸς. Τὰ ἔντομα ταῦτα τὰ ὅποια πετοῦν, ἰδίως τὴν νύκτα τρώγουν τὰ φύλλα ὄλων σχεδὸν τῶν δένδρων καὶ δύνανται εἰς τὸ στάδιον τοῦτο νὰ ἐπιφέρουν σημαντικὰς καταστροφὰς, ἰδίως λόγῳ τῆς πληθώρας των, διότι ἡ ζωὴ των, ὡς τέλεια ἔντομα, εἶναι πολὺ σύντομος, μόνον διαρκεῖ ἓνα μῆνα, κατὰ τὸν ὅποιον συνουστάζονται.

Περὶ τὰ μέσα Ἰουνίου τὰ εὖτω γονιμοποιηθέντα θήλη, εἰσέρχονται εἰς τὸ ἔδαφος εἰς 5—10 ἑκατοστὰ βάθος καὶ ἐκεῖ γεννοῦν τ' αὐτὰ των, ἐναποθέτουν συνήθως 20—30 μαζῶν, εἶναι δὲ ταῦτα λευκά καὶ ἔχουν μέγεθος σπόρου καννάβεως.

Διὰ νὰ ἐναποθέσῃ τ' αὐτὰ των τὰ ἔντομα ἐκλέγουν ἔδαφος μαλακὸν καλῶς καλλιεργημένον, τοὐναντίον ἀποφεύγουν τὰ ἀργιλλώδη, καὶ σκληρὰ ἐδάφη. Τὸ θήλυ μετὰ τὴν ὥστοιαν ψοφᾷ.

Μετὰ 25—30 ἡμέρας ἐκ τῶν αὐτῶν αὐτῶν βγαίνουν τὰ μικρὰ λευκὰ σκουληκάρια τὰ ὅποια εἶναι κυρτὰ καὶ δὲν μποροῦν νὰ σταθῶν ἴσια. (Βλέπε εἰκόνα).

Αὐτὰ εἶναι τὰ τρομερὰ σκουλήκια ποῦ καταστρέφουν τὸ πᾶν. Εἰς τὴν Γαλίαν τὰ ὀνομάζουν «Τούρκους». Τὰ σκουληκάρια αὐτὰ ζοῦν ὅλα μαζῶν συγκεντρωμένα ὅπως τὰ ἐτοποθέτησε ἡ μάνα των, διὰ τοῦτο καὶ αἱ καταστροφαι τὰς οποίας κάμνουν παρουσιάζονται ἀπὸ μέρους εἰς μέρος ὡς κηλίδες, καὶ οὐχὶ ὁμοιόμορφως εἰς ὅλην τὴν ἐκτασιν.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τὰ σκουλήκια αὐτὰ πηγαίνουν βαθεῖς μέσα εἰς τὴν γῆν, ἕως 50 πόντους. Ἐκεῖ περνοῦν τὸν χειμῶνα, καὶ τὴν ἀνοιξὴν ἀνέρχονται ἕως 5—6 πόντους κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἀρχίζουν τὰς καταστροφὰς των, μὴ ἀφίνοντες ρίζαν γιὰ ρίζαν.

Τὸ ἐπόμενον φθινόπωρον ξανακατεβαίνουν πάλιν ἐντὸς τῆς γῆς, βαθύτερα μάλιστα αὐτὴν τὴν φορὰν ἕως 70 πόντους, διὰ νὰ ἐπανέλθουν πάλιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διὰ τρίτην φορὰν καὶ νὰ ἐπαναρχίσουν τὰς καταστροφὰς των. Αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως, πλέον ἢ κάμπια ἔχει πάρει τὴν τελείαν τὴν ἀνάπτυξιν. Κατὰ Ἰούλιον λοιπὸν κατέρχεται ἐντὸς τοῦ ἐδάφους βαθύτερα ἀκόμη, ἕως ἓνα μέτρον, ἐκεῖ μεταμορφοῦται εἰς νύμφην καὶ κατόπιν εἰς τέλειον ἔντομον. Τὸ τέλειον ἔντομον βγαίνει ὅθεν τὸ φθινόπωρον ἀλλὰ συνήθως παραμένει ἐντὸς τῆς γῆς μέχρι τῆς προσεχοῦς ἀνοιξέως, μόνον δὲ εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις θέρος πολὺ θερμὸν δέλεπει κανεῖς ν' ἀναφαίνωνται τέλεια ἔντομα

τὸ φθινόπωρον.

Ἡ βιολογικὸς ὅθεν κύκλος τῆς Μηλολόνης συμπληροῦται ἐντὸς 3 ἐτῶν· δηλαδή:

- 1 μῆνα διαρκεῖ ἡ ἐκόλαψις τοῦ ὠοῦ
- 2 ἔτη παραμένει ὡς κάμπη ἐντὸς τοῦ ἐδάφους
- 8 μῆνας ὡς νύμφη καὶ τέλειον ἔντομον ἐντὸς τοῦ ἐδάφους
- 3 μῆνας ὡς τέλειον ἔντομον (Μάρτιον—Ἰούλιον) εἰς τὴν ἐπιφάνειαν.

ΜΕΣΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΕΩΣ

1ον). Φυσικοὶ ἐχθροὶ

Ἡ Μηλολόνη εὐτοχῶς—εἰς τὸ στάδιον τῆς κάμπης ἰδίως—ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς μεταξὺ τῶν ζώων, τῶν πτηνῶν, καὶ τῶν ἐντόμων.

Ὀβῖοι αἱ τυφλοπόντικες, οἱ σκατζόχοιροι, οἱ ἀρουραῖοι, κάμνουν ἀληθινὰς ἐκατόμβας καμπῶν Μηλολόνης· ἡ νυκτερίδα κυνηγᾷ τὸ τέλειον ἔντομον.

Μεταξὺ τῶν πτηνῶν, αἱ ὄρνιθες, οἱ Ἰνδιάνοι, οἱ μελισσοφάγοι, τὰ ψαρῶνια, οἱ κορυδαλοὶ, οἱ κάργιες ἰδίως, καὶ γενικῶς τὰ περισσώτερα τῶν πτηνῶν ἀρέσκονται νὰ τρέφονται μὲ κάμπιας Μηλολόνης.

Τέλος διάφορα παρσίτα (μήκητες καὶ βακτηρίαι (Isaria densa Bacillus tracheitis), ἐπιφέρουν οὐκ ὀλίγας καταστροφὰς εἰς τὰς κάμπιας τῆς Μηλολόνης. Δυστυχῶς μέχρι τῆς σήμερον δὲν κατέστη δυνατόν ὅπως καὶ διὰ τῆς ἀκρίδας, ἡ ἐφαρμογὴ εἰς τὴν πράξιν τῆς μεισιόσεως τοιούτων ἀσθενειῶν εἰς τὰ ἔντομα ταῦτα. Ἰσως διότι ὅλοι οἱ δοκιμάσαντες τὴν ἐφαρμογὴν τοιούτων μεθόδων διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ἐντόμων, δὲν λαμβάνουν ἀρκετὰ ὑπ' ὄψιν τὴν τοῦ ἐιδικοῦς ὅρους τοῦς ὅποιους ἀπαιτεῖ ἡ τεχνικὴ ἀνάπτυξις τοιούτων ἀσθενειῶν (συνθηκαὶ καὶ κλίματος, ὑγρασίας, θερμότητος, χημικῆς οὐστάσεως τοῦ περιβάλλοντος) καὶ δὲν ὑπολογίζουν ἀρκετὰ, ἴσως διότι τὰς ἀγνοοῦν τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως.

2ον). Μέσα χημικὰ

Ἡ καταπολέμησις τῆς Μηλολόνης διὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ δέον νὰ γ·νη κατ' ὅλα τὰ στάδια τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐντόμου.

1ον). Παραμπόσεις ὥστοιαι

Χρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο διαφόρους οὐσίας ἀποκρουστικὰς διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸ θῆλυ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐναποθέσῃ τὰ ὠοτά.

Ἡ ἀκάθαρτος ναφθαλίνη εἶναι τὸ ἀποτελεσματικώτερον μέσον πρὸς οὗτο, ἀλλὰ κοστίζει ἀκριδὰ καὶ μόνον εἰς πολὺ μικρὰς ἐκτάσεις δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ· π. χ. πρασιές, ἀνθῶνας, κήπους οἰκῶν. Χρηρίζονται κατὰ μέσον ὅρον ἀπὸ 50—60 χλγμ. κατὰ στρέμμα. Ἐπίσης ἡ ἀρβόστος ριπτομένη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν δίδει ἀρκετὰ καλὰ ἀποτελέσματα.

2ον). Καταπολέμησις τῆς κάμπιας

α) Ἀρωσις

Ἡ ἐλαττὰ ἀρωσις ἰδίως κατὰ τὸ θέρος εἶναι ἀρκετὰ ἀποτελεσματικὴ, κατ' ὅτι αἱ κάμπαι τῆς Μηλολόνης ἐρχόμεναι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν φοβοῦν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ξηρασίας καὶ τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας τοῦ θέρους. Ἡ ἀρωσις αὕτη δέον ἰδίως νὰ γίνεται κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ βιολογικοῦ κύκλου τῆς Μηλολόνης διότι εἰς τὴν περίοδον ταύτην αἱ κάμπαι τῆς Μηλολόνης εἶναι συγκεντρωμέναι, καὶ ἡ καταστροφή των εὐκολωτέρα. Ἐὰν δέ, φροντίσωμεν τὸ ἄρωτρον ν' ἀκολουθοῦν κατοικίδια πτην-

νά, γαλιά, ὄρνιθες, τότε ἡ καταπολέμησις γίνεται ἐτι τελειωτέρα.

β) Παγίδες

Εἰς τοὺς λαχανοκήπους δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν φυτὰ ὡς παγίδες. Πρὸς τοῦτο μεταξὺ τῶν γραμμῶν φυτεύουν ἰδίως μαρούλια διὰ τὰ ὅποια ἡ κάμπη τῆς Μηλολόνης τρέφει ἰδίως τέραν συμπάθειαν. Μόλις προσβληθῶν αἱ ρίζαι τῶν φυτῶν—παγίδων, ὑπὸ τῆς κάμπιας ταῦτα μαραίνονται, σκάπτωμεν τὸ χῶμα εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, 10—15 τόντους καὶ ἀνευρίσκομεν τὰς κάμπιας τὰς οποίας φονεύομεν.

Τὸ μέσον τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖ διαρκεῖ ἐπίβλεψιν καὶ καταστροφὴν τῶν καμπῶν, διότι ἀλλῶως τὰ μαρούλια θὰ χρησιμεύουν μᾶλλον διὰ νὰ ἐνδυναμώσουν τὴν κάμπιαν.

γ) Διθειοῦχος ἀνθραξ

Τὸ ἀποτελεσματικώτερον μέσον πρὸς καταστροφὴν τῆς κάμπιας, ὅπως καὶ διὰ τὸν πρασάγουραν εἶναι ὁ διθειοῦχος ἀνθραξ. Ὁ τρόπος τῆς χρήσεώς του ἐξετέθη λεπτομερῶς διὰ τὸν πρασάγουραν καὶ δὲν ἐπανερχόμεθα. Τὸ μόνον τὸ ὅποῖον θέλομεν νὰ συστήσωμεν, εἶναι ἐπειδὴ ἀπ' ἐνὸς οἱ ἐγγυτήρες διθειοῦχου κοστίζουν ἀρκετὰ ἀκριδὰ, ἀπ' ἐτέρου δὲ ὁ διὰ δοχείων κανονισμὸς τῆς δόσεως διθειοῦχου εἶναι δύσκολος, καὶ δυνατόν ν' ἀποβῇ ἐπικίνδυνος διὰ τοὺς ἀπροσέκτους, δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν πρὸς τοῦτο οἱ κοινὸι ψεκάστήρες, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἔχουν βαλβίδας ἀπὸ καουτσούκ.

Διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν κοινῶν ψεκατήρων διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀφαιροῦμεν τὴν μύτην διὰ νὰ μὴ ἀπλῶνῃ τὸ ὑγρὸν ὅπως εἰς τοὺς κοινούς ψεκασιούς, καὶ μετροῦμεν μίαν φορὰ εἰς τὴν ἀρχὴν πόσον ὑγρὸν ἐκτοξεύεται εἰς κάθε ἀνάβαν τοῦ πιστονίου. Κανονίζομεν δὲ τὴν κίνησιν τοῦ χειροῦ ἀναλόγως, οὕτως ὥστε εἰς κάθε τρύπαν τὴν ὅποιαν κάμνομεν μὲ τὸν λαστὸν, νὰ ρίπτωμεν 3 δράμια διθειοῦχου.

Μερικοὶ ἐπιστήμονες ἰσχυρίζονται ὅτι καὶ τὸ ὑπερφωσφορικὸν (τύπος 0—16—0) δ·δει καλὰ ἀποτελέσματα, ἰδίως ὅταν πρόκειται νὰ προφυλαχθοῦν καλλιέργειαι δημοητριακῶν, λόγῳ τοῦ ἐλευθέρου θείου ὁξέος ὁπερ εὐρίσκεται πάντοτε ἐν τῷ ὑπερφωσφορικῷ. Ἀλλ' εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τῶν δημοητριακῶν, ἡ χρῆσις τοῦ ἰδίου θείου ὁξέος ἐν διαλύσει ἐντὸς ὕδατος, καὶ ὁ ψεκάσμις τῶν δημοητριακῶν διὰ τοῦτου θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα ταυτόχρονον καταστροφὴν τῶν ζιζανίων, καὶ τῶν σκωλήκων τῆς Μηλολόνης.

Τέλος ὁ φλόμος ὅστις συνιστάται διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ πρασάγουρα ἀσφαλῶς θὰ ἔχη τ' αὐτὰ ἀποτελέσματα καὶ διὰ τὴν κάμπην τῆς Μηλολόνης.

3ον). Μέσα μηχανικὰ

3ον). Καταπολέμησις τοῦ τελείου ἐντόμου

Εἰς τὴν Εὐρώπην δπου ἡ Μηλολόνη κάμνει πολὺ μεγάλας καταστροφὰς, καὶ δπου ὅλα τὰ μέσα τὰ ὅποια ἀνεγέραμεν ἐφαρμόζονται εὐρον ὅτι τὸ ἀποτελεσματικώτερον μέσον καταπολέμησης τοῦ ἐντόμου τοῦτου μέχρι τῆς σήμερον τοῦλάχιστον, εἶναι ἡ περισυλλογὴ τῆς Μηλολόνης ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τοῦ τελείου ἐντόμου.

Πρὸς τοῦτο ὑπάρχοντες ὀργανωμένοι συνεταιρισμοὶ καταπολέμησης τῆς Μηλολόνης, οἵτινες ἔχουν ἐπιχορηγήσεις ἀπὸ τοὺς δήμους, νομοῦ καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἀκόμη τὸ Κράτος, καὶ οἱ τινες ἄμα τῇ ἐμφανίσει ὀργανώνουν τὴν καταδίωξιν κατὰ περιφέρειας.

Πρὸς τοῦτο χρησιμοποιοῦν ἓνα πανὶ μήκους 3 μέτρων καὶ πλάτους 2 τοῦ ὅποιον κρατοῦν 2 ἐργάται τεταμένον κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον ἕνας τρίτος ἐργάτης τινάζει τοὺς κλώνους μὲ ἓνα ἄγκιστρον, ὁ δὲ τέταρτος συλλέγει ἐντὸς σάκκου τὰ ἔντομα τὰ ὅποια πίπτουν εἰς τὸ σεντόνι. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη

δὲν νὰ γίνεται τὸ πρῶτ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ὁπότεν ἀκόμη τὰ ἔντομα εἶναι μουδιασμένα.

Τὰ ἔντομα ρίπτονται κατόπιν ἐντὸς κάδης εἰς τὴν ὅποιαν ὑπάρχει πυκνὸν ἀσβεστόγαλα καὶ ἀνακατώνονται καλὰ μὲ ἓνα ξύλον διὰ νὰ μὴ ἐρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, διότι ἡ Μηλολόνη ἀντέχει ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἀσφυξίαν.

Τὰ οὕτω συγκεντρωθέντα ἔντομα χρησιμοποιοῦνται κατόπιν ὡς λίπασμα, ἀφοῦ παραμένουν ἐπὶ τινα καιρὸν ἐντὸς λάκκου. Ἡ περιεκτικότης τοῦ λιπάσματος τοῦτου εἶναι:

3,7—0,6—0,8

δηλαδή ἀρκετὰ πλούσιον εἰς ὀργανικὸν ἄζωτον.

Τοιαύτην σπουδαιότητα ἀποδίδουν ἐν Γαλίᾳ εἰς τὴν καταπολέμησιν τοῦ ἐντόμου τοῦτου, ὥστε κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1925 ἐντὸς τῶν συνεταιρισμῶν οἵτινες ἐπλήρωσαν 0,50 (δηλαδή 1 1/2 δρχ.) τὸ χιλιόγραμμον ἐντόμων, ἐχρησιμοποίησαν καὶ ὁ στρατός, καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων διὰ τὸ μάζωμα τῶν ἐντόμων τούτων. Καὶ θεαίως μία τοιαύτη δραστηρία καὶ γενικὴ καταδίωξις ἔδωσε ἀρίστα ἀποτελέσματα.

Ἰδοὺ διατὶ ἓνα μέσον θεωρεῖται ἀποτελεσματικώτερον εἰς μερικὰ μέρη, ἐνῷ τοὐναντίον εἶναι ἄνευ ἀποτελέσματος εἰς ἄλλα. Τὸ πᾶν ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν, καὶ ἀπὸ τὴν ζέσιν μὲ τὴν ὅποιαν ἐφαρμόζεται.

Ὅρα καὶ καταπολέμησιν δάκου παρ' ἡμῖν, ἀλλοῦ ἀκούει κανεῖς νὰ ἐλθεῖν τ' ἀποτελέσματα, καὶ ἀλλοῦ νὰ λέγουν ὅτι εἶναι μηδυνή. Ἀσφαλῶς δὲν πταίει τὸ μέσον, ἀλλ' ὁ τρόπος καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς ἐφαρμογῆς.

Συνοψίζοντες τὰ μέσα καταπολέμησης ἔχομεν:

1ον). Πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ὥστοιαις: Ναφθαλίνη, ὑπερφωσφορικόν, ἀρβόστος εἰς σκόνιν.

2ον). Διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς κάμπης: Διθειοῦχος ἀνθραξ 10—12 δρ·μια κατὰ τετραγωνικὴν, φυτὰ—παγίδας, καλοκαιρινὰ ἐλαφρὰ ὁ γώματς, φλόμος.

3ον). Διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ τελείου ἐντόμου: Περισυλλογὴ, καὶ προκείμενου περὶ δένδρων ψεκάσμις τῶν φύλλων δι' ἀρσενικῶν παρσκαυσμάτων.

Θ. Α. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ
Μηχανικός—Γεωπόνος (Ε.Ν.Α.Γ.)

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΦΩΣΦΟΡΙΚΟΥ ΟΞΕΟΣ ΕΝ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ εἶναι ἐν ἐκ τῶν ἀπαραίτητων συστατικῶν τῆς θρέψεως τῶν φυτῶν. Τὸ συστατικὸν αὐτὸ ἀπαντᾷται εἰς τοὺς ἰστούς τῶν φυτῶν, ἠνωμένον ἄλλοτε μὲν μετὰ τῶν ἀνοργάνων καὶ ἄλλοτε μετὰ τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν. Εἶναι ἀναγκαῖον τὸν συστατικὸν διὰ τὴν κατεργασίαν τῶν οὐσιῶν αἱ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν σύνθεσιν τοῦ πρωτοπλάσματος τῶν φυτῶν καὶ ὡς ἐκ τοῦτου ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν ἀπαραίτητων συστατικῶν τῆς ζωῆς, τόσον τῆς φυτικῆς ὥσον καὶ τῆς ζωϊκῆς.

Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ παίζει σπουδαῖον ρόλον ἐπίσης διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς χλωροφύλλης, ὡς ἐκ τοῦτου εἰς ἐδάφη πτωχὰ εἰς φωσφορικὸν ὀξύ, τὰ φύλλα τῶν φυτῶν δὲν ἔχουν τὸ ζωηρὸν πράσινον χρῶμα, τὸ ὅποῖον ἔχουν εἰς ἐδάφη πλούσια εἰς φωσφορικὸν ὀξύ.

Ἄν καὶ τὸ συστατικὸν τοῦτο ἐντοπίζεται ἐντὸς τοῦ καρποῦ, εἶναι καὶ ἀναγκαῖον τὸν ὕλικον προκείμενον περὶ σιτηρῶν διὰ τὴν παραγωγὴν ἀφθονωτέρας καλῆς. Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ ἐπιδρᾷ εἰδικῶς ἐπὶ τῆς στερεότητος τῆς καλῆς καὶ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ παρουσιάσῃ ἀντίστασιν κατὰ τοῦ πλάσματος (πρωτοπλάσματος), σιτηρὰ λιπανθέντα μὲ λιπάσματα φωσφορικά.

Διὰ τῆς χρήσεως φωσφορικῶν λιπασμάτων εἰς καλλιερ-

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Δέχεται καταθέσεις επί προθεσμία με τούς κάτωθι τόκους ἀπληλαγμένους τελείως παντός φόρου

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διὰ τρεῖς μῆνας

8 %

Δι' ἕξ μῆνας

8 1/2 %

Δι' ἕν ἔτος καὶ πλέον

9 %

ΕΙΣ ΛΙΡΑΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ἢ ΔΟΛΛΑΡΙΑ ἢ ΧΡΥΣΟΝ

7 %

7 1/2 %

8 %

Κατὰ τὴν μετὰ τοῦ Δημοσίου σύμβασιν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 80 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς 5 Μαρτίου 1926, αἱ παρὰ τῇ Ἐταιρίᾳ καταθέσεις εἶνε προνομιούχοι ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΗΣ τῆς προσόδου τούτων ἐπὶ δέκα πέντε ἔτη, ΠΑΝΤΟΣ ΦΟΡΟΥ δημοσίου, ἀπλοῦ ἢ συνθέτου ἢ οἰουδήποτε ἄλλου, δημοτικοῦ ἢ τοπικοῦ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ἢ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ. Αἱ καταθέσεις χρησιμοποιοῦνται ἐξ ὁλοκλήρου, δυνάμει τῆς ἰδίας συμβάσεως πρὸς παροχὴν λιπασμάτων ἐπὶ πιστώσει εἰς τούς γεωργούς ἐπὶ τῷ αὐτῷ τόκῳ.

γείας σιτηρῶν, προκαλεῖται ὁ σχηματισμὸς κυτταρώδους μεμβράνης ἢ ὁποία περιβάλλουσα τὴν καλὰ μὴν, στερεώνει σημαντικῶς τὴν φυσικὴν τάσιν αὐτῆς πρὸς τὸ λύγιμα καὶ πρὸς τὸ πλάγιασμα.

Εἰς ἐδάφη ὅπου τὰ σιτηρά, ὡς ἐκ τοῦ πλεονάζοντος ἀζώτου ἔχουν τάσιν πρὸς τὸ πέσιμον, συνιστάται, ἀντὶ τοῦ κλασικοῦ τύπου 4-12-3, ἡ χρῆσις ὑπερφωσφορικοῦ (0-16-0) ἢ φωσφοροκαλιούχου λιπάσματος (0-12-6).

Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ ἔχει ἐπίσης τὴν ιδιότητα νὰ ἀυξάνῃ τὴν ἀντίστασιν τῶν σιτηρῶν κατὰ τῆς σκωριάσεως.

Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ χρησιμοποιούμενον καταλλήλως κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν περίοδον ἐπιταχύνει τὴν ὥριμανσιν τοῦ σίτου καὶ τῶν δημητριακῶν ἐν γένει καρπῶν κατὰ 5—10 ἡμέρας. Τὴν πολὺτιμον αὐτὴν ιδιότητα τοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκμεταλλευθοῦν οἱ Θεσσαλοὶ σιτοκαλλιεργῆται οἱ ὅποιοι δὲν χρησιμοποιοῦν ἀκόμη χημικὰ λιπάσματα καὶ οἱ ὅποιοι διὰ τῆς χρήσεως τοῦ λιπάσματος 4—12—3 θὰ ἠδύναντο νὰ ἔχωσι προῖμωτέραν ἐσοδεῖαν, ὁπότε θὰ ἐμπεριείχοντο αἱ ἐκ τοῦ λιβὸς ζῆμιαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι σημαντικαὶ κατὰ τὰ ἔτη κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ καυστικὸς καὶ ἀποπνικτικὸς αὐτὸς ἀνεμος πνέει μετὰ ἐντασιν.

Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ προκαλεῖ ἀφθονον ἀδελφωμα τῶν σιτηρῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ σιτοκαλλιεργῆται οἱ χρησιμοποιοῦντες τὸ πλήρες λίπασμα 4—12—3, διὰ τοῦ ὁποῦ παρέχοντες εἰς τούς δημητριακοὺς καρποὺς πλὴν τοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος καὶ τὰ ἐξ ἴσου ἀπαραίτητα διὰ τὴν θρέψιν τῶν φυτῶν ὕλικά, ἄζωτον καὶ κάλι, δύνανται νὰ ἐξοικονομήσιν 10 ο) ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ σπόρου. Διὰ νὰ δεῖξωμεν πόσῃν σημασίαν ἔχει ἡ ἐξοικονόμησις 10 ο) τοῦ ποσοῦ τοῦ σπόρου, ἂς σημειώσωμεν ὅτι ἕνας γεωργὸς τοῦ μεταχειρίζεται διὰ τὴν σποράν του 1000 ὁκάδες σίτου, δύνανται ἐφ' ὅσον θὰ μεταχειρισθῇ χημικὰ λιπάσματα νὰ σπείρῃ μόνον 900 ὁκάδας σίτου, καὶ μετὰς 100 ὁκάδας σίτου ποῦ ἐξοικονομεῖ, ἀξίας 700—750 δραχμῶν, δύνανται νὰ ἀγοράσῃ τόσον λίπασμα τοῦ τύπου 4—12—3, ὅσον ἀρκεῖ διὰ τὴν λίπανσιν 8—10 στρεμμάτων καλλιεργείας σίτου, κριθῆς, βρώμης κ.τ.λ.

Ἡ περιεκτικότης εἰς φωσφορικὸν ὀξύ τῶν κτηνοτροφικῶν φυτῶν ἔχει κεφαλαιώδη σημασίαν, ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως, ἐπὶ τοῦ ἀναστήματος καὶ τῆς ὑγιεινῆς ἐν γένει διαπλάσεως τῶν κτηνῶν.

Ἀς σημειώσωμεν ἐπιπροσθέτως ὅτι ὁ τόσον διαδεδομένος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ραχτισμὸς προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ

βρέφη δὲν εὐρίσκουν εἰς τὰς τροφὰς τῶν ἐπαρκεῖς ποσότητες φωσφορικοῦ ὀξέος.

Ἐπομένως ὁ ἐμπλουτισμὸς τῶν ἐδαφῶν εἰς φωσφορικὸν ὀξύ καὶ ἡ προσθήκη τοῦ συστατικοῦ τούτου κατ' ὑπερβάσιν τῶν ἀναγκῶν τῶν φυτῶν πρὸς σχηματισμὸν ἐντὸς τοῦ ἐδάφους παρακαταθήκων ἐκ τοῦ ὕλικου τούτου, πρέπει νὰ ἀποτελῇ μίαν ἀπὸ τὰς φροντίδας καθὲ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ, ἡ φροντίς δὲ αὐτὴ ἀποτελεῖ μίαν πολὺ σοβαρὰν γεωργικὴν βελτίωσιν ὧν ἀνεξαιρέτως τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν. Ἀς σημειώσωμεν ὅτι τὰ καλλιεργούμενα ἐν Ἑλλάδι ἐδάφη εἶναι πάμπτωχα εἰς φωσφορικὸν ὀξύ, ἐπομένως ὁ ἐμπλουτισμὸς αὐτῶν διὰ τοῦ συστατικοῦ τούτου θὰ ἔχῃ ἐπιδρασιν εὐεργετικὴν τόσον ἐπὶ τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας τῆς χώρας, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς διαπλάσεως ὑγιεινῶν ἀνθρώπων.

Εἶναι σήμερον πλέον καιρὸς νὰ μάθουν ὅσοι γεωργοὶ δὲν τὸ γνωρίζουν ἀκόμη, ὅτι αἱ λιπαινόμεναι καταλλήλως καλλιεργεῖται ἀποδίδουν ἀφθονωτέρους καὶ ἀνωτέρους κατὰ ποιότητα καρπούς. Συνεπῶς προϊόντα λιπυνθέντα ἔχουν ὡς ἐκ τῆς καλλιτέρας τῶν ποιότητος μεγαλειτέραν ἐμπορικὴν ἀξίαν.

Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λιπάσματα (ἄζωτου καὶ καλιοῦ) ἔχουν ἀνάγκην ἀφθόνου ὕδατος διὰ νὰ ἐκδηλοῦται εἰς τὸ ἀνώτατον ὅριον ἡ λιπαντικὴ τῶν δυνάμεις καὶ ἡ εὐεργετικὴ τῶν ἐνεργειῶν, δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον εἰς χώρας ἀρχιμηρὰς κατὰ τὰ ἔτη τῆς ξηρασίας καὶ τῆς ἀνομβρίας δὲν εἶναι ἀρκούντως καταφανῇ τὰ ἐκ τῆς χρήσεως χημικῶν λιπασμάτων εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα. Πάντοτε ὅμως οἱ λιπαίνοντες τὰς καλλιεργείας τῶν γεωργοὶ καὶ κατὰ τὰ ἔτη τῆς ξηρασίας λαμβάνουν μεγαλειτέρας στρεμματικὰς ἀποδόσεις ἀπὸ τούς μὴ λιπαίνοντας γεωργούς.

Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ ὅμως ἐὰν δὲν χρησιμοποιηθῇ ἔνεκα ἐξαιρετικῆς ξηρασίας ὑπὸ τῆς ἐσοδείας διὰ τὴν ὅποιαν ἐδόθη, συγκρατεῖται ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ ἐδάφους, κατὰ συνέπειαν ἀφοῦ δὲν χάνεται ἐνεργεῖ εὐεργετικῶς κατὰ τὴν ἐπομένην ἐσοδεῖαν.

Ὑπὸ ποίαν μορφήν πρέπει νὰ παρέχεται εἰς τὰ φυτὰ τὸ φωσφορικὸν ὀξύ, ἵνα δύνανται ταῦτα νὰ τὸ χρησιμοποιήσουν.

Τὸ φωσφορικὸν ὀξύ τὸ περιεχόμενον εἰς τὰ ὀρυκτὰ φωσφατά δὲν δύνανται τὰ φυτὰ νὰ τὸ χρησιμοποιήσουν. Μόνον μετὰ τὴν κατεργασίαν τῶν φωσφάτων διὰ θεϊκοῦ ὀξέος τὸ φωσφορικὸν ὀξύ διαλυτοποιούμενον δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τῶν ριζῶν τῶν φυτῶν. Τὸ φωσφορικὸν λίπασμα τὸ προκύπτει μετὰ τὴν κατεργασίαν τῶν φωσφάτων διὰ τοῦ θεϊκοῦ ὀξέος, εἶναι τὸ γνωστὸν **ὑπερφωσφορικὸν λίπασμα** τὸ ὁποῖον περιέχει 14—16 ο) φωσφορικοῦ ὀξέος διαλυτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ.

Σήμερον δι' ἄλλων βιομηχανικῶν μεθόδων παρασκευάζουν καὶ πυκνὰ ὑπερφωσφορικὰ λιπάσματα, περιεκτικότητος 30—40 ο) φωσφορικοῦ ὀξέος διαλυτοῦ. Εἰς τὸ πυκνὸν ὑπερφωσφορικὸν λίπασμα ἡ λιπαντικὴ μονὰς στοιχίζει περισσότερὰ παρὰ εἰς τὸ κοινόν, (0—16—0). Τὸ θετικότερον πλεονέκτημα τοῦ πυκνοῦ ὑπερφωσφορικοῦ λιπάσματος εἶναι ὅτι ἐπιβαρύνεται μετὰ ὀλιγώτερα ἔξοδα μεταφοράς.

Ἐπαναστροφή (Retrogradation).—Μετὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ ὑπερφωσφορικοῦ, εἰς τὴν μάζαν τοῦ λιπάσματος λαμβάνουν χώραν ἀλλεπάλληλοι ἀντιδράσεις συνεπεία τῶν ὁποίων ἐν μέρος τοῦ περιεχομένου εἰς τὸ λίπασμα τοῦτο φωσφορικοῦ

ὀξέος ἀδιαλυτοποιεῖται.

Ἀς σημειωθῇ πρὸς γνῶσιν τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὰ τῆς χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων ὅτι τὸ παρασκευαζόμενον ὑπὸ τῆς Ἀν. Ἑλλ. Ἐταιρείας Χημικῶν Λιπασμάτων καὶ Προϊόντων ὑπερφωσφορικὸν λίπασμα τοῦ τύπου 0—16—0, περιέχει 16 ο) φωσφορικοῦ ὀξέος διαλυτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ, μετὰ τὴν εἰς τὴν μάζαν τοῦ λιπάσματος ἀδιαλυτοποίησιν μικροῦ μέρους τοῦ ὕδατοδιαλυτοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος.

Πλὴν τῆς ἐπαναστροφῆς τῆς συντελουμένης ἐντὸς τῆς μάζας τοῦ ὑπερφωσφορικοῦ λιπάσματος, τὸ λίπασμα τοῦτο διὰν σκορπίζεται εἰς τὸ ἔδαφος παρέχει εἰς τὰς ρίζας τῶν φυτῶν μόνον ἐν μέρος τοῦ διαλυτοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν ἀφομοιωσίου φωσφορικοῦ ὀξέος. Τὸ μεγαλειτέρον μέρος τοῦ ὕδατοδιαλυτοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος ἐπαναστρέφεται καὶ καθίσταται ἀδιάλυτον, παραμένον δὲ ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ἀποτελεῖ πολὺτιμον παρακαταθήκην διὰ τὸν γεωργόν.

Ἡ ἐπαναστροφή τοῦ διαλυτοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος συντελεῖται μετὰ ἀρκετὴν ταχύτητα εἰς ἐδάφη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὑγρὰ καὶ περιέχοντα οὐσίας αἱ ὁποῖαι ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ συγκρατοῦν τὸ φωσφορικὸν ὀξύ (ἰνθρακικὸν ἀσβεστίνον, ὀξεῖδιον τοῦ σιδήρου κτλ.).

Τὸ ὑπερφωσφορικὸν λίπασμα ἂν καὶ εἶναι λίπασμα ταχείας ἐνεργείας, κυκλοφορεῖ βραδύτατα ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ἀπὸ τοῦ ὁποῦ συγκρατεῖται, κατὰ συνέπειαν διὰ τὸ λίπασμα αὐτὸ δὲν ὑφίσταται κίνδυνον ἀπωλείων, δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὅπως ἐγράψαμεν καὶ ἀνωτέρω, ἡ παροχὴ εἰς τὸ ἔδαφος μεγαλειτέρων ποσοτήτων ὑπερφωσφορικοῦ λιπάσματος ἀπὸ ἐκείνας τῶν ὁποίων ἔχουν ἀνάγκην τὰ φυτὰ, δὲν ἀποτελεῖ περιττὴν δαπάνην, ἀλλ' ἀπεναντίας ἀποταμίευσις καὶ παρακαταθήκην φωσφορικοῦ ὀξέος ἐντὸς τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπεδάφους, τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ σοβαρωτάτην γεωργικὴν βελτίωσιν διὰ τὰς καλλιεργήσιμους γαῖας.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, σαφῶς προκύπτει ὅτι τὸ ὑπερφωσφορικὸν (0-16-0) εἶναι λίπασμα μεγίστης λιπαντικῆς ἀξίας, ταχείας ἐνεργείας καὶ χρησιμοποιεῖται εὐκόλως ὑπὸ τῶν φυτῶν. Ἡ ἄμεσος ἐνέργεια τοῦ λιπάσματος τούτου ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ διαλυτοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος τὸ ὁποῖον περιέχεται ἐν αὐτῷ, ἡ δὲ ἔμμεσος ἐνέργεια διὰ τοῦ Γύψου (Θεικοῦ Ἀσβεστίου) ὁ ὁποῖος ἔχει πολὺτίμους μεταπλασματικὰς ιδιότητες, τὰς ὁποίας συντόμως θὰ ἐκθέσωμεν κατωτέρω:

Ὁ Γύψος παρέρχεται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα στρώματα, πρὸς τὰ κατώτερα στρώματα τοῦ ἐδάφους καὶ πρὸς τὸ ὑπέδαφος τὸ κάλι, ὑπὸ μορφήν θεϊκοῦ καλίου. Τὸ οὕτω κινητοποιούμενον πρὸς τὸ ὑπέδαφος θεϊκὸν κάλι, ἀντλείται ἀπὸ τὰ ψυχὰνθῃ τὰ ὁποῖα ὡς γνωστὸν εἶναι φυτὰ βαθυρίζα.

Ἐὰν συνιστῶμεν πολλὰς τὴν ἀνάγκην τῆς καλλιεργείας φυτῶν ψυχὰνθῃ κατ' ἐναλλαγὴν μετὰ σιτηρά, ἐκτὸς ἄλλων λόγων διὰ τοὺς ὁποίους ἐν τοιοῦτον σύστημα καλλιεργείας εἶναι ὀφέλιμον, ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ ψυχὰνθῃ, πλὴν τῶν ἄλλων λίαν σημαντικῶν εὐεργετημάτων τὰ ὁποῖα ἐκ τῆς καλλιεργείας τοιούτων φυτῶν προκύπτουσι διὰ τὴν γεωργικὴν πρόδον μιᾶς περιφερείας, ἔχουσι καὶ τὴν πολὺτιμον ιδιότητα ν' ἀντλῶσι ἀπὸ τοῦ ὑπέδαφους καὶ συστατικὰ τὰ ὁποῖα κινητοποιηθέντα πρὸς τὸ ὑπέδαφος, ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν σφαῖραν τοῦ ἐδάφους τὴν ὅποιαν ἐκμεταλλεύονται τὰ σιτηρὰ τῶν ὁποίων αἱ ρίζαι φθάνουν εἰς μικρὸν βάθος.

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΛΛ. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ-33, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ

Τηλεγραφική Διεύθυνσις: ΟΕΕΑΛ, 'Αθήνας -- Τηλέφωνον Ν. 6-89

ΑΠΟΘΗΚΑΙ:
ΑΘΗΝΑΙ: Παλινός σταθμός Θησείου
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: 20 'Οδός 'Αριστείδου
και ὁδός 'Αγ. Διονυσίου

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
Εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς
'Ελλάδος.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΥΑΛΟΠΙΝΑΚΕΣ: Κοινός, 'Επιστεγάσεως και 'Αδιαφανείς (ΜΑΤ)

ΕΙΔΗ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΥΑΛΟΥ:

Φιάλαι γυμναί: Κονιάκ, Οἶνου, Λικέρ, Ζύ-
θου, 'Αεριούχων Ποτῶν, Μεταλλικῶν
'Υδάτων, Φαρμακείου, Βάζα Μαρμελάδας.
Γαλόνια Γυμνά και Πλεκτά.
Δαμιτζᾶναι Πλεκτά. **Παγωνιόραι** Πλεκτά.
Βαρελάκια Γυμνά και Πλεκτά.

ΕΙΔΗ ΛΕΥΚΗΣ ΥΑΛΟΥ:

Ποτήρια 'Υδατος, Οἶνου, Ζύθου, Λικέρ, Ρακῆς,
Ούζου. — **Φιάλαι** Τραπέζης και Νυκτο-
φιάλαι. — **Κανάτια.** — **Φρουτιέρες** και
Σαλατιέρες. — **Πιατέλλα.** — **Δισκά-
κια.** — **'Αλατοδοχεῖα.** — **Γλυκοδο-
χεῖα.** — **Μελανοδοχεῖα.** — **Βεντούζες.**
'Εσωκάνδηλα. — **'Ανθοδοχεῖα.** —
Λάμπαι. — **Δαμποδοχεῖα.** — **Δαμ-
πόγυαλα.** — **'Αμπαζούρ.**

Τιμοκατάλογοι ἀποστέλλονται δωρεὰν τῷ αἰτοῦντι

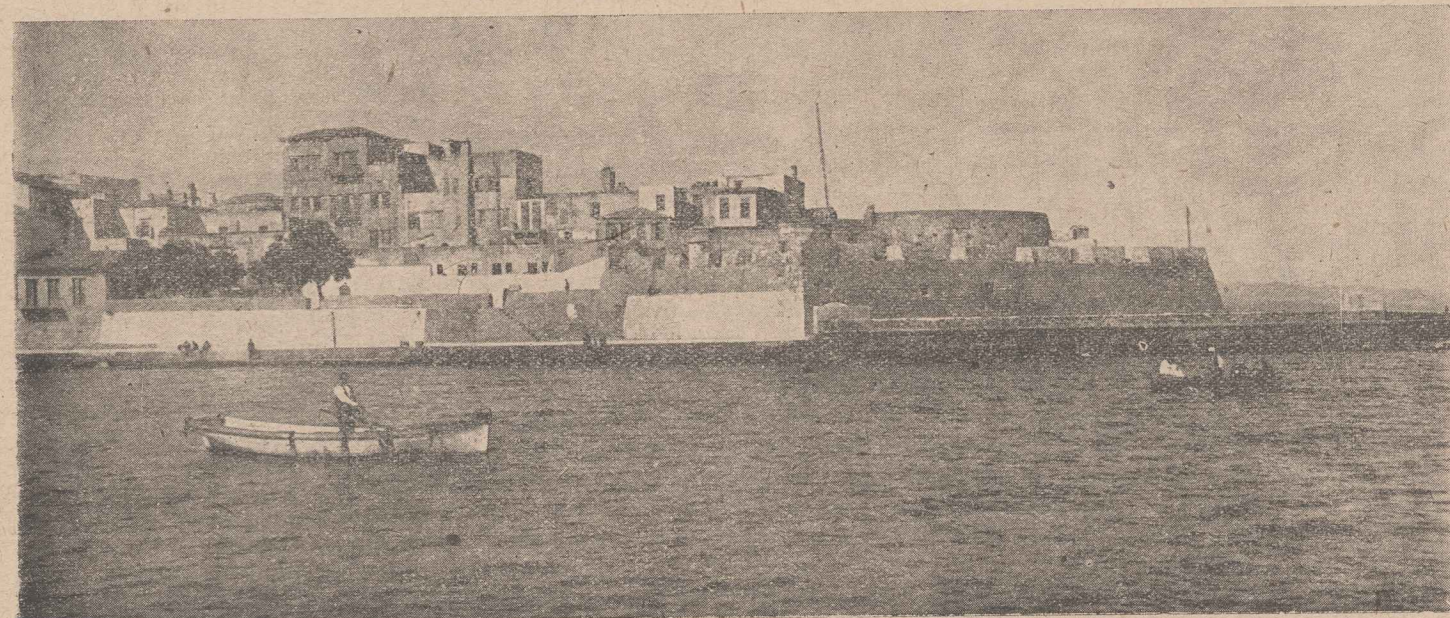
Συνεπὺς ἀφ' οὗ ἡ χρῆσις τοῦ ὑπερφωσφορικοῦ λιπάσμα-
τος συντελεῖ εἰς τὴν ἐξάντλησιν τοῦ ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ὑπάρ-
χοντος κάλιος πρέπει κάθε γεωργὸς νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν προσ-
θήκην τοῦ συστατικοῦ τούτου εἰς τὰ ἐδάφη τὰ ὁποῖα καλλι-
εργεῖ, ὅπως γράφομεν και κατωτέρω.

'Ανωτέρω ἐξεθέσαμεν μεθ' ὅσης ἡδυνήθημεν περισσοτέ-
ρας μεθοδικότητος πόσον σοβαρὸς εἶναι ὁ ρόλος τοῦ φωσφορι-
κοῦ ὀξέος ἐν τῇ γεωργίᾳ, ἐκθέσαντες ταυτοχρόνως τὰ θετικὰ
πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα ἐκ τῆς χρήσεώς του προκύπτουν, τό-
σον εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν αὐξήσιν τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων,
ὅσον και εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὸν σχηματισμὸν ἀποθεμάτων φωσφο-
ρικοῦ ὀξέος ἐντὸς τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν.

Πρέπει ὅμως νὰ μὴ λησμονοῦν οἱ γεωργοὶ οἱ λιπαίνοντες

τοὺς ἀγρούς των ὅτι μὲ μόνον τὸ φωσφορικὸν ὀξύ δὲν ἱκανο-
ποιοῦνται αἱ ἀνάγκαι τῶν καλλιεργουμένων φυτῶν. Πρέπει
κατὰ συνέπειαν ἐκ παραλλήλου μετὰ τῶν ὑπερφωσφορικῶν
λιπασμάτων νὰ προσκομίζωμεν εἰς τὰς καλλιεργείας μας και
τὸ ἄζωτον και τὸ κάλι ὑπὸ τὰς καλλιτέρας των μορφάς, ἵνα
ἐξασφαλισται ἡ πλήρης διατροφή τῶν φυτῶν. 'Ὡς ἐκ τούτου
ἡ 'Ελληνικὴ 'Εταιρεία Χημικῶν Λιπασμάτων και Προϊόντων
ἀναμειγνύουσα ὑπερφωσφορικὰ λιπάσματα μετὰ τῶν ἐνδεδεικνο-
μένων δι' ἐκάστην περίπτωσιν ποσοτήτων ἄζωτουχων και κα-
λιούχων λιπασμάτων παρασκευάζει πλήρη λιπάσματα διὰ
καλλιεργείας σιτηρῶν, καπνοῦ, γεωμήλων, δενδρωδῶν καλλι-
εργειῶν κτλ. τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις ἐπεβλήθη ἀφ' οὗ ἡ κατα-
νάλωσίς των αὐξάνει καταπληκτικῶς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Β. ΜΕΛΑΣ

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΦΙΡΚΑΣ

ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΘΑΥΜΑΣΙΑΝ ΕΚΔΡΟΜΗΝ ΕΙΣ ΤΑ ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΤΕ ΗΜΕΡΩΝ ΛΗΜΕΡΙ ΕΠΑΝΩ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΑ ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ. ΦΟΥΜΗ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.)

**Πρεσβεία, πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς εἰρήνης. — Τὸ Ψυ-
γεῖον τῆς Χωστῆς, (1,550 μέτρα). — 'Επιτυχία
τῆς ἀποστολῆς μας. — Εὐχάριστοι ἐπισκέ-
πται εἰς Πετρόκουρταν.**

'Ολην ταύτην τὴν θυμηδιὰν ἐτάραττεν ἡ σκέψις, ὅτι τὰ
δύο Μιτάτα, — Πετρόκουρτας και Χωστῆς, — εὐρίσκοντο, σχε-
δόν, εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν. 'Η συνήθης ἀρμονία, μεταξὺ
τῶν ποιμένων, τῶν δὺν τούτων Μιτάτων, εἶχε παύσῃ. Οἱ
βοσκὶ Χωστῆς, βλοσυροὶ και ἀρματωμένοι, ὅταν διήρχοντο,
πλησίον τῆς Πετρόκουρτας, οὔτε ἐχαιρέτων τοὺς συναδέλφους
των, οὔτινες, ἐπίσης, ἔλαβον τὴν αὐτὴν στάσιν, ἐναντι τῶν
ἀντιπάλων των, ἐγενεῖ δὲ σκέψις, νὰ φέρωσι και αὐτοὶ τὰ β-
πλα των, ἀπὸ τὸ χωρίον των. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπέτρεπεν ἀ-
ναβολήν. 'Απεφασίσαμεν, λοιπόν, ὁ κ. Δ. Βιδάκης, ὅστις εἶνε
και ἀδελφὸς ἐνὸς τῶν Κοινιατῶρων τοῦ Μιτάτου Χωστῆς και
ἐ. ὧ, νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸ Μιτάτον Χωστῆς, ὡς πρεσβεία,
πρὸς ἐπίλυσιν τῆς διαφορᾶς. Μετὰ πορείαν μιᾶς περιόδου ὧ-
ρος εὐρισκόμεθα, ἐπὶ τοῦ ἀντερείματος, εἰς τοὺς πρόποδας
τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται τὸ Μιτάτον Χωστῆς. 'Η ἐκ τοῦ ἀντε-
ρείματος θεὰ εἶναι λαμπρά. Πρὸς τὸ βάθος, ἀριστερὰ, εἶναι
τὸ Μιτάτον Κλήμα, λειτουργοῦν, κατὰ τὸν 'Απρίλιον και
Μάιον. Τὸ 'Ιούνιον μεταφέρεται ὑψηλότερον, εἰς τὴν θέσιν
'Αμπελισέ. Πρὸς 'Ανατολὰς, μετὰ τὸν Χείμαρρον, ὑπάρχει
πηγαῖν ὕδωρ, δυτικότερον εἶναι τὸ 'Όρος Κέντα Κορφή,
τοῦ ὁποίου τὸ δάσος κατεστράφη, ὑπὸ πυρκαϊάς. 'Ἦδη εἶναι
φαλακρόν. Βορείως ἡ θεὰ ἐκτείνεται, μέχρι θαλάσσης, περι-
λαμβάνουσα τὰ 'Ακρωτήρια Δυτικῶν και Κίμων, μετὰ
τοῦ σχηματιζομένου Κόλπου Καστελλίου, και τῶν Νησίδων.

'Ασπασίως ἐγενόμεθα δεκτοὶ εἰς τὸ Μιτάτον. Προλαί-
νοντες τὴν ὁδόν, κατὰ τὸ 'Όμηρικὸν ἔθιμον, δὲν εἵπομεν τὸν
σκοπὸν τῆς μεταβάσεώς μας, ἀμέσως. 'Εκομίσαμεν ἱκανὸς
σαρδέλλας, ἐκ τοῦ μεγάλου κυτίου, τὰς ὁποίας εἶχαμεν φέρῃ,
ἐκ Χανίων, διὰ νὰ τὰς διανείμωμεν, ὡς δῶρον, εἰς ὅλα τὰ

Μιτάτα. 'Εβαστούσαμεν και διπυρίτην, (παξιμάδια). Μᾶς
παρέθηκαν γεῖμα, ἐκ τῶν μᾶλλον εὐαρέστων, διὰ Μιτάτον.
Διάφορα χόρτα μαγειρευμένα με πατάτες. 'Εφίγαμεν γιαοῦρι,
μαλάκαν και μυζήθραν, και ἤπιαμεν χιονόγαλο. 'Επεστέ-
φθημεν τὸ μοναδικόν, διὰ τὰ 10 Μιτάτα τοῦ Θερίσου Ψυ-
γεῖον τῆς Χωστῆς.

'Ἡ ἱστορία του ἔχει ὡς ἑξῆς: Συνεχομένως πρὸς τὸ Μι-
τάτον ὑπῆρχε μέγα Σπήλαιον, κατὰ δὲ αὐτοῦ κρημνὸς χω-
νοειδής, (δαυκος). 'Ο πρῶτος νομεὺς τοῦ Μιτάτου Κωνσταν-
τίνος Μπουζιανός, σφάξας μόσχον, ἐκάλυψε τοὺς πέριξ βο-
σκούς, εἰς γεῖμα.

Μετὰ τὸ γεῖμα, δόσας πρῶτος τὸ παράδειγμα, τοὺς πα-
ρεκάλυψε νὰ οἰκίσουν ὀγκολίθους, ἐντὸς τοῦ χρόνου, ἔως οὗ
ἐπληρώθη οὗτος, μέχρις ἐκατοστῶν τινῶν τοῦ μέτρου, κίτω
τῆς ἐπιφανείας τοῦ σπηλαίου. 'Εσχηματίσθη, τοιοῦτοτρόπως,
χώρος, κατάλληλος πρὸς τοποθέτησιν χιλιάδων ὀκλίδων τυ-
ροῦ, ὡς ἐν Ψυγείῳ. Εἰσῆλθον ἐντὸς τούτου, ὅπου εὗρομεν
ἱκανὸς ἐκατοντάδας ὀκλίδων τυροῦ, και ἀθοτύρου. Μερικὰ
κεφάλια τούτων θὰ ἐξῆρχαν 4-8 ὀκλίδας. Δυστυχῶς τινὰ
τούτων ἦσαν σκασμένα, ἔλαττοι ἐπαρκεῖς πίεσεως, και περι-
ποιήσεως. Τὸ ψυγεῖον τούτο διατηρεῖ ἀτιμολογήτως, ἀρκετὰ
ψυχράν, δὲν ἐπικοινωνεῖ δὲ, μετὰ τοῦ ἔξω χώρου, εἰμή, διὰ
μικρὰς θυρίδας, τὴν ὁλοῖαν ἔχουν κτισμένην, και τῆς ὁπίας
τοὺς ὀγκολίθους ἐδάσσε νὰ ἀπαιρέσουν, διὰ νὰ εἰσέλθωμεν.

'Ατὰρ ἐπεὶ πόσις, ἦδ' ἔδη τύος ἐξ ἔρων εἵμεν» και τὸ
ψυγεῖον περιεπαύσθημεν, εἰσῆλθον εἰς τὸ κύριον θέμα
τῆς ἐλευσεώς μας.

Πρῶτος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπετάνθημεν, ἦτο ὁ πληγωθεὶς
βοσκός, ὅστις προσῆλθε, φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐπίδεσμον.
Τοῦ ἐξεφράσαμεν τὴν εὐκρινῆ μας λύπην, διὰ τὸ δυσάρε-
στον συμβεβηκός, και τὴν πλήρη ἀποδοκιμασίαν μας. 'Η λύ-
πη μας ἦτο ἀκόμη μεγαλιτέρα, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον
ἦτο ὁ πρῶτος, ὅστις μᾶς προσέφερε τὴν φιλοξενίαν τοῦ Μι-
τάτου, και μᾶς ἔδωκε νὰ πρῶμε πηγαῖον νερό, ἀπὸ τὴν φλά-
σκαν του. 'Ο τραυματίας εἶναι συμπαθὴς ξανθὸς νεανίας.

Μας ἀπήντησεν ὅτι «Δὲν πειράζει», ὁ ἐστὶ μεθερμηνευόμενος. «Ὁφόμεθα εἰς Φιλίππους». Ὁ Προϊστάμενος, τοῦ Μιτάτου κ. Ἰωάννης Βιδάκης, ἀδελφὸς τοῦ ἐνὸς τῶν Πρεσβυτέρων, ἐξέφρασε πικρὰ παράπονα. Ἐδέωρθε προσβολὴν τοῦ Μιτάτου τὸν τραυματισμὸν τοῦ Περίσιου, καὶ τὸ ἄρμεγμα, εἰς τὸ Μιτάτο Πετρόκουρτας, προβάτων, ὑπὲρ τὰ 60, ὡς ἰσχυρίζετο. Ἄν ἐπρόκειτο περὶ 3—10, τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ εἶχε σημασίαν, διότι, συνήθως, γίνεται, κατ' ἀνάγκην, ὅταν διακόψουν, τυχαίως τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔγινε σκόπιμον τὸ διάκομμα, καὶ διὰ προσβολήν. Διὰ τὴν πολυλογία, ἀπαντήσαμεν καταλλήλως, ἐξαντλήσαντες ὅλην τὴν εὐλογητίαν μας καὶ παιδιῶ. Ἀποτέλεσμα ταύτης ἦτο ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν εἰρήνην.

Προσεφέρθημεν νὰ ἀποζημιώσωμεν τὸ Μιτάτον, διὰ τὸ ἄρμεγμα τῶν 60 ἀρνίων, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθησαν τοῦτο, χαρίζομενοι εἰς ἡμᾶς. Ἐπίσης ὁ Προϊστάμενος τοῦ Μιτάτου οὐδεμίαν ἐδέχτο ἀποζημιώσιν, διὰ τὸν ἀδικηθέντα, ὅστις ἐδήλωσεν, ὅτι, χάριν ἡμῶν, συγγράφει τὸν ἀδικήσαντα. Ἀναχωροῦντες τοῦ ἐχόσαμεν εἰς τὸ σακκοῦλι τοῦ ἐν τραπεζογραμμάτων 375 δραμῶν, εἰπόντες, εἰς τὸν Ὑποπερίσιον παῖδα, ὅστις ἐφύλαττε τὸ σακκοῦλι, νὰ τοῦ εἴπῃ, νὰ ἀγοράσῃ κρασί, καὶ νὰ πλύνῃ εἰς ὕδατιν μας. Περὶ τὸ ἐσπέρας ἐπιστρέψαμεν εἰς τὴν Πετρόκουρταν, ὅπου μᾶς ἀνέμενε εὐχάριστος ἐκπληξίς. Καθ' ὁδὸν συνηντήσαμεν δύο κοριτσάκια, τὴν Ἀργυρῶ Χαζιράκη, ἐτῶν 12 ἀδελφὴν τοῦ Περίσιου καὶ Ὑποπερίσιου μας, καὶ τὴν Κατίγκω Τσιραντωνάκη, ἐτῶν 8. Ἦσαν ἀνυπόδητοι, (ὑπόδητοι). Εἶχαν ξεκινηθῇ, ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν ὄρεον Χωρίον τοῦ Ζοῦρβαν ξεσταλοῦ, (2 μετὰ μεσημβρίαν, ὅταν δηλαδὴ ξεσταλίζουν τὰ πρόβατα, τὰ ἀναπαύμενα, ἕως τότε, ὑπὸ σκίαν, ὅπως ἀποφύγουν τὸ μεσημβρινὸν καῦμα, καὶ μεταβαίνουν κἀλιν, πρὸς βοσκὴν), καὶ ἐφθασαν εἰς Πετρόκουρταν, «ὦρα δειλνόν», περὶ τὰς 6 1/2 μετὰ μεσημβρίαν. Ὡδοιπόρησαν, δηλαδὴ, αὐτὰ τὰ πλασματάκια, ἀνυπόδητα, ἐπὶ 4—4 1/2 ὥρας. Ἡ Ἀργυρῶ ἔφερεν, ἐπ' ὤμων, καὶ ἐν σακκοῦλι, περιέχον τὰ πλυμένα ρούχα τῶν ἀδελφῶν της, παξιμάδια καὶ ἐλῆς. Ἐπῆρε νὰ ἰδῇ τὸν ἀμίλητον καὶ σοβαρὸν Βασίλην, ὅταν εἶδε τὴν ἀδελφὴν του. Ἐκαμε μεγάλας χαράς. Ἀποῦ ἔδωκαν εἰς τὸν Βασίλη τὸ σακκοῦλι, ἀνεπαύθησαν ὀλίγον, ἔφαγαν καὶ τι, ἐκοιμήθησαν εἰς τὴν κούρταν, καὶ τὴν ἐπομένην, λίαν πρωΐ, ἔφυγαν, διὰ τὸ Χωριό των. Ὁ Βασίλης δὲν ἐκράτηθη, καὶ ἔτρεξε νὰ φύγῃ μαζὺ των, λησμονήσας καὶ τὴν ζάχαριν, ποῦ τοῦ εἶδαμεν καὶ τὰ θέληγγρα τοῦ Μιτάτου, ἀλλ' ὁ ἀδελφός του, ὁ μεγάλος, ὁ Περίσιος τὸν συνεκράτησε, καὶ ἀνέλαβε πάλιν, ἀμίλητος, τὸ ἄχαρι ἔργον του.

Κλοπὴ τῶν δύο κριῶν τοῦ Τυροκόμου.

Ὁ Τυροκόμος μας εἶχε δύο ἐξαιρετικούς κριούς, καταγωγῆς ἐκ Σφακίων. Κατὰ τὸ διάκομμα καὶ σκόρπισμα τῶν προβάτων τῶν δύο Μιτάτων, ὡς ἀνωτέρω ἀνέφερα, ἐχάθησαν καὶ οἱ κριοί, πάντοτε ὅμως ἤλπιζεν ὁ Τυροκόμος, ὅτι θὰ ἀνευρίσκοντο, διακομμένοι, πουθενά. Κατόπιν πληροφοριῶν τῶν βοσκῶν, ὅτι οὐδαμῶς ἀνεφάνησαν, ἐγκατέλειπε τὸ Μιτάτον, ἀνῆλθε, μέχρι τῶν Σφακτιανῶν Μαδαρῶν, ἐρευνῶν καὶ ἀναρωτῶν, καὶ διαλαλῶν τὸν χαμόν των, ἀλλ' οὐδὲν ἡδυνήθη νὰ μάθῃ, περὶ αὐτῶν. Ἐπεσκόφηθ' ἀφορὰ χωρία τῶν Σφακίων, ἐκεῖ δὲ ἔμαθεν, ὅτι δύο φυγόδοκοι, ρονεῖς, περιεφερόντο ἐνοπλοί, καὶ ἴσως, νὰ εἶναι δουλειὰ των ἡ κλοπὴ. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς διέτρεξε τρομακτικὰ ἀποστάσεις. Οἱ κόποι, τοὺς ὁποίους κατέβαλεν, ἡ ζημία τῆς ἐγκαταλειφθείσης Τυροποιίας, διότι, κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, δὲν ἀτακτοῦντο οἱ τυροί, ἐλλείψει αἰάτος, τὰ ὁποῖον δὲν ἔλαβε τὸν καιρὸν νὰ προμηθευθῇ, καὶ ἡ φθορὰ τῶν σιβανίων του, βεβαίως ἤϊξαν περισσότερον. ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῶν κριῶν, τοὺς ὁποίους ἔχασεν. Ἐν τούτοις, ἐπανελθὼν, καὶ πληροφορηθεὶς, παρὰ τινος βοσκῶ, περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπόπτων τῆς κλοπῆς φυγόδοκων, δὲν ἐδέχαστο νὰ ἐκινήσῃ καὶ πάλιν, τὴν ἐπομένην τὸ πρωΐ, νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ αὐτὰ καὶ ἄλλα μέρη, καὶ νὰ μεταβῇ μέχρι Καλῶν Λάκων, γειτονείας τοῦ χωρίου Ἀσκήφου τῶν Σφακίων, δηλαδὴ ἀποστάσεως δεκάδος ὥρων, διὰ

τὴν μετάβασιν, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ τὸ ἰσχνὸν ἀποτέλεσμα, ὅτι εἰς τῶν ἀδελφῶν ἐνὸς τῶν φυγόδοκων τοῦ ὁμολόγησεν, ὅτι τοὺς ἀναζητούμενους κριούς εὐρόντες οἱ φυγόδοκοὶ ὀρνυκοὺς, (μεμονωμένους). τοὺς ἐκαταλύσανε, δηλαδὴ τοὺς ἔσφαξαν. Ἡ συνειδήσις τοῦ ἀνθρώπου ἀνεπαύθη τότε, διὰ νὰ μὴν ἐπιχειρήσῃ καὶ τρίτην ἐρευνᾶν.

Τὰ γεγονότα, τῶν ὁποίων μάρτυρες καθ' ἐκάστην ἐγινόμεθα, τῆς υπερκοπώσεως, δηλαδὴ, τῶν ὄρειων, ἀπὸ τῆς ἀπαλῆς τῶν ἡλικίας, μέχρι τῆς πρεσβυτικῆς, καὶ τῆς γεροντικῆς, καί, ἐν γένει, τὸ λιτοδίαιτον αὐτῶν, φθάνον σχεδόν, μέχρι τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου, μᾶς ἐγέννησαν τὸ ἐρώτημα, ἂν ἡ υπερβολικὴ αὕτη υπερκόπωση, ὡς καὶ ἡ σιέρησις τῶν ἐπιτηδείων δι' ἄνετον βίον, συμβάλλει εἰς τὴν εὐρωστίαν τῆς Φυλῆς, ἢ μᾶλλον, προξενεῖ τὸ ἐναντίον. Οὐδεμία ὑπάρχει ἀντιλογία, ὅτι ἡ σκληραγωγία καὶ ὁ ἐπὶ τῶν ὄρειων βίος συνεπάγεται τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐν προοίμῳ, γράφοντες ἐπὶ τῆς ἐπιδηρώσεως τοῦ περιβάλλοντος, ἀνεφέραμεν. Ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ υπερκόπωση καὶ ἡ στέρσις ἐπαρκοῦς τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας, κατὰ τὴν παιδικήν, ἰδίως καὶ ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ζημιώνουν τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος, καὶ συντελοῦν εἰς τὸ βραχύσωμον καὶ ἰσχνόσωμον. Παράδειγμα οἱ πλείστοι τῶν σημερινῶν Θερισσιανῶν, καὶ τὰ παιδάκια, τὰ ὁποῖα συνηνήθησαν εἰς τὰ ὄρη, πάντα ἰσχνά, βραχύσωμα καὶ κατασπασμένα.

Ἐτερον γεγονός, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ληφθῇ, ὑπὸ σοβαρὸν ἔποψιν. εἶναι τὸ ὅτι, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας καὶ τῆς ἀπομονώσεως τοῦ Θερίσου, —ἐν τῷ μέσῳ ἀγρίῳ καὶ ἀκαλλιεργήτῳ μερῶν κειμένων,—σπανιώτατα γίνονται ἐπιγαμίαι, μετὰ ἄλλα μέρη. Ὅλοι οἱ Θερισσιανοὶ ἔγειναν, πλέον, συγγενεῖς, καὶ, κατὰ συνέπειαν, αἱ ἐπιγαμίαι γίνονται μετὰ ξύ συγγενῶν, ἐπὶ ζημία τῆς εὐτεχνίας, ἥτις θὰ ἐπετυγχάνετο διὰ τῆς διασυνωρώσεως τοῦ αἵματός των, μετὰ ξένου αἵματος. Ἀπόδειξις τοῦ δοθέντος τῶν παρατηρήσεών μας τούτων εἶναι ἡ σωματικὴ διαφορὰ, μετὰ ξύ Θερισσιανῶν καὶ τῶν γειτόνων αὐτῶν Λακκιωτῶν.

Οἱ δεύτεροι, μὴ ὑποκείμενοι εἰς τὰς υπερκοπώσεις τῶν Θερισσιανῶν, ἐρχόμενοι δὲ συχνὰ εἰς ἐπιγαμίαν καὶ μετὰ ἄλλων χωρίων, εἶναι ὑψηλότεροι καὶ μᾶλλον εὐσωμοί. Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς ὁδοποιίας, θὰ συντελέσῃ κατὰ πολὺ, εἰς τὴν λύσιν τοῦ σοβαροῦ τούτου, διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς Φυλῆς ζητήματος. Ὑποθέτομεν, ὅτι ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας διατελοῦν, περίπου, καὶ οἱ λοιποὶ κτηνοτροφικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Ἑλλάδος.

Παρασκευὴ 11 Ἰουνίου. Ἐπίσκεψις τῶν πρὸς τὰ ἀριστερά μας Ἀνατολικῶν Ὀροσειρῶν.

Ἡ διαμονὴ μας εἰς τὸ βάθος τῆς φάραγγος τῆς Πετρόκουρτας ἤρχισε νὰ μᾶς πλῆττῃ, ἀποῦ μάλιστα δὲν εἰχομεν πλέον, μετὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐγκατάστασίν μας, νὰ κάωμεν ἔργασιν ἑνὴν, ἥτις διασκεδάζει τὸν ἄνθρωπον, καὶ κάμνει τὰς ὥρας καὶ ἡμέρας νὰ παρέρχονται ἀπαράτητοι. Τὸ πρωτὶ τῆς 11 Ἰουνίου, Παρασκευὴν, ἐξυπνήσαμεν, ἀπὸ τὸ κακάρισμα τῶν περδίκων, τὸ ὁποῖον προεῖχετο, ἀπὸ τὰς πρὸς Ἀνατολὰς καὶ ἀριστερὰ τῆς καλύβης μας βουνοσειράς. Αὐταὶ εἶναι αἱ ἐξῆς: Τσελιοῦ, Τζανόρας, Τριαμμάτης, Λουτοσέλι, Χερῶρη καὶ Εὐλάρη, αἵτινες, Ἀνατολικότερον, ἐπεκτείνονται μέχρι τῶν θέσεων Σελιά, Μηλιαῖς, Γούργουθα καὶ Κάστελλος. Μᾶς ἐπληροφόρησαν οἱ βοσκοί, ὅτι εἰς τοῦ Τζελιοῦ εἶναι μία τρύπα, καλουμένη Ζαλὴ Τρύπα. Δεξιὰ δὲ τοῦ Τζελιοῦ τὸ ἐκεῖ αὐλόχι, ὅτι ὀνομάζεται τοῦ Σουλμιάν, (Σουλμιάν), τ' αὐλόχι. Ἔως εἰς τὰ ἀπρόσιτα ἐκεῖνα μέρη εἶχεν εἰσδύσῃ ὁ Τοῦρκος κατακτητής, πῆξας τὰ Μιτάτα του. Σήμερον ἔχει ἐκδιωχθῇ τελείως, ἀπὸ πᾶσαν γωνίαν Κορητικῆς Γῆς, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν θανασιαν, εἰς κίλλος, καὶ εὐφοροτάτην πεδιάδα τῶν Χανίων, ἥτις ἦτο, σχεδόν, ἀποκλειστικὸν κτήμα του.

Χάριν, λοιπόν, ἀναφυγῆς, καὶ πρὸς προπόνησιν, διὰ τὴν μεγάλην ἐκδρομὴν τῆς αὐρίου, ἀνῆλθοντες τινὰς τῶν ὑπερκειμένων βουνόσειρῶν, διεκρίναμεν ἐκεῖθεν τῆς Σφακτιανῆς Μαδαράς, κατῆλθοντες ἕως τοῦ Σουλμιάν τὸ αὐλόχι, ἢ Ἀλύτρω-

τα, καὶ ἐπιστρέψαμεν, περὶ τὴν μεσημβρίαν, εἰς τὸ δομητήριόν μας, ὅπου ὁ καλὸς μας Βασίλης μᾶς εἶχε προσκομίσει τὰ συνήθη γαλακτερά φαγητά μας.

Τὸν ἐφιλοδορήσαμεν, μετὰ γενναίαν δόσιν, ἀπὸ ζάχαριν, καὶ μερικὰ παξιμάδια, καὶ ἔμεινεν ὑπερευχαριστήμενος. Ἀποῦ ἐφάγαμεν, ἐξαπλώθημεν εἰς τὰς κλῖνας μας, καὶ ἐκοιμήθημεν, ἐπὶ πολλὰς ὥρας. Ὅταν ἐξυπνήσαμεν, ὁ Βασίλης μᾶς εἶχε φέρῃ ἕνα τσιγάρι γαστροῦ, καὶ τὰ καλλιτσούνια, τὰ ὁποῖα εἶχε παρασκευάσῃ ἡ μαγειρεῖσα. Ἐλένη, τηγανίσασα, αὐτὰ ἐπὶ τῆς πλακῆς, τὴν ὁποίαν, μετὰ τὸν κόπον, εἶχε κατορθώσῃ νὰ ἀνεύρῃ καὶ κουβαλήσῃ ὁ Κρουσάρος. Τὸ βράδυ ἐφάγαμεν, διὰ πρώτην φοράν, ἐκεῖ, καὶ μακαρονάδαν, τῆς ὁποίας μετέσχε καὶ ὁ Βασίλης πρώτῃν, ἴσω, φορὰν δοκιμάσας αὐτήν, εἰς τὴν ζωὴν του.

Ἡ Σφακτιανὴ Μαδαράς. — Ὁ Ὀμαλός. — Τὸ Λυβικὸν Πέλαγος. — Τὸ περίφημον Φαράγγι τῆς Σφακτιανῆς. — Ἀγίας Ρουμέλης. — Ἡ Γαῦδος καὶ ἡ Γαυδοπούλα. — Ἡ φιλοξενία τῶν Σφακτιανῶν βοσκῶν.

Τὴν πρωτὴν τῆς Κυριακῆς, (13 Ἰουνίου), ἐξεκινήσαμεν διὰ τῆς Σφακτιανῆς Μαδαράς, ἀκολουθοῦντες τὴν ἀτραπὸν, ἥτις εὐρίσκεται εἰς τὸ βάθος τῆς Χαράδρας, κάτωθι τοῦ Καλόρου. Μετὰ πορείαν ἀνωφερικὴν, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Μιτάτο «Ἀπάνω ἢ Μέσα Πετρόκουρτα».

Τὰ βαρόμετρον δεικνύει ὕψος 1.800 μέτρων, ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας θαλάσσης.

Μετὰ ὀλιγόλεπτον ἀνάπαυσιν καὶ ἀποῦ ἔδωρήσαμεν εἰς τοὺς ἐκεῖ ποιμένας ἱκανὸν ἀριθμὸν σαρδελῶν, προχωροῦμεν τὸν ἀνωφερικὸν δρόμον μας, μετ' ὀλίγον δὲ φθάνομεν εἰς τὸ Μιτάτο «Λουτοσκούρτα».

Τὸ βαρόμετρον δεικνύει 1.880 μέτρα. Ἀνεπαύθημεν ὀλίγον. Οἱ ποιμένες μᾶς προσέφεραν τὴν φιλοξενίαν των, Ἠπιαμε ὀλίγον χιονόγαλο, καὶ τῶν ἐδώσαμε σαρδέλλας. Ὅσον προχωροῦμεν, πρὸς τὰ ἄνω, τὰ Μιτάτα μᾶς φαίνονται πλέον ἄνετα, καὶ ἡ τοποθεσία των καλλιτέρα, ἀπὸ τὴν τῆς Κάτω Πετρόκουρτας. Τοῦ ἐδῶ Μιτάτου ἡ ὄρμη εἶναι θαλωτή, ὑποδοχαστῶμένου τοῦ θόλου ὑπὸ στεγλῶν, ἐκ πλακῶν κτισμένων. Ἐπίσης ὁ θόλος ἀποτελεῖται, ἀπὸ πλάκας, αἱ ὁποῖαι εἶναι κτισμέναι καθέτως, (σπαθί). ἔχει καὶ δύο καναπέδες, κτισμένους ἀπὸ πέτρας, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν του φαίνεται εὐπρεπές. Λέγεται, ὅτι ὁ μακαρίτης Δομήνιος Φανδρίδης, ἐπιθυμῶν νὰ βελτιώσῃ τὴν οἰκοδομικὴν τῶν Κουρτῶν, ἐπλήρωσε καὶ τὴν μετεσκέασεν τοιοῦτοτρόπως, καὶ ὅτι καὶ δι' ἄλλας παρήγγειλε τὸ ἴδιον, ἀλλὰ δὲν ἐξετελέσθη ἡ παραγγελία του. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄνω, ἡ χιονίστρας ἢ λαγνίδες εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ μεγαλειότεραι, κατέχουσαι μεγάλας ἐκτάσεις. Ἀναγκαζόμεθα, πολλάκις, νὰ παύομεν εἰς τὸ χιόνι, διὰ νὰ διέλθωμεν. Προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄνω. Ἐπὶ τῶν αὐλοχίων καὶ ἄλλων μερῶν, ὅπου ἀρχίζει νὰ ἐκλείπῃ τὸ χιόνι, καὶ ἐσχηματίσθῃ λειβάδι, ἔχει φυτρώσῃ ἀπειρία θαυμασίων ἀνθέων, ἀποτελοῦντων ὑπερμεγέθεις τάπητας ἀνθοπλάκτους. Εἶναι ὁ εὐωδιάζων κρόκος, (ζαφορά), ἀλλὰ πολὺ μεγαλύτερος, τοῦ τῶν χαμηλοτέρων βουνῶν. Παντᾶχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν «κοιμητὲς» τῶν ζώων, (δηλαδὴ σταματοῦν καὶ κοιμούνται), ὑπάρχει πυκνὴ καὶ χλωρὰ βλάστησις, διότι λιπαίνονται ἡ κοιμητὲς, ἀπὸ τὴν κόπρον καὶ τὰ οὐρά των ζώων. Εἰς τὰ λοιπὰ μέρη εἶναι ἀραιὰ καὶ ἰσχνὴ ἢ βλάστησις. Ἡ καὶ σπαλίζει τελείως. Ἰκανὴ τοῦτο ἀπόδειξις, ὅτι καὶ τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουν ἀνάγκην λιπασμάτων. Ὅπου, ἄλλως τε, ἔγειναν, ἐπὶ τούτῳ περὰματα, διὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων, δωρεὰν χορηγίας τοιούτων, τὰ ἀποτελέσματα ἀπεδείχθησαν ἀριστα, ὡς ἐγγράφως ἐθεοδώσαν ὅσοι ἔκαμαν χρῆσιν αὐτῶν.

Προχωροῦμεν βαδίζοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐπὶ χιόνων. Παρητήρησαμεν, ὅτι ἡ χιών, ἐδῶ, δὲν εἶναι πηγμένη, καὶ συμπαγῆς, ἀλλ' ἅμα τὴν πιάσεται, ἀναλύεται, εἰς κόκκους χαλάζης, ὡς νὰ ἔπεσαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν, ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν. Πλησιάζομεν τὰς ὕψους τῆς Σφακτιανῆς Μαδαράς «Δέμπλας

τὸ Σελί». Οἱ σκύλλοι τῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βοσκόντων ποιμνίων, ἅμα εὐρουν καμμίαν χιονίστραν ξετρελαίνονται, καὶ ἀρχίζουν τὰ σπᾶρ, περιφερόμενοι κυκλοτερῶς, ἐντὸς τῆς χιονίστρας, βουτοῦντες, ἡδονικῶς, εἰς τὸ χιόνι, δλακτοῦντες, καὶ μετ' ἔξω κρημασμένην τὴν γλώσσαν, Πέρις τῶν χιονιστρῶν φύεται παντοῦ ὁ κρόκος, πλαισιούμενος, ἀπὸ ζωηρὰν πρασίνην βλάστησιν. Διψοῦμεν πολὺ, ἀλλὰ δὲν τολμῶμεν νὰ καταπιῶμεν χιόνι. Ἡ ἀνεκούσις εἶναι στιγμιαία, ἔπειτα ἡ δίψα ἐκδηλοῦται ἐντονωτέρα, εἶναι ἄλλως τε καὶ ἐπικίνδυνος ἡ χρῆσις τοῦ χιονιοῦ. Τὸ ὀλιγότερον, ποῦ θὰ πάθῃ τις, εἶναι νὰ σκουρολαίμησῃ. Καταπραϋνομεν, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, τὴν δίψαν μας, τρώγοντες μαρουλίδες, ἢ πιπιλίζοντες τὸν βλαστὸν τῆς μαλοσύρας, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μετ' ἀνεκούφισης, τὰ μέγιστα, ἦσαν λεμόνια, καὶ ὁποῖα ἐπρονόησα, καὶ ἔβαλα εἰς τὰ θηλάκια μου. Ἡ νοικοὶν ὁπὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λεμονίου, ἀφήρουν, ὅσον ἡδυνάμην τὸ ἰσθῆδες μέρος, ἐβόηζα κόκκους τινὰς χιονιοῦ, ἐντὸς τοῦ λεμονίου, κατασκευάζων οὕτω προχείρως λεμονάδα παγωτόν, καὶ τὸ ἐπιπλίζον, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, κατὰ τὰς μεγάλας κρίσεις τῆς δίψης, καὶ τοῦ καμάτου. Τοῦτο μετ' ἀνεκούφιζε πολὺ, ἤρκει δὲ μικρὸν πιπλισμα διὰ νὰ ἱκανοποιῇ, ὅπως δὴ ποτε, τὴν δίψαν μου. Μετὰ τὸ β-ηθητικὸν τοῦτο μέσον, καὶ τῇ ἀρωγῇ τῆς κατσούνας μου, (γκλίτσα), ἀνερχήθημεν τὸ ἀπότομον, κρημνώδες, καὶ πλήρες γλυτερόν χαλίκων ριζύμα «Δέμπλας Σελί», ὅπου, κατὰ τὴν ἐννάτην πρωϊνήν, μετὰ πεντάωρον, περίπου, μετὰ μικρὰς ἀναπαύσεως, πορεύμεν, ἐφθάσαμεν. Ἐβρομεν, ἐκεῖ. καθήμενον ἕνα ὀπισθήμενον, ρωμαλέον, ὑπόχρουν Σφακτιανὸν βοσκόν. Τὸν ἐχαιρέτισαμεν, μᾶς ἀντεχαιρέτ' ὅσε, φιλοφρόνως, καὶ ἐκαθήσμεν πλῆσιν του, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ πληροφορίας, περὶ τῶν πέρι: τοποθεσιῶν. Ἐντεῦθεν ἡ θέα εἶναι ἐκείνη, καὶ ὁ ὅριζον ἀπέραντος. Ἀριστερὰ, πρὸς Βορρᾶν, ἡ θέα ἐξεκινεῖται ἀπὸ τοῦ Ἀκρωτηρίου Γραμβούρας, (Κιμάρου), μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου Σπάθα, (Δικτύννης) τῶν ἀποτελούντων τὸν ὀδὸν Καστελλίου Κισσάμου, ἐξακολουθεῖ, πρὸς Ἀνατολὰς, μέχρι τοῦ Κόλπου τῶν Χανίων, καὶ τῆς ἐνδοχώρας αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀπέναντι Νησιδὸς Θοδωρῶ. Πρὸς Βορρᾶν, μετὰ τῆς Σφακτιανῆς Μαδαράς, ἀρχοῦνται αἱ τῶν Μεσολῶν. Πρὸς Νότον, ἀπέναντι, τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ διασσεφεὲς ὄρος Λαγάρης. Δεξιὰ μας ἡ Μαύρη Κορφὴ Δέμπλας, ἀριστερὰ μας, ἡ ὑψηλότερα Μελινταῶ. Πρὸς Δ' αὐτὰς ὁ φοβερὸς Γκιγκίλος, μετὰ τὰ σαπηνένα του γκρεμνά. Ἐν συνεχείᾳ ὁ πρὸ σκεπῆς Πυρινιάς κατατερεῖ, ἐν συνεχείᾳ, ἡ Κεφάλαι. Ἡ Ὀροσειρὰ κατερχομένη πρὸς τὸ χερμαδὸν Ἀγ. Γιωργίου, φθάνει μέχρι τοῦ Λυβικοῦ Πέλαγους. Ὅπισθεν τοῦ Γκιγκίλου διαφαίνεται ὁ Βελκιῆς, ὅπου, δι' ἀποκρήμνου ἀτραποῦ, λίαν ἐπικίνδυνον, τῆς ὁποίας ἡ διέβασις προκαλεῖ τὴν ἰσχνότητα, φθάνει εἰς τὴν περίφημον πηγὴν «Διμοσίου». Εἶναι ἀπὸ τῶν νὰ ἐξαγγέλῃ τις 40 πετραδάκια, ἐκ τοῦ βυθοῦ της, καὶ νὰ μὴν παγώσουν, (μαργώσουν), τὰ χέρια του. Ἡ καρπούζης, τὰ πεπόνια καὶ τὰ σταφύλια σχίζονται, ἐκ τοῦ ψύχους τοῦ νεροῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ χωνευτικὴ δύναμις, συνδυαζομένη μετὰ τῆς τοῦ ἀέρος εἶναι περιλάλητος. Δεξιὰ, πρὸς τὸ βάθος, διαφαίνεται αἱ Βουνοσειραὶ τοῦ Ὀροπεδίου τοῦ Ὀμαλοῦ, καὶ διασσεφεῖς αἱ παρειαὶ τοῦ Εὐλοσκόλου. Δεξιότερον τὸ ὑψηλότερον τῆς Λαγάρης, ὀνομάζεται Ζαχαροκεφάλαι. Τὸ βαρόμετρον ἐδῶ, ὅπου καθήμεθα, δεικνύει ὕψος 2.100 μέτρων. Μακρὰν, πρὸς Βορρᾶν, διαφαίνεται τὸ ὑψηλὸν ὄρος Πελεκάνου Σελόνου Ἀγίας Δίκαιος, ἀπὸ τῶν ὑπαιρειῶν τοῦ ὁποῦ, ἐκ τοῦ χωρίου Τσιτσιφιάς, δυτικώτερον, ἐκτείνονται αἱ μεταλλευτικαὶ ἐκτάσεις, αἵτινες ἐξηκριβώθη, ἤδη, εἰς εἰς σιδηροχρῶν: μετ' ἰσχνὴν ἀργύρου καὶ μολύβδου. Ὁ ἀναλαβὼν τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν Ἑλλήν μηχανικὸς ἐλπίζει, ὅτι ὁ ἐκεῖ πληθὺς κολλήσιος τοῦ στομίου Ἰνναχωρίων θὰ μεταβληθῇ, ποτέ, εἰς λιμένα κινήσεως μεταλλευτικῆς, ἀνωτέρας τῆς τοῦ Λαυρίου. Εἴθε.

Μετὰ ὀλιγόλεπτον ἀνάπαυσιν συνεχίζομεν τὴν πρὸς τὴν Μελινταῶ ἀνοδὸν μας, ὅπου καὶ φθάνομεν 10.50 ὥραν. Τὸ βαρόμετρον δεικνύει ὕψος 2.450 μέτρων.

ΜΕΛΙΝΤΑΟΥ

Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή, τὴν ὁποίαν ἀνῆλθομεν. Ἐν τῇ μέσῃ τῆς κορυφῆς οἱ ἐκεῖ ποιμαίνοντες βοσκοὶ ἔχουν στήσῃ στήλην, ἐκ πετρῶν. Ζητῶ καταφύγιον εἰς τὴν σκιάν τῆς στήλης, ὅπου καὶ ἐξαπλώνομαι, ἐπ' ὀλίγον. Κατὰ τὰς ἀνὰ τὰ ὄρη περιόδεις παρετήρησα τὸ φαινόμενον, ὅτι ὀλίγων μόνον λεπτῶν ἀνάπαυσις σὰς κάμνει νὰ ἀνακτῆσετε τὰς δυνάμεις σας, καὶ νὰ εἰσθε ἑτοιμοί, πρὸς συνέχισιν τῆς πορείας σας. Μετὰ ὀλιγόλεπτον ἀνάπαυσιν, ἐγείρομαι, διὰ νὰ θαυμάσω τὸ ἐκείθεν ἐκπαγλὸν θέαμα! Θαυμάζει τις ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς Δέμπλας τὸ Σελί, ἀλλ' εἰς εὐρύτερον ἐρρίζοντα. Ὁ ὀφθαλμὸς περιλαμβάνει τὴν θεὰν μέρους τῆς Ἐπαρχίας Σελόνου, δολιχέρου τῆς Ἐπαρχίας Κισσάμου, τῆς Ἐπαρχίας Κυθωνίας, μέχρι τοῦ Κόλπου τῆς Σούδας. Πρὸς Βορρᾶν ἀντικρύζετε τὸ Μυρτῶν Πέλαγος. Ἄμα στρέψετε πρὸς Νότον, ἄλλη ἐκπληξίς σας περιμένει. Σὰς παρουσιάζεται τὸ Λυδικὸν Πέλαγος, ἐντὶς τοῦ ὁποίου πλέουν, ὡς νῆσσοι, ἡ Γαυδος καὶ ἡ Γαυδοπούλα.

Ἐνώπιόν σας χαίνει ἡ ἀπάτητος, ἀπὸ Τουρκικὸν πόδα Φάραγξ τῆς Σαμαριάς—Ἀγίας Ρουμέλης, μετὰ τὸν ὀρισεῖδῃ δρομίσκον τῆς εἰς τὸ βάθος. Μὰς δεικνύουν τὸ «Λακοῦδι Λαγουδολεῖδα». Οἱ λαγοὶ ἐκεῖ εἶναι τόσο πολλοί, ὥστε οἱ κάτοικοι Σαμαριάς καὶ Ἀγίας Ρουμέλης παρητήθησαν τοῦ ἔργου, νὰ τὰ σπείρουν. Οἱ λαγοὶ δὲν ἀφήνουν τίποτε, ἀπὸ τὰ σπαρμένα, καὶ τὰ ἄλλα χόρτα.

Εἰς τὰς πέριξ πλαγιάδας, αἱ ὁποῖαι ἀποελοῦν τὰς παρειὰς τῆς φάραγγος, βόσκοι ν, τὴν νύκτα, τὰ ἀγρίμια, τὰ ὅπτα διαιτῶνται ἐντὸς ὁπῶν. σπηλαίων ἢ κουφαλῶν δένδρων, καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐξεργόμενα μόνον, ἐπ' ὀλίγην ὥραν, περὶ τὴν 11ην πρὸ μεσημβρίας διὰ νὰ λιασθῶν ἐλγίν. Ἄλλοτε ἦσαν πάμπολλα. Ἀφ' οὗτου ἐφευρέθησαν τὰ βεληνεκῇ ἐπαναληπτικὰ ὅπλα, τὰ ἀγρίμια δολιγώστευσαν ἐπαι θητῶς, καὶ θὰ ἐξηφανίσοντο τελείως, ἂν δὲν ἐγένετο διασταύρωσις αὐτῶν, μετὰ κοινῶν αἰγῶν, ἐκεῖ ποιμαίνουσιν, ἔξ οὗ παρήχθη νέα Φυλὴ μιγάς, τὰ καλούμενα «Μιγαδερά».

Τὰ ἀγρίμια μοῦ ἐπαναφέρουν εἰς τὴν μνήμην μου τὸ τραγοῦδι τοῦ ἐτραγουδοῦσεν ὁ ἐκ μητρὸς Σφακιανὸς πάππος μου Ἰερώνυμος :

«Παῖδες εἶν' ἀπὸ τὸ σκότωσε
τ' ἀγρίμι στὴ Μαδάρρα,
κι' εὐρήκαν τὴ σάττα του
σὲ ριζιμὸ χαράκι;
Παιδιά, κι' ἂν ἦν ἀπ' τοῦ Πατακούς,
γῆ τῇ Μαυροπκτήρους ;»

Τὴν αὐτὴν τύχην λαμβάνουν καὶ αἱ πέρδικες, διαρκῶς κυνηγοῦμεναι, καὶ εἰς ἐκ τούτου ἐκλείπουσαι. Ὁ Περίσσιος τῆς Κάτω Πετρόκουρτας κατῴρθωσεν, ὁ ἀθεόφοβος, νὰ σολάδῃ, διὰ τῶν χειρῶν του, τρέχων κατόπιν τῆς, μίαν πέρδικα, τὴν ὁποίαν ἔσφαξε καὶ ἔψῃσε. Ἐφερε καὶ τὴν φωλεάν τῆς, μετὰ αὐγὰ, τὰ ὁποῖα ἔφαγε. Τοῦ ἐκάμαμε ζωηρὰς παρατηρήσεις, διὰ τοῦτο, καὶ μάθημα δόλοκληρον, περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προστασίας τῶν πτηνῶν. Ἡ φυσιογνωμία του, ἀκούοντός μας, προέδιδεν ἐκπληξίν, φθάνουσιν μέχρις οἴκτου, δι' ἡμᾶς, διὰ τὰ καινὰ δαιμόνια, εἰς τὰ ὁποῖα, διὰ πρώτην φοράν τῆς ζωῆς του, τὸν εἰσῆγομεν. Κατωτέρω τῶν Λαγουδολεϊβάδων, εἰς τὴν περιφέρειαν Σαμαριάς, εἶναι ὁ Ἅγιος Νικόλαος. Εἰς τὴν Ἐρηολήμνια ἐπίσης εἶναι Μιτάτο, ὅπισθεν δὲ τῆς Μελινταοῦς τὸ Σφακιανὸν Μιτάτο ὁ Καλόκαμπος. Μεσημβρινῶς τῆς Δέμπλας εἶναι τὸ Παχὺ Ἀρμύ, ἡ Σαμαριανὴ Μαδάρρα. Ὁ ἀποτελούμενος ἐκ τῶν πέριξ ὁρέων χῶνος καλεῖται Ἀρόλιθος. Ἐπίσης ἡ Σαμαριανὴ Μαδάρρα.

Σφακιανὸν Μιτάτο «Πλακοσέλι», (ὕψος 2,100 μ.)

Μετὰ ὀλιγόλεπτον ἀνάπαυσιν, ἤρχισαμεν κατερχόμενοι τὴν πλαγιάδα Μελινταοῦς, διευθυνόμενοι, πρὸς τὸ Μιτάτο «Πλακοσέλι». Καθ' ὁδὸν συνηντῶμεν μεγάλας χιονίστρας, αἵτινες, ἀγαλόμεναι, παρήγον ρυάκια. Εἰς τὸ βάθος τῆς πλαγιάδας διε-

κρίναμεν μικρὸν Ὀροπέδιον, καταπράσινον, ἀποτελοῦν εὐάρεστον ἀντίθεσιν, πρὸς τὴν πέριξ ἀγρίαν φύσιν. Βορείως τοῦ Ὀροπεδίου, καὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς πλαγιάδας, ἐπὶ σελίου, κεῖται τὸ Μιτάτο «Πλακοσέλι», ἀνῆκον εἰς τοὺς ἐξ Ἀνωπόλεως Σφακιῶν Ἀδελφῶς Παῦλον καὶ Μανουῖσον Ζαχαριᾶν. Ἐφθάσαμεν ἀκριδῶς τὴν 12,30 μετὰ μεσημβρίαν. Ὄνομα καὶ πρᾶμα «Πλακοσέλι». Ἐπὶ μικροῦ ἐπιπέδου, ἀποτελουμένου ἀποκλειστικῶς, ἐκ σχιστολίθων, τοὺς ὁποίους νομίζει τις, ὅτι ἔσχισε καὶ ἐλάττωσε χεῖρ τεχνίτου, κεῖται τὸ Μιτάτον. Παρητήρησαμεν, ὅτι ἕνας, ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς πλαγιάδας βοσκῆς, ἄμα μᾶς εἶδε, διευθυνομένους πρὸς τὸ Μιτάτον, ἔτρεξε καὶ ἤρπασε, τρέχων, (εἰς τὸ γλάκιο), ἐν ἀρνί, θάρους περίπου ὀκτὼ δακδων, τὸ ὁποῖον ὠδήγει, καταφθάσας ταυτοχρόνως μετ' ἡμᾶς, εἰς τὸ Μιτάτο. Μὰς ἐχαίρειτος μετὰ τὸ ἐγκάρδιόν του : «Καλῶς ὤρισάτε». Ἦννοήσαμεν, ὅτι θὰ ἔσφαξε τὸ ἀρνί, πρὸς χάριν μας. Τὸν ἀπετρέψαμε μέχρι τοῦ σημείου, νὰ τοῦ πιάσῃμε τὸ χεῖρ, διὰ νὰ μὴ τὸ σφάξῃ, ἀλλ' οὗτος ἀπήντησεν : «Ἰντα λογάται, κι' ἀμέ δὲ θὰ φάμε ἕνα ἀρνί, γιὰ τὸ καλῶς ὤρισε :» Τὸ ἔσφαξε, τὸ ἔγδαρε, τὸ ἔκαμε τετάρθια ἀστραπιαίως, ἀναφε φωτιά, καὶ ἄρχισε νὰ τὸ φῆγῃ. Οἱ Ἀδελφοὶ Ζαχαριᾶ, ὁ εἰς τῶν ὁπῶν, ὁ πηρητήσας εἰς τὸν Στρατόν, ἔφερε οὐλὴν τραύματος εἰς τὸν πόδα, μὰς ὑπεδέχθησαν ἐγκαρδίως. Μὰς προσέφεραν χιονόγκαλα ἐντὸς γαβιάδας λαξευτῆς, μυζήθρα, μαλάκα καὶ γιαουρτί. Τὶ νὰ πρωτοφάγωμεν, ἀφοῦ ἐπεριμέναμεν καὶ τὸ ὄφτό, (ψητό) ἀρνί; Ἐν τούτοις, ὅλα τὰ ἐτιμήσαμεν. Μετὰ τοῦτο ἐξηπλώθημεν, ἐπὶ πλακουρῶν μεγάλου μεγέθους, θερμῶν ἐκ τοῦ ἡλίου, καὶ, ἀφοῦ ἐπροφυλάξαμεν τὰς κεφαλὰς μας, διὰ τῆς σκιάς τῶν πύλων μας παρεδόθημεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφῆως. Κατάκοποι, ὡς εἰμεθα, ἐκοιμώμεθα, τόσο βαθεῖα, ὥστε ὁ Μάγειρος-Βοσκός, ἀφοῦ ἀπηλπίσθη, νὰ μᾶς ξυπνήσῃ διὰ τῶν φωνῶν του, μετεχειρίσθη τὸ ξυπνητήρι, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζοντο καὶ οἱ Βασιλεῖς τῶν Ἀχαιῶν, κατὰ τὸν Τρωϊκὸν Πόλεμον. Διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ σιβανίου του μᾶ. ἐκτόπα, εἰς τὸ πέλμα τῶν ποδῶν μας λέγων : Ἐπιπᾶ : νὰ φάμε τὸ ὄφτό, νὰ μὴν κρυώσῃ.»

«Ὅποιος τὸν ὕπνον ἀγαπᾷ,
καὶ τὴν δροσοπεζούλα,
πολλὰ καλὰ μαραίνεται
ἢ δροσερὴ του γούλα»,

ἐπιείπεν ὁ βοσκός, εἰς γυναικίαν Σφακιανὴν προφοράν, ἀπαγγέλλον τοὺς στίχους τούτους, μετὰ τοὺς ὁποίους καὶ ὁ πάππος μας μᾶς ἐξύπνα, παιδία, διὰ νὰ μᾶς στείλῃ εἰς τὸ Σχολεῖον.

Τὸ ἀκουσμα τοῦ ὄφτους, μετὰ τοῦ κτηνήματος τοῦ πέλματος, μᾶς ἐγαλάνισεν, καὶ ἀμέσως ἐτρέξαμεν εἰς τὴν παρακείμενὴν Κούρταν, ἔξωθι τῆς θύρας τῆς ὁποίας εἶχε παρατεθῇ τὸ ὄφτό, ἐπὶ μεγάλης πλάκας.

Ὁ μάγερράς μας τὸ ἐτεμάχισε, καὶ, ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ, τὸ ὄφτό ἐξηφανίσθη. Τὰ κόκκαλα ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς πέριξ ἀναγλυπομένους, καὶ τὴν οὐρὴν των σείοντας σκύλλους. Ἀντὶ οἴνου, ἀνυπάρκτου, ἐρραγτίσαμεν τὸ ἐν τῇ στομάχῳ μας κρέας, δι' ἀφθόνην γαλακτοποισίας.

Μετ' ὀλίγα λεπτά, ἀποχαιρετήσαντες τοὺς εὐγενεῖς ἡμῶν Ἀμφιτρόνας, ἤρχισαμεν τὴν πρὸς τὰ κάτω πορείαν μας. Κατερχόμεθα ἐπὶ ὄρη. Ἡ ἀνοδος εἰς τὰ ὄρη εἶναι κοπιώδης, ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ὁδὸς ἀνιάρ, καὶ κουραστική. Παντοῦ συναντῶμεν χιονίστρας. Πρὶν ἢ γθάσωμεν μίαν μεγάλην, ἀκούομεν τὸ γλυκὺ κελάρισμα ρυακίων. Εἶναι τὸ παραγόμενον ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῆς μεγάλης χιονίστρας, ὕδωρ. Πλησιάζομεν, τὸ καμάρωνομεν, ἐρωτοτροποῦμεν μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ διστάζομεν νὰ πιοῦμε. Εἴχαμε φάγῃ πολὺ κρέας.

Οἱ βοσκοὶ λέγουσιν, ὅτι διὰ νὰ ἔχῃ ἐλαφρὰ γόνατα εἰς τὴν Μαδάραν, δὲν πρέπει νὰ τρώγῃς κρέας, παρὰ μόνον γάλα καὶ γιαουρτί. Ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν υπερκόπωσην εἰμεθα μουςοκευμένοι, ἀπὸ ἰδρώτα· ὁ λάρυγξ μας εἶχε ξηρανθῇ. Ἀκράτεια εἰς τοιαύτας περιστάσεις δύναται νὰ ἔχῃ κακὰς συνεπείας. Ἡ δύναμις τῆς θελήσεως ὑπερίσχυεν, ἔμεινεν μετὰ τὸν πόθον, νὰ πῶμεν νερό, χωρὶς καὶ νὰ πῶμεν. Δὲν εἶναι ἄραγε ὁ πόθος ἀνώτερος πάντοτε τῆς ἀπολαύσεως; Ἠρέσθημεν νὰ γί-

ψωμεν τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας, νὰ πλύνωμεν τὸ στόμα μας, καὶ νὰ καταπίωμεν ὀλίγας σταγόνας.

Τὸ ζήτημα τοῦ ποτίσματος τῶν ποιμνίων, καὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν.

Τὸ γερὸ τοῦ ρυακίου ἐκρηγνῆς εὐεν, ὡς ποτίστρα τῶν πέριξ ποιμνίων. Οἱ ποιμένες μᾶς ἐπληροφόρησαν, ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου καὶ ἐντεῦθεν ἡ χιονίστρας ἀρχίζουν νὰ λιώνουν, καὶ νὰ γίνονται πολὺ ἀραιαί, καὶ ὅτι ἀναγκάζονται νὰ δηγῶν τὰ πρόβατα, ἀνὰ ὀκτὼ ἡμέρας, εἰς πολὺ μακρυνὰς ἀποστάσεις, διὰ νὰ τὰ ποτίζουν. Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως ὕδατος ἀναγκάζονται, νὰ ἐγκαταλείπουν τὰς πλουσίας βοσκὰς τῶν Μαδάρων, ἐχούσας ἀκόμη ἀφθονον τροφήν, καὶ νὰ κατέρχονται χαμηλότερον, ἕως οὗ φθάσουν εἰς τὰ παραθαλάσσια χειμαδί. Ἄν εἶχαν νερὸ θὰ παρέτειναν τὴν διαμονὴν των ἐπὶ τῶν Μαδάρων, μέχρις οὗ ἐπέλθῃ ὁ χειμὼν, πολλάκις, μέχρι μέσων Ὀκτωβρίου.

Ἡ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ὕδατος ζημία εἶναι μεγάλη. Πρὸς τὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν τρεφομένων ζώων, ἔνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τῆς τροφῆς, εἶναι πολὺ μικρότερος ἐκείνου, τὸν ὁποῖον θὰ ἡδύνατο νὰ θείσῃ οἱ κτηνοτρόφοι, ἂν ἡδύνατο νὰ χρησιμοποιοῦσαν τὸ ὅλον τῆς ποιμνιοβοσκῆς τῶν Μαδάρων. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ εἴπῃ τις ὅτι χάνονται τὰ 2/3 τῆς τροφῆς, ἐτησίως, ἀφοῦ πολλοὶ ποιμνιοβοσκαὶ ἐγκατελείπονται, ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου. Δεύτερον, ἐλλείπει ὕδατος, τὰ πρόβατα δηγῶνται, πρὸς μακρυνὰς ἀποστάσεις, ταλαιπωρούμενα καὶ ἀποβάλλοντα βίρος, ἐκ τῆς υπερκοπώσεως. Τρίτον ἡ ἐλλείψει τακτικῶς ποτίσματος αὐτῶν, (καὶ ἐπὶ 8 ἡμέρας : μένουν ἀπότιστα), εἶναι ἀδύνατον, νὰ μὴν ἐπιδρῷ κακῶς, ἐπὶ τῆς ὑγείας των, καὶ ἐπὶ τῶν μαλίων των.

Ἐν τούτοις τὸ ζήτημα τοῦ ποτίσματος θὰ ἡδύνατο νὰ λυθῇ, διὰ τῆς κατασκευῆς 2—3 Δεξαμενῶν εἰς διάφορα κατὰ μέρη τῆς φάραγγος, ἀπὸ Χωστῆς μέχρι Λουτσόκουρτας.

Τὸ πρόβλημα τῶν δεξαμενῶν ἔλυσεν ἀλλαχού, ἐν μέρει, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Ἐν Ὀμαλῇ, (Δεξαμενὴ Σολιδῇ), καὶ περὶ φερεῖα Περιβολίων, (Δεξαμενὴ Ἑμμανουὴλ Μηνωλ. καὶ). Πολλὸ εὐκολώτερον θὰ ἡδύνατο νὰ λύσῃ τοῦτο ἡ Κοινότης Θερίσου, διὰ τῶν Κοινοτικῶν τῆς πόρων, ὡς παρακτινόντες θέλομεν ἐκθέσῃ.

ΔΙΠΑΣΜΑΤΑ

Τὸ ζήτημα τοῦ ποτίσματος ἀποδεικνύεται, ὡς ἔχον ἄμεσον σχέσιν, μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς τροφῆς. Λυομένου τοῦ πρώτου, λύεται, ἐν μέρει, καὶ τὸ δεύτερον. Λέγομεν, ἐν μέρει, διότι, θάπτον ἢ βράδιον, οἱ κτηνοτρόφοι καὶ αἱ Κοινότητες, εἰς τὰς ὁποίας ἀνῆκουν, θὰ ἀναγκασθῶν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ πρόβλημα τῆς λιπάνσεως τῶν Ἀγριάδων, διὰ Διπασμάτων. Τὰ γυνόμενα ἐπιτυχῇ πειράματα ἀπέδειξαν τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα ἐλιπάνθησαν, διὰ λιπαμάτων, ἠδύνηθη ἡ τροφή, κατὰ ποσόν, καὶ κατὰ ποῖον. Ἀνωτέρω παρητήρησαμεν, ὅτι, ὅπου ὑπάρχουν κοιμητῆς τῶν ποιμνίων, παρατηρεῖται ζωηρὰ καὶ ἀφθονος βλάστησις, ἐνθ' εἰς τὰς αὐτὰς μέρη τῶν Μαδάρων ἡ βλάστησις εἶναι ἰσχνὴ καὶ ἀραιά. Τὸ πρῶτον συμβαίνει, διότι, εἰς τῆς «κοιμητῆς» τὸ ἔδαφος εἶναι ἐμποτισμένον, ἀπὸ τὰς φωσφορικὰ ἔλαια τῶν οὐρῶν τῶν ζώων, καὶ τὰς ἀξωτοκαλλίουχους οὐσίας τῶν κόπρων αὐτῶν.

Ἀνάλυσις χώματος, ληφθέντος, ἐκ τοῦ Μιτάτου Κάτω Πετρόκουρτας, γενομένη, ὑπὸ τοῦ Χημείου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Χημικῶν Προϊόντων καὶ Διπασμάτων, ἀπέφερε τὰ ἑξῆς ἰσχνὰ ἀποτελέσματα :

Ὀλικὸν ἄζωτον	0,22 ο/ο
ὑπερφωσφορικὸν δξὺ ὡς P 205	0,38 ο/ο
Ὁξείδιον καλλίου	0,28 ο/ο
Τὸ ὅλον	0,88 ο/ο

ἦτοι καὶ τὰ τρία ὁμοῦ στοιχεῖα δὲν ἀπετέλεσαν ἀκέραιον 1 ο/ο, ἐνθ' ὅτι μὲν ὑπερφωσφορικὰ λιπάσματα περιέχουν 16 ο/ο ὑπερ-

Ἡ κόπρος τῶν Μιτάτων.

Ἐπερὸν ζήτημα, χρῆζον ἄμεσου λύσεως, εἶναι τὸ ζήτημα τῆς χρησιμοποίησεως τῆς πέριξ τῶν Μιτάτων κόπρου.

Ἡ κόπρος αὕτη εἶναι διεσκορπισμένη εἰς τὰ πέριξ, οὐδεμία δὲ φροντίς καταβάλλεται, ἕως τῶρα, πρὸς περισυλλογὴν αὐτῆς. Μετὰ τὰς πρώτας βροχὰς παρασύρεται αὕτη εἰς τὸ βάθος τῆς φάραγγος, καὶ χάνεται. Ὑπολογίζεται, ὅτι ἂν εἰς κατάλληλον μέρος, ἔξωθι τοῦ Μιτάτου κατασκευάζετο λάκκος, περισυνελέγετο δὲ καθ' ἐκάστην, καὶ ἐρρίπτετο ἐντὸς αὐτοῦ, ἀπὸ ἑκάστον τῶν 10 Μιτάτων, θὰ περισυνελέγοντο, ἐτησίως, τοὐλάχιστον 20 φορτία κόπρου τῶν 100 δακδων, ἦτοι $200 \times 100 = 20.000$ δακδῶς κόπρου, ἀξίας περίπου δραχμῶν 14.000, ἦτις θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο, διὰ τοὺς ἀμπελῶνας, τὰς ἐλαίας, τοὺς κήπους, καὶ τὰς ἄλλας γεωργικὰς ἀνάγκας τοῦ Θερίσου.

Τὸ ζήτημα τῆς στέγης τῶν ζώων.

Ἀπροόπτως πολλάκις, καὶ, παρὰ τὴν συνήθη ὥραν τοῦ ἔτους, ἐπέρχονται χιονοθύελλαι, καταστρέφουσιν τὰ ποιμνία, ὁσάκις εὖρωσ. ταῦτα, ἐπὶ τῶν Μαδάρων. Καὶ περὶ τούτου θὰ ἡδύνατο νὰ ληφθῇ πρόνοια. Ὑπάρχει ἀφθονία πετρῶν. Ἰδίᾳ σχιστολίθῳ, δι' ὧν θὰ ἡδύνατο νὰ κατασκευασθῶν ἡ νὰ μετασκευασθῶν τὰ ὑπάρχοντα σπήλαια εἰς ἀσυλα τῶν ποιμνίων, εἰς κατάλληλα μέρη.

Ὁδοποιῖα εἰς τὰς Μαδάρας.

Τὸ εὐκολώτερον καὶ οἰκονομικώτερον τῶν ζητημάτων, διὰ νὰ κατασκευασθῶν βαταὶ ὁδοί, ἐπὶ τῶν Μαδάρων. Ἀνωτέρω ἐγράψαμεν, ὅτι οἱ βράχοι, ἐξ ὧν ἀποτελοῦνται αἱ Μαδάραι, δὲν εἶναι ριζιμοί, ἀλλ' ἀποτελοῦνται, ἀπὸ κροκαλοπαγῇ στρώματα, εὐκόλως περαιρετά. Μετὰ ὀλίγα ἐργαλεῖα καὶ καλὴν θέλησιν οἱ κάτοικοι τῆς Κοινότητος Θερίσου θὰ ἡδύνατο νὰ ἀποκτήσουν βατάς ὁδοὺς. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο θὰ ἡδύνατο νὰ εἰσφέρωσιν καὶ οἱ Σφακιανοί, αἵτινες διέρχονται, ἐκ τῶν ἐν λόγῳ μερῶν. Μόνον, ὅπου ὑπάρχουν χαράδραι, θὰ ἦτο ἀνάγκη τεχνητῶν τινῶν ἔργων, π. χ. Γεφυριδίων ἢ ἐρεισμάτων. Τὰ ὅλικά ἀφθονοῦν, καὶ εἶναι πρόχειρα.

Τὸ τί δύναται νὰ κάμῃ ἡ θέλησις ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι γίνεται, καθ' ἣν στιγμὴν γράφω, (Σεπτέμβριος τοῦ 1926). Ὁ σύντροφός ἡμῶν καὶ ρέκτης κ. Δημ. Βιδάκης, ἀντιληφθεὶς τὴν κατάστασιν, καὶ τὴν προθυμίαν τῶν κατοίκων Θερίσου, μετὰ τὴν ἐκδρομὴν μας, ἐπέστρεψεν, ἐκάλεσε τοὺς Θερισσιανούς, εἰς συναγερμόν, ἐκατὸν δέ, περίπου, Θερισσιανοί, ἐργαζόμενοι καθ' ἐκάστην, ἀνολίγων ὁδῶν, διὰ μέσου τῆς Φάραγγος Θερίσου, χαράξαντες ἕως τῶρα ὁδὸν 1.200 μέτρων, Ἄμα συντελεσθῇ τὸ ἔργον, ἡ ἀπόστασις, ἀπὸ Χανίων ἕως Θερίσου, θὰ διανθῆται μετὰ μίαν καὶ ἡμισίαν ὥραν πεζοπορίαν, ἐνθ' ἡδὴ ἀπαιτοῦνται πλείονες τῶν τριῶν.

Πόροι τῆς Κοινότητος.

Ἀλλὰ θὰ ἡδύνατο νὰ εἴπῃ τις, καὶ μετὰ τὰς κεφάλαια θὰ γίνοντο τὰ ἔργα ταῦτα;

Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησις :

Καθ' ὅς συνέλεξα πληροφορίας, ἡ Κοινότης Θερίσου ἔχει ἤδη τὰ ἑξῆς ἔσοδα ἐτησίως :

Δικαίωμα βοσκῆς, (τοπιᾶτικα)	δρ. 10.000
Φόρος κοινοτικός, ἐπὶ 6.000 αἰγοπροβάτων πρὸς δρ. 2 κατὰ κεφαλὴν	» 12.000
Φόρος ἐπὶ 15.000 δακδων πατατῶν ἀξίας δραχμῶν 60.000×2 ο/ο	» 1.200
Φόρος κρομμύων δκ. 2.000 πρὸς δραχ. 3, ἀξίας δρ. 6.000×2 ο/ο	» 1.20
Φόρ. οἴνου δκ. 70.000×3 ἀξ. δρ. 210.000×2 ο/ο	» 4.200

Φόρος ελαίου, 6.000 πρὸς δραχμὰς 15 ἀξίας 90.000×2 ο)ο	δρ. 1.800
Φόρος δημητριακῶν 20.000×5 ἀξίας δραχ. 100.000×50 λεπτά ἐπὶ τῷ ο)ο	» 500
Φόρος σφαγείων ζώων 150 πρὸς δρ. 3.60 κατὰ κεφαλὴν	» 540
Σύνολον δραχ.	30.360

Αἱ πρόσδοι αὗται θὰ ἡδύναντο νὰ διπλασιασθοῦν, χάριν τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ, ἥτοι νὰ ἀναβιβάσῃ αὐτὰς ἡ Κοινότης εἰς δραχμὰς 60.720.

Ἄν εἰς ταῦτα προσθέσωμεν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς, ὡς ἄνω εἴρηται, κόπρου, ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν Κοινότητα 14.000, θὰ εἶχε πρόσδοον, τὸ ὅλον δραχ. 74.720.

Ἀλλὰ καὶ εἰς δραχ. 60.000 ἐτησίως ἂν ὑπελογίζετο αὕτη, διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ὑπολογισμῶν, θὰ ἡδύνατο, διὰ τῆς προσόδου ταύτης, ὡς ἀντικρύσματος, νὰ συνάψῃ, ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν, Δάνειον, τὸ ὅποτον ἔφερεν, εἰς τὰς δαπάνας τῶν τεχνικῶν ἔργων, καὶ τῶν διὰ τὴν Ὀδοποιῶν ἀπαιτούμενων ὑλικῶν, τὰ δὲ ἡμερομίσθια θὰ ἡδύναντο νὰ καταβάλουν οἱ κάτοικοι, ὡς πράττουσιν ἤδη, διὰ τὴν ὁδὸν Θερίσου—Χανίων.

Τὸ δῶμα τοῦ Νόμου κατὰ τῆς ὁλοφορίας.

Κατερχόμενοι πρὸς τὸ «Σουλὴν ἀλόχ», ἢ «Ἀλύτρωτα», περὶ τὴν 5 1)2 μ. μ., συνηγήσαμεν ἄνδρα, ὑπερβάντα, ἤδη, τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος, ἰσχυρόν, στεγνόν, ἡλιοκαῆ, κύπτοντα, ὑπὸ τὸ βάρος σακκουλλίου, τὸ ὅποτον ἔφερεν, εἰς τῆς ράχους, μὲ βάρος, τοῦλάχιστον, δέκα ὀκτάδων, τὸν ἐκ Σφακίων Πολύρην. Τὸν ἠρωτήσαμεν, ποῦ πηγαίνει τέτοια ὦρα, καὶ τοῦ εἶπαμεν, ὅτι, ἂν πηγαίῃ διὰ τὸ Μιτάτο Πλακοσέλια, εἶναι τοῦτο μακρὰν, καὶ θὰ νυχτωθῇ. Μετὰ πικροῦ μειδιήματος μᾶς ἀπήντησεν, ὅτι δὲν εἶναι, γὰρ τὰ Πλακοσέλια, ἀλλὰ διὰ τὸ Μιτάτο Ποταμόν, ἀπέχον ἀκόμη τέσσαρας ὥρας, ἀπὸ τοῦ μέρους, ὅπου ἴστ. μεθὰ. Μᾶς διηγήθη, ὅτι, μεταβαίνων εἰς Χανία, δι' ἐργασίαν του, ἔφερε μᾶζυ του, ἓν μαχαίρι, τὸ ὁποῖον πάντοτε κρατεῖ εἰς τὸ Μιτάτο, διὰ τὰς ἀνάγκας του, ὅτι οἱ Χωροφύλακες τὸν ἐκατάδωκαν εἰς τὸ Γκουβέρνο, ὅτι κατεδικάσθη νὰ κάμῃ, καὶ ἔκαμε 4 ἡμέρας φυλακὴν, καὶ ἐπλήρωσε καὶ 400 δραχμὰς Δικαστικὰ ἔξοδα, χωρὶς τὰ Δικηγορικὰ, ὅτι αὐτὸ τὸ ποσὸν δὲν τὸ ξεχαρτζίζει, (δὲν τὸ ἐξοικονομεῖ), ἕνα χρόνον νὰ δουλεύῃ. ὅτι, ἀφοῦ τὸν ἐβγάλαν ἀπὸ τῆς Φυλακῆς, ἐψόφουν, καὶ ἐξεκίνησε, διὰ τὸ Μιτάτο Ποταμό, ὅπου θὰ πάῃ μεσάνυχτα. «**Ναὶ προσέθεσε, διάλε το' ἀποθαμένους του γιὰ Γκουβέρνο.**» Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε συντριβὴ ὀικονομικὴ καὶ ψυχικὴ, ἀπὸ τὴν ἄγαν αὐστηρότητα τῶν Ἱαβέρηδων τῆς Αστυνομίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης. Εἶχε διανύσῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁδόν, τοῦλάχιστον, 9 ὥρων, καὶ θὰ διήνυσεν, ἀκόμη 4 ὥρων, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ, συντετριμμένος, καὶ θεωρῶν τὸ Κράτος, ὡς ἐχθρόν, τὸ ἄχαρι ἔργον του!

Μετὰ ἡμισείας ἀκόμη ὥρας πορεῖαν ἀναπαύομεθα εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς ἀσκεπὲς Μέλαθρόν μας, ὅπου καὶ ἀπεκοιμήθημεν βαθύτατα, ἀφοῦ κατεβροχθήσαμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Ὑποπερίσσιου Βασιλῆ κομισθέντα γαλακτερά ἐδέσματά μας.

Ἐναρξίς ἐπανόδου 14 Ἰουνίου, (Δευτέρα).—Τὸ Μιτάτο Χωστῆ.—Κούρευμα προβάτων.

Εἴχομεν, ἤδη, ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς ἐκδρομῆς μας, διὰ τὴν φετεινὴν Θερινὴν Περίοδον, τὴν ἀνοδὸν μας, μέχρι τῶν Σφακιανῶν Μαδαρῶν. Ἡ Κάτω Πετρόκουρτα, πλὴν τοῦ πληκτικοῦ τῆς θέσεώς της, ἐστερεῖτο, πλέον, καὶ αὐτοῦ τοῦ χιονονέρου.

Ἡ κάτωθι τοῦ Μιτάτου χαράδρα, εἶχεν, ἀκόμη, μίαν χιονίστραν, ἀλλ' αὕτη ἦτο ἀκάθαρτος, διότι ἐπ' αὐτῆς ἐπιπτον χρώματα καὶ κόπρος ζώων, ἥτο δὲ καὶ τὸ στάδιον, ὅπου οἱ σκύλλοι ἐγυμνάζοντο διαφόρους ἀγῶνας. Ὅταν ἔρριπτε κα-

νεῖς μίαν πέτραν, ἐπὶ τοῦ λιμνάζοντος ὕδατος τῆς χιονίστρας, ἀνεπήδα τοῦτο, πρᾶσινον καὶ βρωμερόν. Καὶ ἐν τούτοις, ἐκ τοῦ ὕδατος ἐκείνου θὰ ἐξηκολούθουν τὰ πρόβατα πίνοντα, ἰσως καὶ οἱ ἄνθρωποι. Ἀπεφασίσαμεν λοιπόν, μετὰ τοῦ κ. Δ. Βιδάκη νὰ μεταποισθῶμεν, εἰς τὸ προηγούμενον Μιτάτον Χωστῆν. Ὁ κ. Ἐ. Μπαλλαντίνος θὰ ἔμενεν, ὀλίγον ἀκόμη, εἰς Πετρόκουρταν, διὰ νὰ ἐπιβλέψῃ τὴν εἰς τὰ πρόβατα δόσιν τοῦ προληπτικοῦ φαρμάκου, τὸ ὅποτον ἔφερε, μεθ' ἑαυτοῦ.

Ἀποχαιρετίσαντες, λοιπόν, τὸ Προσωπικὸν τοῦ Μιτάτου, καὶ ἰδιαίτερώς τὸν Ὑποπερίσιον Θαλαμηπόλον μας Βασίλην, μετ' ἐννοίας δόσιν ζάχαρης, μετέβημεν εἰς τὸ Μιτάτον Χωστῆν, ἔπου ἐγενόμεθα, μετ' ἐνδοιασμοῦ, δεκτοί.

Ἡ ἡμέρα τῆς μεταβάσεώς μας συνέπιπτε, μὲ τὸ κούρεμα τῶν προβάτων, τὸ ὅποτον γίνεται, πάντοτε, ἀρχὰς Ἰουνίου, μὲ τὸ Ἰουλιανόν, ἐννοεῖται, Ἡμερολόγιον, διότι τὸ Γρηγοριανὸν δὲν ἀνεγνωρίσθη ἀκόμη, δυστυχῶς, ὑπὸ μεγάλης μάζας τοῦ Λαοῦ. Ἦτο ἡμέρα ἀληθοῦς πανηγύρεως. Ἀπὸ βαθείας πρωίας οἱ κάτοικοι Θερίσου, σὺν γυναῖξί καὶ τέκνοις, ἀνείρχντο, μετὰ τῶν ἡμιόνων των, καὶ προμηθειῶν τροφίμων καὶ οἴνου, εἰς τὰ διάφορα Μιτάτα, διὰ νὰ παραστοῦν εἰς τὸ κούρεμα. Ἄλλοι θὰ ἐκούρευον, ἄλλοι θὰ ἐβόθουν εἰς τοῦτο, αἱ νεάνιδες καὶ αἱ γυναῖκες θὰ ἐδιάλεγον τὰ μαλλιά, καὶ θὰ ἐτοίμαζαν τὴν τράπεζαν, οἱ δὲ στρατολάται θὰ ἐφόρτωναν τὰ μαλλιά, καὶ θὰ τὰ μετέφερον, εἰς τὸ Χωρίον. Πρὸ τοῦ κούρεματος, κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἔαρος, γίνεται τὸ κούρεμα, ἥτοι τὸ κούρεμα μόνον τῶν ἐπισθίων τῶν ζώων. Ἦδη γίνεται τὸ κούρεμα τοῦ ὑπολοίπου τοῦ δέρματος. Τὸ ζῶον δένεται, (μπουζιάζεται), ρίπτεται ὑπτίον, καὶ διὰ μεγάλῃς, ἐπὶ τούτῳ, ψαλίδος, κούρεῖται. Ἐνίοτε ἡ ψαλὶς τὸ πληγώνει. Ἐπιπλάσσουν, τότε, τὴν μικρὰν πληγὴν, διὰ χρώματος, ὡς αἰμοστατικοῦ, καὶ οὐδὲν πλέον.

Μετὰ τὸ κούρεμα παρατίθεται ἀμνὸς ὀβελίας, καὶ διάφορα ἄλλα ἀφθονὰ ἐδέσματα, καὶ οἶνος. Κατὰ τὸ δικάστημα τοῦ γούματο, ἄδονται τὰ Ριζίτικα τραγούδια, καὶ στήνεται, ὑπὸ τῶν νέων καὶ νεανίδων, ὁ χορὸς, ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς λύρας. Περὶ τὸ ἐσπέρας οἱ πανηγυριῶται ἐπανέρχονται εἰς τὸ χωρίον των, κομίζοντες καὶ τὰ μαλλιά τοῦ Μιτάτου των.

Τὸ ἐσπέρας οἱ βοσκοὶ τοῦ Μιτάτου μᾶς εἶχαν προετοιμάσῃ τὰς κλῖνας μας, ἐπὶ τοῦ σελίου, ὅπου ὁ μακαρίτης Διομ. Φαιδρίδης εἶχε στήσῃ, ἄλλοτε, τὴν σκηνὴν του. Ἐκεῖθεν ἡ θεὰ περιλαμβάνει ὅλην τὴν κάτω ἔκτασιν, μέχρι τοῦ Μυρτώου Πελάγους. Αἱ κλῖναι μας συνίσταντο, ἀπὸ καλοκοιμιθῆς, ὡς στέγη δὲ ἐχρησίμευσεν ὁ ἀστεροεὶς οὐρανός. Γλυκύτερον ὕπνον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπολαύσῃ τις. Κατὰ τὰ γλυκοχαράγματα τὸ ἀεράκι θωπεύει τὰς παρειάς σας, καὶ σὰς ἀναγκάζει, νὰ τὰς προφυλάξετε, διὰ τῆς πατανίας, ἥτις σὰς οκεπάζει. Διήλθομεν δύο ἡμέρας πολὺ εὐχαρίστους. Τὸν μεσημβρινὸν ὕπνον μας ἐπαίρναμεν, ἡ ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλου κυπαρισσιοῦ, καίμενον, κάτωθι τοῦ Μιτάτου, ἡ ἐπὶ τῶν κλῶνων αὐτοῦ οἷτινες ἀπετέλουν κλίνην.

Τετάρτη, 17 Ἰουνίου. Θέσις Σελί. Μιτάτο Κάστελλος.

Τὴν πρωΐαν τῆς 16ης, ἀποχαιρετίσαντες τὴν κατοικίαν τοῦ τῆς Χωστῆς, ἐξηκολούθησαμεν τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορεῖαν μας, διὰ τὴν θέσιν Σελί, καὶ τὸ Μιτάτο Κάστελλον. Τὰς ἀποσκευὰς μας ἐφόρτωσεν, ἐπὶ τῶν ἡμιόνων του, ὁ κλασικὴς ὠραιότητος, καὶ μὲ λεπτὰ χαρακτηριστικὰ Γέρω Καντινῆς. Διήλθομεν τοῦ Χαράλαμπη τὸ Σελί, ἄναντα, κάταντα, πέραντα πλαγιάδας διαφόρους, λευκαζούσας, ἀπὸ Κρητικὸν τσαῖ, (μαλοτίραν), καὶ κατεσπαρμένας, ἀπὸ ἀρωματώδεις θάμνους, μετὰ ἱκανὴν δὲ πορεῖαν, περὶ ὥραν 1 1)2 μ. μ., ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θέσιν Σελί.

Ἐδὼ μᾶς ἐπεφυλάττετο ἡ μεγαλητέρα ἐκκληΐς. Τὸ Σελί εἶναι ἡ ὠραιότερα θέσις, ἀπὸ ὅσας μέχρι τοῦδε, κατὰ τὴν παρούσαν ἐκδρομὴν μας, εἴδομεν. Νοτιοδυτικῶς φαίνεται τὸ ὄρος Ἀποπηγάδι, μετὰ τῆς ὀρεινῆς του. Ὅπισθεν αὐτοῦ διακρίνεται ὁ Ἅγιος Δίκαιος Πελεκάνου Σελόνου, μετὰ τῆς ὀρεινῆς του. Ἀριστερότερον, καὶ πρὸς τὰ ἐμπροσθεν, θεωρεῖται τὸ ὄρος Κέντας, ἡ Ζούρβα, μετὰ τὸν λαγκὸν τῶν Μεσ-

κλῶν, οἱ Λάκκοι, τὰ Καρανοσκάφια, καὶ ὅλη ἡ κάτωθι ἔκτασις, μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἡ θεὰ τῆς βορείας ἀκτῆς τῆς Κρήτης, μετὰ τῆς Ἀκρωτήρια αὐτῆς Κίμαρον, (Τρουπητή). Δίκινναν, (Σπάθα), Κύαμον, (Μελέχα), καὶ τοὺς Κόλπους Καστελλίου Χανίων καὶ Ἀμφίμαλλα, (Σούδας), εἶναι θαυμασιὰ. Μακρόθεν, εἰς τὸν ὀρίζοντα, διακρίνεται τὰς Νήσους Κύθηρα, Ἀντικύθηρα καὶ τὴν Μήλον. Κάτωθι ἡμῶν ἐξαπλοῦνται αἱ πλαγιάδες καὶ τὰ δάση τοῦ Θερίσου, ὁ Δῆμος Κεραμειῶν ὀλοκλήρος, ἡ Πεδιὸς τῶν Χανίων, καὶ αἱ ὄψεις τοῦ Ἀκρωτηρίου Κυάμου, ὅπου αἱ Ἱστορικαὶ θέσεις Προφίτου Ἠλία, ὅστις ἐβωβαρδίσθη τῷ 1897, ὑπὸ τῶν ἠνωμένων Στόλων Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἰταλίας, Αὐστρίας καὶ Γερμανίας, καὶ παρακείμενος ὁ Ἅγιος Ματθαῖος, μετὰ τὴν προαινίζουσαν πλέον ἀναδάσωσίν των. Διὰ τῶν στρατιωτικῶν διο-

πρῶν μας διεκρίναμεν τὰ Χανιά, τὰ ἡμικατεστραμμένα Φρουρία των, καὶ τὴν μεγάλην Λεωφόρον αὐτῶν, τὴν τῶν Δικαστηρίων, μετὰ τῆς διπλῆς δεινροστομίας της. Εὔρομεν δύο πηγὰς ὕδατος, ὑπὸ τὴν σκιὰν δρυῶν. Ἐνίφθημεν, ἀνεπαύθημεν ὀλίγον, καὶ, προχωρήσαντες 300 περίπου μέτρα, Ἀνατολικώτερον, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Μιτάτο Κάστελλον τοῦ Ἰωσήφ Φυτουράκη καὶ Ἰωάννου Κουρνίδου. Ἡ θέσις «Πυρολὲ τὸ Νερό», εἶναι τὸ ὄρειον, μετὰ τῶν Κεραμειῶν καὶ Θερισσιανῶν Ὁρέων. Τὸ Μιτάτον Κάστελλον εἶναι ἐπὶ κώνου ὀπισθεν τοῦ Ἀνατολικώτερον κειμένου γυψώδους ὄρους Παρῆς (ἐκ τοῦ λευκοῦ του χρώματος), καὶ τῶν ὀρέων Πυρολὲ καὶ Μαύρης. Πλησίον κεῖται τὸ ὄρος Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται τὸ ὑψηλότερον τῆς ὀρεινῆς τῶν Λευκῶν Ὁρέων.

ΜΟΝΟΣΚΑΦΙΔΙ

16—17 Ἰουνίου. Μονοσκαφίδι ὕψος 1.020 μέτρα.

Τὴν περιγραφὴν τῆς ἐπίσης ὥρας ταύτης θέσεως ἐκάμαμε κατὰ τὴν διήγησιν τῆς ἀνοδου μας. Ἐνταῦθα ἐφθάσαμεν, μετὰ ἱκανὴν, πρὸς τὰ κάτω, πορεῖαν. Κατεσκηνώσαμεν, ὑπὸ τὸν γηραιὸν πλῆτανον. Τὰς ἀποσκευὰς μας ἐποποθετήσαμεν ἐπὶ πλησίον κειμένου Γηλόφου, σχηματίζοντες κοίλωμα, κάτωθι τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκτισμένη κοῦρτα. Τὸ κοίλωμα ἐξελέξαμεν, διὰ κατάκλιν, ἀφοῦ ἐσχηματίσαμεν μαλακὰ στρώματα ἀπὸ καλοκοιμιθῆς, μαλοτίρας καὶ ἄλλους ἀρωματώδεις θάμνους. Ἀφοῦ παρηγγείλαμεν ἕνα ἄμνόν, ἀπὸ τὴν πλησίον στάνην, ἐστρώσαμεν τὴν ἐπὶ τῆς πρασίνης γλῶσς τράπεζάν μας, μετὰ τὰ ἐφόδια τροφῆς, τὰ ὅποια εἴχομεν φέρῃ ἀπὸ τὸ Μιτάτο Χωστῆς, καὶ, ἀφοῦ ἐφάγαμεν, ἐξηπλώθημεν, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων. Εἰς τὸ χωρίον εἶχον εἰδοποιηθῇ, περὶ τῆς καθόδου μας, δὲν ἤργησαν δὲ νὰ φθάσουν, ὁ Σύντεκνος Δ. Μπριτζολάκης, ὁ ἐξ Ἀμερικῆς ἐλθὼν, καὶ ὁ Θερίσου καταγόμενος, Φωτογράφος κ. Φωτάνης, μετὰ τοῦ μικροῦ υἱοῦ του, καὶ τῆς μεγάλης φωτογραφικῆς μηχανῆς του. Ἐκόμεζαν μεγάλας προμηθειὰς φαγητῶν, καὶ κρασί. Ἐλήφθησαν διάφοροι φωτογραφίαι τῶν πέριξ Τοπίων καὶ Ὁρέων. Ἐφωτογραφήθημεν δὲ καὶ ἡμεῖς. Εἰς μίαν δὲ τῶν φωτογραφιῶν διακρίνονται καὶ οἱ γέροντες Θερισσιανοὶ Κουρνίδης καὶ Καν-

τωνῆ, μετὰ τὰς ἀρχαῖκας φυσιογνωμίας των. Τὴν ἐπομένην, 17 Ἰουνίου, κατήλθομεν εἰς θέσιν «Ἄσπρο Νερό». Εἶναι δύο πηγαί, ἀναβλύζουσαι ὕδωρ διαυγὲς ἀλκαλικῶν συστατικῶν, ὅπερ καταδεικνύεται, ἐκ τοῦ καταλιπομένου λευκοῦ καθιζήματος. Εἰς ἄλλα μέρη τῆς Κρήτης, ὡς ἐν Σελύνῳ π. χ., αἱ πολυάριθμοι καὶ ἀφθονοὶ πηγαὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι σιδηροῦχος, ἀφήνουσαι ὑπερπυκνῶμα σιδήρου, ἐρυθροῦ χρώματος. Τὸ σιδηροῦχον ὕδωρ θεωρεῖται, ὑπὸ τῶν κατοίκων, τονωτικόν, ἀλλ' εἶναι βαρὺ, διὰ τὸν μὴ ἐξοικειωμένον στόμαχον. Εἰς τὸ χωρίον Τερμένια Σελόνου ὑπάρχει ἀλκαλικὴ πηγὴ, ἐχούσα τὴν ἱαματικὴν ἰδιότητα νὰ διαλύῃ τὰς πέτρας τῆς κύττως, καὶ τοὺς χολολίθους, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Ἀμαρίου. Πανταχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν τοιαῦται ἀλκαλικά πηγαί, ὁ Λαὸς τὰς ὀνομάζει : «**τῆς πέτρας τὸ νερό**», ὡς διαλύοντος τοῦ ὕδατος αὐτῶν τοὺς ἐν λόγῳ χολολίθους. Τοιαύτας ἰδιότητας ἀποδίδουν οἱ Περσικοὶ καὶ εἰς τὸ περὶ οὗ πρόκειται «Ἄσπρο Νερό».

Εἰς μικρὰν, ἀπὸ τούτου, ἀπόστασιν εἶναι ἀκόμη, δύο πηγαί, εἰς θέσιν «**Βρύση**». Αἱ ἐκατέρωθεν πλαγιάδες τῆς θέσεως ταύτης ἀποτελοῦν τὴν Χαράδραν, ἥτις, ἐν καιρῷ χειμῶνος, ὡς ἀνωτέρω ἐφέθεσα, σχηματίζει καταρράκτιν, πρὸς τὴν Ζούρβαν καταπίπτοντα. Αἱ πλαγιάδες αὗται εἶναι κατὰ

φυτοι, από κυπαρίσσους, πλατάνους, πρίνους, αγριαχλαδέας, αζιλάκους ασπενδάμους, και πολλά άλλα δένδρα, καλύπτονται δὲ ἀπὸ πλούσιαν χλωρίδα. Εἶναι ἐκ τῶν ὠραιότερων Τοπίων, τὰ ὅποια ἐπισκεψόμεθα. Παρὰ τὴν κρήνην «**Ἀσπρο Νερό**» συνηντήσαμεν, καθήμενον, τὸν θαυλαρὸν γέροντα Γεώργιον Γιαννικάκη. Παρὰ τὰ ἐβδόμηκοντά του ἔτη, αἱ παρειαὶ του εἶναι λεῖαι καὶ ροδόχροαι, ὡς ἐφήβου. Εἶχεν ἀνοίξῃ τὸ βουσιγάρι του, (σακκίδιον πλεκτόν, ἐκ μαλλίνου), καὶ εἶχε παρθέσει τὸ λιτὸν γεῦμά του. Μαῦρο παξιμάδι καὶ παστῆς ἐληγῆς. Ἐτρως, μὲ μεγάλην του ὀρεξιν, καὶ ἐκάλεσε καὶ ἡμᾶς νὰ συμμετάσχωμεν τοῦ γεύματος. Ἐπήραμεν ὅλγον παξιμάδι καὶ ἐληγῆς, πρὸς χάριν του. Μᾶς διηγήθη θελκτικῶς ἱστορίας τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1897, καὶ πῶς ὁ Διομήδης Φανδρίδης ἐξώπλισε τοὺς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἱατροῦ Πέτρου Φανδρίδου 80 Θερισσιανοὺς, διὰ τῶν ὅπλων, τὰ ὅποια εἶχον κομίσῃ Ἑλληνικὰ πλοῖα, τροφοδοτοῦντα τὴν Ἐπανάστασιν. Αὐτικότερον τοῦ «**Ἀσπρου Νεροῦ**», εἰς ἀπόστασιν 3¼ τῆς ὥρας, εἰς τὰς ρίζας ὑπερυψήλων πλατάνων, ῥέει διαυγὲς ὕδωρ ἄλλης πηγῆς. Αἱ τοποθεσίαι τῶν τριῶν τούτων πηγῶν αποτελοῦν τρία σημεῖα ἐνὸς μεγάλου τριγώνου.

18 Ἰουνίου. Παρασκευὴ. Κάθοδος εἰς Θέρισσον.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν τοῦ Σαββάτου ἡτοιμάσθημεν, διὰ τὴν εἰς τὸ Θέρισσον κἀπόδον μας. Δὲν μᾶς ἔκαμε καρδιά, νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὰ δέλγητρα τοιαύτης ἐξοχῆς, ἀλλ' ὅλοι εἰχομεν πληροφορίας, ὅτι ἐπείγουσαι ἐργασίαι μᾶς ἐκάλουν εἰς Χανιά, ὃ δὲ σύντροφός μας κ. Δ. Βιδάκης ἦτο καλεσμένος νὰ παραστῇ καὶ εἰς τοὺς ἀρραβῶνας τοῦ ἐξαδέλφου του κ. Χαρίτου Βιδάκη, εἰς Κίσαμον. Μετὰ λύπης μας, λοιπόν, ἀρχίσαιμε τὴν κἀποδον, μὲ διαφόρους σταθμούς εἰς Ἀλιάνες, καὶ διάφορα ἄλλα Τοπεῖα. Καθ' ὁδὸν ἐβλέπαμεν τὰς θεριστρίδας τοῦ Θέρισσου θερίζουσας, μὴ ἐντελῶς ἀκόμη ὠρίμους στάχεις. Βιάζονται εἰς τοῦτο, διότι θὰ κατέλθουν τὰ ποίμνια, ἐκ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ὅπου σπανίζει πλέον τὸ χιόνι. Περὶ τὸ ἑσπέρας ἐφθάσαμεν εἰς Θέρισσον. Εἰς τὸ Πανδοχεῖον τοῦ Θ. Λεβέντη ἔγινε σύσκεψις, περὶ τῶν Κοινοτικῶν ὑποθέσεων τοῦ Θέρισσου. Ἐπειδὴ δὲν εἶχε μεταβῇ ἀκόμη Νομαρχιακὸς Ὑπάλληλος, διὰ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὰ νεωστὶ ἐκλεγέντα μέλη τῆς Κοινοτικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸν τρόπον τῆς συντάξεως Προϋπολογισμοῦ ἐσόδων καὶ ἐξόδων, καὶ τῆς ἐν γένει τηρήσεως τῶν Βιβλίων τῆς Κοινοτικῆς, ἐξετελέσαμεν ἡμεῖς τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ τὸν συνεστήσαμεν, νὰ λάβουν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς κατασκευῆς τῆς ὁδοῦ Θέρισσου—Χανίων, διὰ τῆς Θερισσιανῆς Φάραγγος, ἥτις θὰ εἶναι ἡ συντομωτέρα ὁδός, διὰ Χανιά. Ἐδειπνήσαμεν, καὶ παρεδόθημεν εἰς ὕπνον γλυκύτατον. Οἱ φύλοι τοῦ οἴκου τοῦ Κρουσάρου ἡ εἶχαν χαθῇ, ἢ δὲν τοὺς ἡσθάνθημεν, ἀπὸ τὴν κοῦρσαν.

19 Ἰουνίου. Σάββατον. Κάθοδος εἰς Χανιά, διὰ Περιβολίων.

Τὴν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου ἐξεκινήσαμεν πεζῇ, διὰ Χανιά. Διήλθομεν μέρος τῆς Φάραγγος, καὶ παρετηρήσαμεν, ὅτι ἀπόστασις 1.200 περίπου μέτρων θὰ ἡδύνατο εὐκόλως νὰ μετατραπῇ εἰς ἀμαζιτὴν ὁδόν. Ὑπεσχέθημεν εἰς τοὺς παρακολοθησάντας ἡμᾶς Θερισσιανούς, νὰ ἐνεργήσωμεν, ὅπως ἀποσταλῇ Μηχανικός τις, πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τούτου. Πράγματι δέ, ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου Χανίων, ἀπεστάλη, μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ὁ Μηχανικός κ. Κολλάρος, ὅστις ἐμελέτησε τὴν κατασκευὴν τοῦ τμήματος τούτου, καὶ ἔδωκε γραμμὴν, πρὸς κατασκευὴν αὐτῆς, μέχρι τῆς θέσεως Κλεφτοπεράματος, κειμένης, πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἡ χρηματικὴ δωρεὰ τοῦ κ. Βενιζέλου, πρὸς τὴν Κοινότητα Θέρισσου, ἀπεφασίσθη νὰ χρησιμοποιηθῇ, διὰ τὴν ὁδὸν ταύτην.

Ἐκ τινος σημείου τῆς Φάραγγος ἀρχεται ἀνώμαλος ἀνωφερικὴ ὁδός, ὁδηγοῦσα εἰς τὸ ὑψηλὸν χωρίον τῶν Κεραμειῶν Παναγιάν, καὶ εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Πεδιάδος Χανίων Μουρνιές. Ἡ ὁδὸς αὕτη ἔχει πολλὰς κατωφρείας καὶ ἀνωφρείας, εἰ μὴ τῶν ὁποίων ὑπάρχει εἰς Πόρος, ὁδηγῶν εἰς ἀτραπὸν, σχεδὸν κάθετον, ἥτις ὁδηγεῖ εἰς τὰς

ἐκ νέου, ἀναβλυσάσας μεγάλας πηγὰς Περιβολίων, περὶ ὧν, ἀρχόμενοι τῆς περιγραφῆς τῆς Ἐκδρομῆς μας ἐκάμαμεν λόγον.

Ἐπρωτιμήσαμεν νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν κάθετον ταύτην ἀτραπὸν, ἀντὶ τῆς ἡμιονικῆς ὁδοῦ, διὰ νὰ ἴδωμεν τὰς περιφημοὺς ταύτας πηγὰς. Καθ' ὁδὸν ἐπὶ μικρῶν ὁροπεδίων συνηντήσαμεν ἀμπέλους περιφράκτους, ἐλαίας, ἀχλαδέας, πλατάνους καὶ ἀγροικίας. Εἰς τὸ ὕψος μιᾶς πλαγιάδας, κάτωθι γιγαντιαίας πλατάνου, θεώμεθα ποίμνιον ὀλόκληρον. Δροσιζεται, ὑπὸ τὰ νάματα πηγῆς, ρεοῦσης, εἰς τὴν ρίζαν τῆς πλατάνου. Αἶφνης, πρὸς τὸ βάθος τῆς χωνοειδοῦς φάραγγος, ἀκούομεν τὸν ζωηρὸν θροῦν τοῦ παφλάζοντος ὀρηκτικοῦ ὕδατος τῶν μεγάλων τούτων πηγῶν, αἵτινες θὰ ἡδύναντο νὰ ἐπαρκεῖσιν, διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς.

Ἡ ἐπὶ κεκλιμένῳ ἐπιπέδῳ κοίτῃ τοῦ Ποταμοῦ, διαπλατυνομένη, εἰς πολλὰ μέρη, καὶ διακοπτομένη, ὑπὸ τῶν ἐντὸς αὐτῆς ὑπερμεγέθων βράχων, οἵτινες ἐμποδίζουν τὴν ἐλευθερὴν ροὴν τοῦ ρεύματος, σχηματίζει λίμνας, ἐφ' ὧν ῥέει ἀφρώδες καὶ ὀρηκτικὸν τὸ ὕδωρ. Ἐκατέρωθεν τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ ἔχουν φυῇ ὑπερμεγέθεις πλάτανοι, κερατέαι, πρίνοι, καὶ διάφορα ἄλλα ἀγρία καὶ θαμνώδη δένδρα, ἐν οἷς κυριαρχεῖ ἡ ροδόδάφνη καὶ ἡ μυρτιά. Ἀμφότερα τὰ φυτὰ ταῦτα εὐρίσκονται, εἰς πλήρη ἀνθισιν. Τὸ κατέρυθρον τῶν ἀνθέων τῆς ροδόδαφνης πλαισιούται, ἐπιχαριτῶς, ἀπὸ τὸ πράσινον τῶν κλάδων τῆς, καὶ τῶν λοιπῶν δένδρων, εἰς τὸν ἀρμονικὸν δὲ τοῦτον συνδυασμὸν τῶν χρωμάτων προστίθεται τὸ λευκὸν τοῦ ἀνθους τῆς μυρτιάς, μετὰ τοῦ λεπτοῦ ἀρώματος ταύτης, καὶ τῶν ἀφθονούντων θάμνων τοῦ θύμου, τοῦ ἀγκισσάρου, τῆς ρήγανης, καὶ πολλῶν ἄλλων τοιούτων.

Κατήλθομεν πλησίον τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, ἐπλυθήκαμε, καὶ ἡπιαμε δροσερὸ νερό. Εὐρομεν παχύσκιον κερατέαν, τὸ καταπεσὸν ξηρὸν φύλλωμα, τῆς ὁποίας εἶχε σχηματίσῃ μαλακὸν στρώμα, κάτωθι τῆς κόρης αὐτῆς, καὶ ἐξηπλώθημεν, νανουρίζομενοι, ἀπὸ τὸν θροῦν τοῦ ρεόντος ὕδατος. Κατήλθομεν, ἐκ νέου, πλησίον τῆς κοίτης, καὶ ἡπιαμε καὶ ἄλλο νερό. Ἡσθάνομεθα, ἤδη, τοὺς νυγμούς τῆς πείνης. Ὁ Γέρω Καντινῆς, ὅστις ἐπὶ τοῦ ἡμιόπου τοῦ ἐκομίζε τὰς ἀποσκευὰς μας, μᾶς εἰδοποίησεν, ὅτι ἡ προνοητικὴ σύζυγος τοῦ Κρουσάρου τοῦ ἔδωκεν ἐν δέμα, τὸ ὁποῖον ἔβαλε, μέσα σὲ ἓνα βουργιάλι. Ἀνοίξαμε τὸ δέμα, καὶ εὐρήκαμε τρεῖς κόττες κοκκινιστές, καὶ ἓνα τρουλί καλλιτσούνια. Ἐπεδέσαμεν, ὡς λύκοι, ἐπὶ τοῦ θηράματος τούτου, καί, μετὰ τινα λεπτὰ, παρεδόκαμεν εἰς τὸν Καντινὴν ἀδειανὴν τὴν πετσέτα, ὅπου εἶχον φυλαχθῇ τὰ φαγητὰ ταῦτα, διὰ νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν φιλόξενον οἰκοδόσποιαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκε.

Ἡ ἐπιθυμία μου ἦτο νὰ μείνωμεν, μίαν τοῦλάχιστον ἡμέραν, ἐπὶ τῆς μαγευτικῆς θέσεως, ἀλλ' ὅλοι μὲς ἐβιάζομεθα νὰ ἀναλάβωμεν τὸ ἄχαρι ἔργον τῶν ἀσχολιῶν τῆς Πόλεως.

Ἀπεχαιρετίσαμεν λοιπόν, μετὰ λύπης μας, τὰ γάργαρα νερά, καὶ τὸν φαντασμαγορικὸν στολισμὸν τῆς Φύσεως, καί, μετὰ ἡμίσειαν, περίπου, ὥραν εὐρισκόμεθα εἰς τὸ «**Πορὶ**» Περιβολίων, ὁπόθεν καὶ ἐτηλεφωνήσαμεν, νὰ μᾶς φέρουν αὐτοκίνητον, ἐκ Χανίων.

Ἡ Κερὰ Ἀναστασία Τζανουδάκη, καὶ ἡ παλαιὰ ὀρεινὴ φιλοξενία.

Πρὶν ἐκκινήσωμεν, διὰ τὰ Χανιά, ὁ σύντροφός μας κ. Ἐμμανουὴλ Μπαλλαντίνος ἠγγόει, νὰ ἐπισκεψώμεν τὴν εἰς Πορὶ κατοικοῦσαν ἐξαδέλφην του, Κερὰ Ἀναστασίαν. Εἰσῆλθομεν εἰς ἓν μεγάλο σπῖτι Ἑνετικὸ, ὕψλόν, μὲ λίθινα τῶξα, (καμάρες), ὑποβασιζόμενα εἰς τὴν αὐτῆς περιβόλια, μὲ ἀφθονα ρέοντα νερά.

Ἡ Κερὰ Ἀναστασία, —μεσηλὴ, κοντὴ, λεπτοφυῆς, μὲ λάμποντες ὀφθαλμούς,—παρουσιάζει τὴν συνισταμένην τῶν δυνάμεων τῆς Κρητικῆς ὀρεινῆς φιλοξενίας. Τὰ ἐπαυλεῖα μὲνα γλυκά, ἀπὸ νεραντζάκι καὶ νεραντζάνθου, διε-

δέχθη ἡ τσικουδιά, μὲ μεζεδάκια, ἀπὸ ἀγκούρια, καὶ ταῦτα διεδέχθη ὁ καφφές.

Ἀεικίνητος ἡ οἰκοδόσποινα. Ἡτοιμάσθη νὰ σφάξῃ κόττες. Μόνον, ἀφοῦ τὴν διεβεβαίωσαμεν, μετ' ὄρκου, ὅτι ἀδυνατοῦμεν, καὶ νὰ βάλωμεν εἰς τὸ στόμα μας τροφήν, ἀφοῦ μόλις ἐσηκώθημεν ἀπὸ τὸ τραπέζι, (τὸ ὁκλαδὸν ἐννοεῖται), παρητήθη τοῦ σχεδίου τῆς.

«Μὰ τότε νὰ πάμε στὸ περβόλι», μᾶς εἶπε, καὶ μᾶς ἐσήκωσεν ὅλους στὸ πόδι. Εἰσῆλθομεν εἰς τὰ περιβόλια τῆς, μόλις κατορθοῦντες νὰ πατώμεν, ἐπὶ στεγνοῦ ἐδάφους, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πανταχόθεν αὐλάκων, μὲ τὰ ρέοντα ὕδατα. Ἐμάζυσεν ὁκάδας ἀγκούρια, καὶ ἔκαμεν ἓνα μεγάλο μπόγο, ἀπὸ διάφορα κηπικά. Μὲ ἓνα καλάμι εἰς τὰς χεῖρας ἔρριπτε διαρκῶς, ἀπὸ τὰ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, βερούκοκκα, μπουρνίλλες, κορόμηλα κ.λ.π. Ἀφοῦ ἐφάγαμεν, ὅσα εἰμπορέσαμεν, μᾶς ἐγέμισε καὶ τῆς τσέπης μας.

Ἀφῆνομεν τὸν ἀναγνώστην νὰ φαντασθῇ τὴν ἐντύπωσίν μας, ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῆς εἰς τὰ ὄρη ξεραίλας, ὑπὸ ἐποψιν ὕδατων καὶ ὀπωρῶν, καὶ τῆς νῦν ὑπεραφθονίας πάντων τούτων. Καὶ πάλιν μᾶς ἰκέτευεν ἡ Νοικοκυρὰ νὰ καθήσωμεν, νὰ μᾶς κάμῃ τραπέζι, διότι μᾶς ἐντρέπετο νὰ πάμε, μιὰ φορὰ, στὸ σπῖτι τῆς, καὶ νὰ φύγωμεν νηστικοί. Ὑψαριστήσαμεν θερμῶς τὴν φιλόξενον Οἰκοδόσποιαν, τῆς ἐδείξαμεν τὸ αὐτοκίνητον, τὸ ὁποῖον, φθάσαν ἤδη, μᾶς ἐπερίμενε, τὴν ἀπεχαιρετίσαμεν, καὶ ἐπέβημεν τοῦ αὐτοκινήτου. Μετ' ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας διετρήχομεν τὰς ὁδοὺς τῶν Χανίων, διὰ νὰ μεταβῇ ἕκαστος ἡμῶν εἰς τὸ σπῖτι του.

Εἴμεθα ἀκόμη ὑπὸ τὰς ζωηρὰς ἐντυπώσεις τῶν ἐμπνεουσῶν τὰ μεγάλα καὶ υπερήφανα Μαδαρῶν τῶν Λευκῶν Ὀρέων. Ἐφανταζόμεθα τοὺς ἑαυτοὺς μας ὑπερτέρους τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἵτινες μᾶς ἐφαίνοντο, ὡς ταπεινὰ ὄντα, ἀσχολούμενα εἰς ταπεινὰ ἔργα. Τὸ σπῖτι μου, καίτοι εὐρύχωρον ὀπωσδήποτε, μοῦ ἐφάνη πληκτικόν, καὶ χαμηλόν. Ἡ ὀροφὴ μου ἐφαίνετο, ὅτι ἐπέize τὰ στήθη μου, μὴ ἀφήνουσά με νὰ ἀναπνέω ἐλευθέρως. Ἡ ἀτμόσφαιρά μου ἐφαίνετο πυκνὴ, καὶ ἀποπνικτικὴ.

Τὸ σῶμά μου βαρὺ. Εἶχον συνηθίσῃ νὰ ἔχω τὸν οὐρανόν, ὡς σκέπασμα, νὰ περιπατῶ βαρυνόμενος, ἀπὸ πολὺ ἐλαφροτέραν ἀτμόσφαιραν, καὶ νὰ ἀναπνέω τὸ ἀγνὸν ὀζυγόνον, ὅπως περίπου 2.000 μέτρων. Ἐν τούτοις ἦτο βέβαιον, ὅτι θὰ ἐπανειρχόμην καὶ ἐγὼ εἰς τὴν τροχίαν τῶν ἄλλων θνητῶν. Ὁ νόμος τῆς προσαρμογῆς, πρὸς τὸ περιβάλλον δὲν ἤργησε τὰ λειτουργήσῃ, καὶ μόνον αἱ ὠραιαὶ καὶ ἀληθομέντοι ἀναμνήσεις παρέμειναν.

(Τέλος).

Σεπτέμβριος 1926.

Κ. Μ. ΦΟΥΜΗΣ

ΠΟΙΚΙΛΑ

Γινώμαι Ἑλλήνων γεωπόνων διὰ τὰ χημικ. λιπάσματα

Εὐχαρίστως ἀναδημοσιεύομεν ἀπὸ τὴν ἐξαίρετον ἐφημε-

ρίδα τοῦ Ἀγρινίου «Τὸ Φῶς» τῆς 30 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. τὴν ἀκολουθοῦν μελέτην τοῦ γεωπόπου κυρίου Ν. Κωστάκη:

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣ

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

(ΟΜΙΛΕΙ Ο ΓΕΩΠΟΝΟΣ κ. Ν. ΚΩΣΤΑΚΗΣ)

Ὡς μᾶς ἐδόθη εὐκαιρία νὰ τονίσωμεν καὶ εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα μας, ἐν ἐκ τῶν ἀπολύτως συντελεστικῶν ἐπίσης μέτρων πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς Γεωργικῆς καταστάσεως τοῦ Νομοῦ μᾶς εἶναι καὶ ἡ εὐρεία ἐν αὐτῇ διάδοσις τῶν **χημικῶν λιπασμάτων**.

Ἡ χρῆσις τῶν χημικῶν λιπασμάτων πρέπει καὶ ἐπιβάλλεται νὰ γενικευθῇ εἰς ὁλόκληρον τὴν Αἰτωλοακαρνανίαν. Γενικῶς μὲν διὰ πολλοὺς λόγους, κυρίως ὅμως διότι τὰ χημικά μᾶς ὡς ἐκ τῆς συνεχοῦς αὐτῶν καλλιέργειας ἐξηντλήθησαν πλέον καὶ πεινοῦν. Παιράματα πρόχειρα ἐνεργηθέντα παρ' ἡμῶν ἐφέτος εἰς πλείστα τῶν ἐδαφῶν τῆς ἰδιαίτερας μᾶς ἐπαρχίας Ναυπακτίας ἀπέδειξαν ὅτι στένουν σοβαρῶς ταῦτα ὑπὸ τὸ βάρος τῆς συνεχοῦς ἐξαντλητικῆς καλλιέργειας τῶν παρελθόντων ἐτῶν. Οὐδὲν ἐκ τῶν τεσσάρων πρωτευόντων καὶ ἀπαραίτητων διὰ τὰ φυτὰ στοιχείων—ἐκτὸς τῆς ἀσβέστου—εὐρίσκεται εἰς ἀναλογίαν μεγαλειτέρας οὐδ' αὐτοῦ τοῦ ἡμίσεως καὶ ἐν πολλοῖς τοῦ τρίτου τῆς κανονικῆς του. Τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὰς ἐλαχίστας τὰς ἐν πολλοῖς ἐπιζημιῶς ἐσοδείας, ἀτινας ἀποδίδουν ταῦτα. Εἶναι δὲ πολὺ ἐσφαλμένη ἡ ἀντιλήψις ἐνίων ἐκ τῶν ὀρεινῶν διαμερισμάτων τοῦ Νομοῦ μᾶς γεωργῶν, ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο τῶν ἀνικανοποίητων καὶ ἐπιζημιῶν ἐσοδείων εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ποιοτικῆς καταστάσεως καὶ διαμορφώσεως τῶν ἐδαφῶν των, τὰ ὅποια τυγχάνουσι ὡς ἐκ τούτου κατ' αὐτοὺς τελείως ἀντιθέτα οἰασθήποτε βελτιώσεως. Εἰς τὰς ἀντιλήψεις ταύτας ἐπειδὴ ὁ χῶρος τῆς παρούσης δὲν ἐπιτρέπει τὴν εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος ἔχομεν ν' ἀντιτάξωμεν ἓνα καὶ μόνον, τὸν αἰωνόβιον καὶ ἀήττητον Νόμον τοῦ Φυτικῆς Βασιλείου περὶ ὑπάρξεως καὶ δημιουργίας, δυνάμει τοῦ ὁποίου τίποτε δὲν δύναται νὰ παραχθῇ ἄνευ φθορᾶς. Ἐπομένως πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀποδώσιν ταῦτα περισσότερον, ἐφ' ὅσον διήλθον ἐπ' αὐτῶν καλλιέργειαι ὁλοκληρῶν αἰώνων καὶ παρήχθησαν δισηκατομμύρια ὁλόκληρα φυτῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς θρεπτικῆς ἐνισχύσεως αὐτῶν, ἄνευ τῆς χρηρῆσεως εἰς αὐτὰ οὐδ' ἐνὸς κἄν γραμμαρίου λιπάσματος;

Ἡ αἰσχρὴ τῶν ἀποδόσεων καὶ ἡ τελεία βελτίωσις τῶν ἐδαφῶν τῆς Αἰτωλοακαρνανίας δὲν εἶναι δυνατόν βεβαίως νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς διαδόσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων, ἐφ' ὅσον ἡ γεωργία εὐρίσκεται ἐν αὐτῇ εἰς νηπιώδη, εἰς ἀρχέγονον ἀκόμη κατάστασιν, ἢ δὲ καλλιερῆτικὴ ἐργασία ἐνὸς χωραφιοῦ προσεφλεῖται εἰς τὸ πλείστον μέρος αὐτῆς δι' ἐνὸς μόνον ὀργώματος, τοῦ ὀργώματος τῆς σπορᾶς, ἀλλὰ δὲν δύναμεθα ὅμως παρὰ νὰ τονίσωμεν ὅτι τὰ χημικὰ λιπάσματα εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια θ' ἀποτελέσουν τὴν βάσιν τῆς προσπάθειάς ταύτης καὶ θὰ παῖξουν τὸν πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ αὐξησιν τῆς παραγωγῆς μας. Εἰς τὸν Νόμον μᾶς ὅμως παρ' ὅλα τὰ ὑπέροχα ἀποτελέσματα ποῦ ἀπέδωσαν ταῦτα πάντοῦ ἐνδιὰ ἐφημέρισθησαν, ἀγνοοῦνται σχεδὸν τελείως, ἰδίᾳ δὲ εἰς τοὺς ὀρεινοὺς αὐτοῦ Ἀἰμοῦς. Ὅλοι αἱ κατὰ καιροὺς γινόμεναι προφορικαὶ παροντυνσεις καὶ προσπάθειαι πρὸς διάδοσιν αὐτῶν καὶ μετατροπὴν τῶν παλαιῶν μεθόδων καλλιέργειας ἐναυάγησαν προσκρούσασαι εἰς τὰς ἐρριζωμένας πατροπαράδοτους συνήθειας καὶ ἀντιλήψεις τῶν χωρικῶν μας, πέραν τῶν ὁποίων δὲν ἐννοῦν ἀποχῶς ν' ἀποκλίνωσιν οὔτε κεραία. Ἐχομεν δὲ τὴν γνώμην ὅτι καὶ πᾶσα νέα προσπάθεια ἐστὼ καὶ πιστικώτερον γενομένη καὶ δι' ἐπιστημονικοῦ ἀκόμη κύρους ἐὰν περιβληθῇ δὲν θὰ ἔχῃ διαφορετικωτέραν καὶ καλλιτέραν τῶν προηγουμένων τύχην, ἐὰν δὲν πεισθῶν οἱ πρὸς πᾶσαν νέαν μέθοδον δυσπιστοῦντες ἀγρόται μᾶς ἐμπράκτως ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν.

Τὸ τοιοῦτον θὰ ἰδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον ἐὰν ἰδρύοντο ἀπανταχοῦ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας ἀποδεικτικοὶ ἢ πειραματικοὶ ἀγροί, οἵτινες ὡς ἀπεδείχθη εἶναι τὸ καλλίτερον καὶ δραστικώτερον σήμερον μέσον πρὸς διάδοσιν καὶ γενίκευσιν τῆς χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ ὁ θετικώτερος τρόπος διὰ νὰ πεισθῇ μὲ τὰ ἴδια του μάτια καὶ ὁ πλέον δύσπιστος ἐκ τῶν γεωργῶν περὶ τῆς ὠφελιμότητος αὐτῶν. Καὶ ἡ τοσοῦτον Ἑθνικῶς δρώσα Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία λιπασμάτων θὰ προσέφερε μεγαλειτέρας ὑπηρεσίας εἰς τὴν γεωργίαν καὶ θὰ ἐξυπηρετεῖ ἀσφαλῶς καλλίτερον καὶ τὰ ἴδια αὐτῆς συμφέροντα, ἐὰν ἀντὶ τῆς ἐξοδεύῃ δεκάδας χιλιάδων ἐτησίως δι' ἐντύπους δὴγίας καὶ διαφημιστικούς σκοποὺς ἀναλαμβάναν ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν εὐρυτέραν κυκλοφορίαν τοῦ, πολλὰ προσφέροντος αὐτῇ, διὰ τῆς σιβαρᾶς χειρὸς τοῦ διευθύνοντος αὐτὸ σεβαστοῦ καὶ ἐγκρίτου συναδέλφου κ. Μουράτογλου, περιδοικοῦ «Ἀγροτικὸς Ταχυδρόμος» τὴν ἰδρύσιν καὶ ἐγκατάστασιν ἀπλῶν ἀποδεικτικῶν ἀγρῶν εἰς τὰ κέντρα τοῦλάχιστον τῶν περισσότερων καθυστερημένων ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους, τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν ἐκεῖσε ἀντιπροσώπων τῆς. Τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν δαπάνην τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν προτεινομένων ἀποδεικτικῶν ἀγρῶν ἔπρεπε βεβαίως ν' ἀναλάβῃ τὸ Κράτος. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀξιώσωμεν σήμερον παρ' αὐτοῦ τοιοῦτόν τι ἔχοντες ὅπ' ὀφεί τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας πρὸς τὰς ὁποίας ἀντιπαλαίει τοῦτο ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα μία καὶ μόνη μᾶς ἀπομένει λύσις, ἡ ἀνάληψις τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἰδέας ταύτης ὑπὸ τῶν ἰδίων Κοινοτήτων.

Ἡ ἰδρύσις ἐνὸς ἀποδεικτικοῦ ἀγροῦ εἰς ἐκάστην Κοινότητα ὑπολογιζομένων καὶ τῶν καλλιεργητικῶν του ἐξόδων καὶ τοῦ ἐνοικίου του ἀκόμη δὲν θὰ ἀπαιτήσῃ ποσὸν μεγαλύτερον τῶν 375 δραχμῶν, εἰμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι τῇ εἰσηγήσει τῶν Κοινοτήτων θὰ τὸ περιβάλῃ διὰ τῆς ἐγκρίσεώς του ἀμέσως ὁ κ. Νομάρχης, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ γενικωτέρου προοδευτικοῦ σκοποῦ καὶ ἐφ' ὅσον μετὰ τὸν θερισμόν του τὰ ἐξόδα θὰ καλυφθῶσιν εἰς τὸ τριπλάσιον. Ἐν ἀνάγκῃ δύναται νὰ ἐξοικονομηθῇ τὸ ποσὸν καὶ δι' ἐράνων ἐπ' ἐκκλησίαις. Ἡ ἐγκατάστασις τούτου πρέπει νὰ γίνῃ ἐπὶ ἀγροῦ κειμένου εἰς τὸ πλησιέστερον μέρος τοῦ χωρίου τῆς κωμοπόλεως ἢ πόλεως καὶ ἐκτάσεως ἐνὸς στρέμματος (1000 μ.) εἰς τὸν ὅποιον νὰ δοθῶσιν ὅλαι αἱ συνήθεις καλλιεργητικαὶ ἐργασίαι πρὸς προετοιμασίαν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ τῆς σπορᾶς τοῦ σίτου νὰ διαιρηθῇ εἰς δύο ἴσα τμήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν νὰ παραμείνῃ μάρτυς ἥτοι νὰ σπαρῇ διὰ σίτου, ἀλλ' ἄνευ λιπασμάτων, τὸ δὲ ἕτερον νὰ λιπανθῇ εἰς τὰ πεταχτὰ πρὸ τῆς σπορᾶς διὰ 15 ὀκάδων λιπασματος τύπου 4—12—3 τῆς Ἑταιρείας χημ. λιπασμάτων καὶ παραχωθῇ μαζὺ μὲ τὸν σπόρον. Δίδομεν σύνθετον τύπον καὶ συνιστῶμεν εἰς τοὺς συμπολίτας Αἰτωλοακαρνανίας νὰ μεταχειρίζωνται δι' ὅλας τὰς καλλιεργείας σύνθετα γενικῶς λιπάσματα, διότι ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε μελετῶν μας καὶ μερικῆς ἀναλύσεως ἐδαφῶν τινῶν τοῦ Νομοῦ μας ἐπέσθημεν ὅτι μόνον τὰ σύνθετα λιπάσματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρ. λιπασμάτων ἐνδείκνυνται σήμερον διὰ τὰ χωματὰ μας καὶ θὰ ἐκπληρώσουν ἐντελῶς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν φυτῶν μας. Μετὰ τὴν λίπανσιν νὰ σπαρῇ ἀμέσως καὶ νὰ σημειωθῇ καταλλήλως τὸ λιπανθὲν τμήμα.

Αὗται εἰσὶν ἐν ὀλίγοις ὅλαι αἱ καλλιεργητικαὶ καὶ ἰδιαίτεροι ἐργασίαι τοῦ ἀπλοῦ ἀποδεικτικοῦ ἀγροῦ, οὔτινες τὸ μυστικὸν θὰ εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν δύο τμημάτων βραδύτερον σύγκρισις ἐκ τῆς διαφορᾶς τὴν ὁποίαν θὰ παρουσιάσουν καὶ πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ ὁποίου πιστεύομεν ἀπολύτως.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ εἰσακουσθῶμεν παρὰ τῶν Προέδρων τῶν Κοινοτήτων τοῦ Νομοῦ μας καὶ ὅτι συντόμως θὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν ν' ἀπευθύνωμεν συγχαρητήρια. Νὰ εἶναι δὲ βέβαιοι ὅτι τοῦτο πράττοντες θὰ προσφέρουν πολὺ τιμὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν γεωργίαν τῆς ἰδιαίτερας των πατρίδος, ἐκ τῆς ἀναπτύξεως καὶ πρὸς τὰ πρόσσω ἐξελίξεως τῆς ὁποίας ἐξαρτάται καὶ εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη αὐτὴ αὕτη ἡ εὐημερία καὶ ἡ πρόοδος τοῦ τόπου των, διὰ τὴν ὁποίαν κα-

θῆκον καὶ ὑποχρέωσιν ἔχουσιν νὰ μεριμνήσωσιν, ἐφ' ὅσον τυγχάνουσιν οἱ αἱρετοὶ αὐτοῦ ἄρχοντες.

Πλάτνιος—Ναυπακτίας

Νικ. Κωστάκης
Γεωπόνος

Β'.

Ἐκ τοῦ βιβλίου «Πρακτικὸς δὴγός τοῦ Γεωργοῦ» παραλαμβάνομεν τὴν κάτωθι περιχοπὴν:

«Καὶ ἓνα ἄλλο πρᾶγμα ἤθελα ἀκόμη νὰ τονίσω. Πολλὰς φορὲς οἱ γεωργοκτηματίες μεταχειρίζονται ἢ τοὺς συμβουλευοὺν νὰ μεταχειρίζωνται λιπάσματα ὅχι πλήρη π. χ. νίτρο ἢ θεικὴ ἄμμωνία ἢ κυαναμίδη ποὺ περιέχουν μόνον ἄζωτο ἢ ἄλλα σὰν τὸ Ἀμμο—Φῶς ποὺ περιέχουν δύο στοιχεῖα (ἄζωτο καὶ φωσφορικὸ ὀξύ). Αὐτὸ δὲν τὸ βρίσκω σωστό. Τὰ φυτὰ ὅλα (πλὴν τῶν ἄζωτολόγων ποὺ χρειάζονται μόνο κάλι καὶ φωσφορικὸ ὀξύ) εἰς τὴν ἀνάπτυξίν των, εἰς τὴν ἀνάπτυξίν των ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ ἐστὶν πλήρως λιπασμα καὶ αὐτὰ χρησιμοποιοῦν) ἔχουν ἀνάγκη καὶ ἀπὸ τὰ τρία στοιχεῖα στήν ἀναλογία ποὺ πρέπει γιὰ κάθε φυτὸ, ἀν δὲν δώσωμεν τὸ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, καὶ τὸ ἕδαφός μας δὲν τὸ ἔχει σὲ εὐκόλοχόνευτῃ γιὰ τὸ φυτὸ κατάστασι, τότε ἡ ἐνέργεια τῶν ἄλλων στοιχείων, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχουν ἀφθονα, παραλύει, δηλαδὴ τὰ ἄλλα στοιχεῖα δὲν χρησιμοποιοῦνται. Εἶναι ὁ νόμος τοῦ ἐλαχίστου.

Π. Κουτσομητόπουλος

Τμηματάρχης Ὑπ. Γεωργίας. Καθηγητῆς

(Ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ «Πρακτικὸς δὴγός τοῦ Γεωργοῦ»).

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἐμβάπτισις σπόρων βάμβακος ἐντὸς τοῦ θειικοῦ ὀξέος πρὸς αὐξάνειν τῆς βλαστικῆς ἱκανότητος.

(Ἐκ τῆς ἐφημερίδος Association τῆς Τύνιδος)

«Ἐκ δοκιμῶν γενομένων ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις, καὶ τὰς ὁποίας ἀναφέρει «Ἡ διεθνὴς ἐπιθεώρησις τῆς «Γεωργίας» καταφαίνεται ὅτι ἡ ἐμβάπτισις τῶν σπόρων «βάμβακος ἐντὸς τοῦ θειικοῦ ὀξέος αὐξάνει τὴν βλαστικὴν «ἱκανότητα τούτων καὶ εὐνοεῖ κατόπιν τὴν ἀνάπτυξιν «των.

«Τὰ καλλίτερα ἀποτελέσματα ἐπετεύχθησαν διὰ τῆς «ἐμβάπτισεως 500 γραμμαρίων σπόρου βάμβακος ἐντὸς «100 κυβικῶν ἑκατοστομέτρων θειικοῦ ὀξέος καθαροῦ «65° ἐπὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας. Κατόπιν οἱ σπόροι οὗτοι «πλένονται καλῶς ἐντὸς δύο λιτρῶν ὕδατος ἐπὶ 10 λεπτά «τῆς ὥρας καὶ ἀφίονται νὰ στεγνώσουν.

Οἱ οὕτω ἐμβάπτισθέντες σπόροι εἶχον βλαστικὴν ἱκανότητα 95 ο)ο καὶ μετὰ φύλαξιν 6 μηνῶν 92 ο)ο.»

Κατὰ τὸ 1915 εἶχομεν προδῇ εἰς δοκιμὰς ἐμβάπτισεως σπόρου βάμβακος ἐντοπίου χνουδωτοῦ (οὐχὶ ἀμερικανικοῦ) ἐντὸς καθαρῶν θειικοῦ ὀξέος τῆς Α. Ε. Ε. Χ. Π. Α. 65°. Σκοπὸς τῶν γενομένων τότε ὅφ' ἡμῶν δοκιμῶν ἦτο οὐχὶ ἡ αὐξήσις τῆς βλαστικῆς ἱκανότητος, ἀλλ' ἡ καταστροφὴ τοῦ χνουδίου τοῦ σπόρου διὰ ὅς γινώσκοντες παρεμποδίζει τὴν κανονικὴν διασπορὰν τοῦ σπόρου τούτου, ἰδίως εἰς τὴν γίνεσθαι διὰ μηχανικῶν σπορῶν βάμβακος. Ἐπετύχομεν τότε δι' ἐμβάπτισεως τῶν σπορῶν ἐντὸς τοῦ θειικοῦ ὀξέος, μόνον ἐπὶ πέντε λεπτά, καὶ

κατόπιν ἐνὸς καλοῦ πλυσίματος διὰ καθαροῦ ὕδατος, τὴν τελείαν ἀπογύμνωσιν τῶν σπόρων βάμβακος, οἵτινες ἰδύνατο νὰ σπαροῦν ὡς σπόροι σίτου ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης κατεργασίας καὶ χωρὶς οὐδὲν νὰ ἐπέλθῃ βλάβη εἰς τὴν βλαστικὴν ἱκανότητα τούτων.

Τὸ τοιοῦτον ἔχει ὑφίστην σπουδαιότητα διὰ τοὺς βάμβακοκαλλιεργητὰς τοὺς χρησιμοποιοῦντας σπόρους χνουδωτοὺς καθ' ὅσον κατόπιν μιᾶς τοιαύτης ἐμβάπτισεως δύναται νὰ χρησιμοποιήσωσιν σπορεῖς βάμβακος κατὰ γραμμάς, καὶ ἰσοκαλιστήρια διὰ τὰ σκαλίσματα, ἐνῶ ὡς γνωστὸν ὡς εἶνε ὁ σπόρος βάμβακος φυσικῶς, ὅσον καὶ ἐὰν βραχὺ τὴν προτεραιὴν δὲν τρέχει καὶ μπουκύνει τὰς μηχανὰς, δὲν γίνεται δὲ κανονικὴ σπορά.

Θ. Α. Α.

ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΙΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΝ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ὁ κύριος Κωνσταντ. Παναγιωτόπουλος, προϊστάμενος γραφείου Ἐποικισμοῦ Θεσσαλονίκης μᾶς ἐπεμψε τὸ κάτωθι σημείωμα τοῦ ὁποῖον εὐχαρίστως δημοσιεύομεν διότι εἶναι πολὺ διδακτικόν.

ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘ. ΕΠΟΙΚ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ Συν. Ν. Καλλικρατείας
ΓΕΩΡΓΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γεωργοὶ ντόπιοι καὶ πρόσφυγες ξυπνήσατε

Διαβάστε τ' ἀποτελέσματα ποῦδωσαν καλλιέργειαις σιταριοῦ μὲ διαλεχτοὺς σπόρους καὶ λιπάσματα ποῦ ἔδωκε τὸ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ σὲ πρόσφυγας τοῦ Συνοικισμοῦ Ν. Καλλικρατείας.

Ὄνοματεπώνυμο καλλιεργητοῦ	Ὄνομασία σιταλίας αὐτοῦ	Χρονολογία σπορᾶς	Στοιχεῖα σπορᾶς	Ποσὸν λιπασμάτων 4—12—3 εἰς ὀκάδας*	Ποσότης σπόρου εἰς ὀκάδας	Χρονολογία θερισμοῦ	Συνολικὴ ἀποδόσις κατὰ στρέμμα εἰς ὀκάδας	Ἀνάλυσις ποσότητος λιπασμάτων κατὰ στρέμμα εἰς ὀκάδας	Ἀνάλυσις ἀποδόσεως κατὰ στρέμμα εἰς ὀκάδας
Βαργεμεζῆς Γ.	Ντεβὲς Ἐντόπιος	8-12-15	40 15 ὀκ.	0* 15 ὀκ.	20-6-27	152	26	34,5	—
Παλιολόγος Ι.	Ντεβὲς Ἐντόπιος	23-12-1	40 12 ὀκ.	0* 12 ὀκ.	19-6-27	142	40	55	—
Λυμπεριάδης Ι.	Ντεβὲς Ἐντόπιος	13-12-1,5	40 15 ὀκ.	0* 15 ὀκ.	17-6-27	225	26	72	—
Τοῦμπος Παναγ.	Κεντρὰδι Ἐντόπιος	15-12-1	20 10 ὀκ.	0* 10 ὀκ.	5-6-27	122	20	45	—
Σελεμενᾶκης Δ.	Ντεβὲς Ἐντόπιος	11-12-1,5	40 15 ὀκ.	0* 15 ὀκ.	16-6-27	131	26	29	—
Γιαννινοπούλου Δ.	Ντεβὲς Ἐντόπιος	14-12-1	40 10 ὀκ.	0* 10 ὀκ.	19-6-27	165	40	88	—
Νᾶνος Νικόλαος	Τοῦνος Ἐντόπιος	14-12-0,5	20 5 ὀκ.	0* 5 ὀκ.	7-6-27	69	40	60	—
Κόκκινης Ἐμμ.	Τοῦνος Ἐντόπιος	5-12-0,5	20 5 ὀκ.	0* 5 ὀκ.	4-6-27	78	40	74	—

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὰ χωράφια ποῦ σπάρθηκαν μὲ τὰ σιτάρια αὐτὰ εἶναι σὲ ὑψώματα ἢ σὲ κάμπος ὅλα κοντὰ στὴ θάλασσα.

Οἱ Γεωργοὶ ποῦ σπείρανε εἶναι πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Καλλικρατεία τῆς Θράκης ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους γεωργοὺς τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ν. Καλλικρατείας.

Σημ.—0* σημαίνει χωρὶς λιπάσματα.

ΛΟΙΠΟΝ ΒΛΕΠΕΤΕ !!

Οἱ Γεωργοὶ αὐτοὶ τῆς Ν. Καλλικρατείας μὲ ντόπιο σπόρο καὶ χωρὶς λιπάσμα πῆραν (τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο) στὸ στρέμμα 75 ὀκάδας σιταριοῦ ἢ τὸ 1: 7 1)2.

Ἀλλὰ μὲ διαλεχτοὺς σπόρους καὶ λιπάσματα πῆραν ἀπὸ τὰ ἴδια χωράφια (τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο) ἀπὸ ἓνα στρέμμα 132 ὀκάδας δηλαδὴ τὸ 1: 13.

Σ' ἓνα δηλαδὴ στρέμμα ἔρριξαν (τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο) 30 ὀκ. λιπάσμα 4—12—3 ποῦ ἀξίζει (4 δραχ. ἢ ὀκ.) δρ. 120

Τὸ περίσσειο σιτάρι ποῦ πῆραν ἀπὸ ἓνα δηλαδὴ στρέμμα ἔφθασε τὰς 57 ὀκάδας σιταριοῦ ποῦ ἀξίζουν » 400

Δηλαδὴ ἔμεινε καθαρὸ κέρδος ἀπὸ ἓνα στρέμμα » 280

Αὐτὰ ἀποδείχνουν πῶς εἴταν καλλιέργησις κανένας ὅπως λέει ἡ Ἐπιστήμη, δηλαδὴ ὀργώσῃ καλὰ τὸ χωράφι, σπείρῃ διαλεχτοὺς σπόρους καὶ ρίξῃ χημικὸ λιπάσμα μὲ τῆς δὴγίας ποῦ θὰ δώσῃ ὁ γεωπόνος ποῦ μελέτησεν τὴν κατάστασι τῶν χωραφίων. Μπορεῖ νὰ διπλασιάσῃ τὴν παραγωγὴν τοῦ σιταριοῦ.

Ἐὰν ὅλοι οἱ Γεωργοὶ στὴν Ἑλλάδα καλλιεργούσαν τὸ σιτάρι ὅπως λέει ἡ Ἐπιστήμη δὲν θὰ εἶχαμε πειὰ ἀνάγκη νὰ φέρνουμε ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικὸν τόσας ἑκατομμύρια ὀκάδας τὸ χρόνο ποῦ εἶναι ὁ σπουδαιότερος λόγος τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῆς δραχμῆς.

ΦΡΟΝΤΙΔΕΣ

ΑΙ ΟΠΟΙΑΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΠΟΘΗΚΕΥΣΙΝ ΤΟΥ ΣΙΤΟΥ

Ἡ ἐναποθήκευσις τοῦ σίτου εἰς ἀποθήκας ξηρὰς καὶ κανονικῶς ἀερίζουσας ἔχει μεγίστην σημασίαν διότι εἴταν πρόκειται περὶ σίτου μέλλοντος νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς σπορὰν παραμένει ἄθικτος ἡ βλαστικὴ του δύναμις, εἴταν δὲ πρόκειται περὶ σίτου μέλλοντος νὰ ἐκποιηθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον, διὰ τῆς καλῆς διατηρήσεως δὲν ἐκπίπτει ἡ ἐμπορικὴ του ἀξία.

Τρία ἐντομα κυρίως προσβάλλουν τοὺς ἐναποθηκευμένους δημητριακοὺς κατὰ τοὺς. Τὰ ἐντομα ταῦτα περὶ τῶν ὁποίων ἡσχολήθημεν εἰς ἴδιον τεύχος κατὰ τὸ παρελθόν, εἶναι ἡ Καλάνδρα, ἡ Τήνεις τῶν κόκκων καὶ ἡ Ἀλευκίτις τῶν γεννημάτων. Δι' ἑκάστον ἐκ τῶν ἐντόμων τούτων πρέπει νὰ λαμβάνωνται ἴδια μέσα καταπολεμήσεως ὡς καὶ προληπτικὰ τοιαῦτα, ὑπάρχον ὅμως καὶ κοινὰ μέσα καταπολεμήσεως ὅλων τῶν παρασίτων τῶν ἀποθηκῶν, τὰ ὁποῖα συντόμως ἐκθέτομεν κατωτέρω.

Κοινὰ μέσα καταπολεμήσεως πάντων τῶν παρασίτων τῶν ἀποθηκῶν.

Προληπτικὰ μέσα

Ἐὰν πρόκειται περὶ ἀποθήκης, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον ἀναφανῇ ἄλλοτε τὰ παρασίτα, δυνάμεθα διὰ πτυαρισματῶν συχνάκις ἐναναλαμβανόμενων, δι' ἀναεώσεως τοῦ ἀέρος, διὰ τηρήσεως ἀέρας καθαριότητος νὰ ἐπιτύχωμεν ὅρους δυσμενεῖς διὰ τὴν ὀριστικὴν ἐγκατάστασιν τῶν βλαπτικῶν τούτων ἐντόμων ἐν τῇ ἀποθήκῃ.

Ἐπίσης ἐπιμελῶς πρέπει νὰ ἐξετάζωνται σπόροι δημητρια-

ΧΑΡΙΛΑΟΣ & ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Σάπων Έλευσένος, καθαρὸς καὶ ἀνόθευτος, ὁ καταλλιλότερος διὰ τὴν πλύσιν.

Χειροσάπωνες

Λινέλαια ἄβραστα καὶ βρασμένα

Ριτσινέλαια extra

Λινάλευρα τροφήν τῶν ζῴων ἀνωτέρα κατὰ 25 ο/ο τῆς κριθῆς.

Διὰ παραγγελίας καὶ πληροφροῦς ἀποταθῆτωσαν πρὸς τοὺς κατὰ τόπους ἀντιπροσώπους ἢ εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις Γραφεῖα (ὁδὸς Σταδίου 33).

Σ. Α. Α. Τ.—Ὅλος ἰδιαιτέρως συνιστῶμεν εἰς τοὺς γεωργοκτηματίας τὰ **Λινάλευρα** τῶν ἐργοστασίων **Χαριλάου καὶ Κανελλοπούλου**.

Τὰ λινάλευρα εἶναι μία ἀπὸ τὰς ἀρίστες τροφὰς δι' ὅλα ἐν γένει τὰ ζῷα καὶ ἰδιαιτέρως διὰ τὰς γαλακτοφόρους ἀγελάδας.

Ὅλοι οἱ ἔχοντες ζῷα, χρεωστοῦν νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ λινάλευρα.

κῶν καρπῶν προσερχόμενοι ἐξ ἀγορᾶς, προτοῦ ἐναποθηκευθῶσιν, ἐν ἀνάγκῃ δὲ νὰ φυλάσσωνται εἰς εἰδικὴν ἀποθήκην.

Ἐὰν εἰς ἐναποθηκευμένους σπόρους παρατηρηθῇ προσβολὴ ἢ εὐρισκομένη ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀναπτύξεώς τῆς, τότε πρέπει νὰ λαμβάνωνται ριζικά μέτρα τὰ ὅποια ἀπὸ τῆς δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλα πρὸς τοὺς ἄλλους· δὲ ἀπαιτοῦσιν δαπάνας, τοιαῦτα μέτρα εἶναι· ἢ ἐκκένωσις τῆς ἀποθήκης, ἢ ἐπίχρισις τῶν τοίχων δι' ἀσβεστίου γάλακτος, ἢ πλύσις τῶν δαπέδων διὰ ζέοντος ὕδατος ριπτομένου ἐν ἀφθονίᾳ κτλ.

Μετὰ τὴν λήψιν τῶν φροντίδων, τούτων ἀποφεύγωμεν τὴν ἐντὸς τῶν αὐτῶν ἀποθηκῶν ἐναποθήκευσιν τοῦ σπόρου ἐπὶ ἕνα ἢ δύο μῆνας καθ' ὅς ἐπαναναλαμβάνομεν κατ' ἀραιὰ χρονικά διαστήματα τὴν διὰ ζέοντος ὕδατος πλύσιν τῶν δαπέδων.

Δυνάμεθα μόνον ὀλίγας ὁκάδας σπόρου νὰ φυλάσσωμεν εἰς μίαν γωνίαν τῆς ἀποθήκης τὸν ὅποιον χρησιμοποιοῦμεν ὡς παγίδα. Μετὰ τὴν προσβολὴν τοῦ σπόρου τούτου τὸν ἐξάγωμεν καὶ διὰ θερμοῦ ὕδατος φονεύομεν τὰς προνύμφας ἢ κάμπας τῶν ἐντόμων. Τοποθετοῦμεν μετὰ τὴν ἐξαγωγήν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας παγίδα καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἐπίσης πρέπει νὰ φράσσωμεν τὰς σχισμὰς τῶν τοίχων τὰς ρωγμὰς τῶν θυρῶν καὶ παραθύρων αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουσιν εἰς τὰ ἔντομα ὡς καταφύγιον.

Ἐπειδὴ ὁ σῖτος καὶ τὰ λοιπὰ σιτηρὰ προσβάλλονται ὑπὸ τῶν ἐντόμων εἰς τὰς ἀποθήκας ἰδίως ὅταν ἐναποθηκεύονται ὑγρὰ, πρέπει νὰ εἰσάγωνται εἰς τὰς ἀποθήκας τελείως ξηρὰ. Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ κατασκευάζεται ἐπιμελῶς ἢ θυμῶν εἰς τρόπον ὥστε τὰ βρόχια ὕδατος νὰ μὴ εἰσδύωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς. Ὅταν δὲ ἐν ἀνάγκῃ ἀλυνίζονται τὰ δερμάτια ὑγρὰ πρέπει νὰ ἀπλώνεται ὁ σπόρος εἰς τὰς ἀποθήκας εἰς μεγάλην ἐπιφάνειαν καὶ ἀφοῦ ἀποξηρανθῇ νὰ συσσωρεύεται.

Μέσα καταπολεμήσεως

Διὰ νὰ εἶναι ἱκανοποιητικὰ τὰ ἀποτελέσματα τὰ προκύπτοντα ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διαφόρων μέσων τῶν ἐφαρμοζομένων πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἐντόμων τούτων πρέπει νὰ ἐξασφαλίζεται δι' αὐτῶν ἢ πλήρης καταστροφὴ τῶν παρασίτων εἰς τὰ διάφορα στάδια τῆς ζωῆς των (τέλειον ἔντομον, προνύμφη ἢ κάμπη, νύμφη κ.τ.λ.).

Ὁ σπόρος πρέπει νὰ παραμένῃ ἀναλλοίωτος δι' ἣν χρῆσιν προορίζεται· δηλαδή ἐὰν μέλλει νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς σπορὰν δὲν πρέπει νὰ χάνῃ τὴν βλαστικὴν του δύναμιν, ἐὰν προορίζεται διὰ τροφήν νὰ διατηρῇ ἀναλλοιώτους τὰς θρεπτικὰς αὐτοῦ οὐσίας, τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν προορίζεται πρὸς βιομηχανικὴν χρῆσιν.

Πρέπει ἐπίσης· τὰ διάφορα μέσα καταπολεμήσεως νὰ εἶναι εὐκόλου ἐφαρμογῆς καὶ οἰκονομικά.

Φυσικὰ καὶ μηχανικὰ μέσα καταπολέμησης

Ἡ θερμότης ἐξασφαλίζει τὴν καταστροφὴν τῶν παρασίτων εἰς ὅλα τὰ στάδια τοῦ βίου των, δύναται ὅμως ὅταν εἶναι ὑπερβολικὴ νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν βλαστικὴν δύναμιν τοῦ σπόρου διότι εἰς θερμοκρασίαν ἀνωτέραν τῶν 60° τὸ ἔμβρυον φονεύεται.

Θερμοκρασία 50—55° παρατεταμένη, ἐπ' ὀλίγα λεπτά, φονεύει ἀσφαλῶς τὰ τέλεια ἔντομα, τὰ ὅκα καὶ τὰς προνύμφας ἢ κάμπας, ὥστε προκειμένου περὶ καρποῦ προοριζομένου διὰ σπορὰν πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν πρέπει ἡ θερμοκρασία νὰ ὑπερβῇ τοὺς 55°.

Ἐπιτυχάνομεν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀνωτέρω, δι' ἐμβαπτίσεως τῶν προσδεθλημένων σπόρων ἐντὸς ὕδατος θερμοκρασίας

50—55° ἢ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως εἰδικῶν μηχανημάτων παρασκευῆς θερμοῦ ἀέρος ἢ καὶ διὰ χρησιμοποίησεως ὑδρατμῶν.

Τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς θερμότητος μέσα ἐν τῇ πράξει δὲν συνιστῶνται λόγῳ τῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ ἐφαρμογὴ των.

Τὸ ψῦχος, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἐντόμων τούτων λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν θερμοκρασιῶν αἵτινες δύναται νὰ ὦσιν δυσμενεῖς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν αὐτῶν.

Οὕτω ἡ Καλάνδρα εἰς θερμοκρασίαν χαμηλοτέραν τῶν 12° δὲν πολλαπλασιάζεται. Ἡ ἀλουκίτις ζητεῖ ἀκρόην εὐμενεστέρας ἀτμοσφαιρικᾶς συνθήκας διὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς, τ.ο. ἐντόμου δὲ τοῦτου τὰ ὅκα τῆς πρώτης γενεᾶς γεννῶνται εἰς θερμοκρασίαν 20°.

Τέλος τὰ ὅκα τῆς Τηνεῖδος ἐκκολάπτονται εἰς θερμοκρασίαν 11—12° ἢ δὲ κάμπη εἰς θερμοκρασίαν χαμηλοτέραν ἀποθνήσκει.

Χημικὰ μέσα

Ἡ χρησιμοποίησις ἀτμῶν θείου καὶ ἰδία διθειοῦχος ἀνθρακὸς ἐκτὸς τῶν ἀρίστων ἀποτελεσμάτων τὰ ὅποια δίδει παρουσιάζει καὶ τὸ μέγα πλεονέκτημα τῆς οἰκονομίας. Διὰ νὰ ἔχωμεν τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς καπνισμῶν διὰ θείου πρέπει αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα νὰ φράσσωνται ἐρμητικῶς καθὼς καὶ αἱ σχισμαὶ αἱ μεταξὺ θυρῶν, παραθύρων κλπ., οὕτως ὥστε νὰ μὴν εὐρίσκη τὸ ἔντομον διέξοδον πρὸς τὸ ὑπαίθριον, διότι τότε κοπιᾶζομεν ματαίως. Ὅταν οἱ ἔργοι αὐτοὶ τηροῦνται τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ὀριστικά, διότι εἰς περιθώριον εἰς τὸ ὅποιον ὀλιγοστεύει ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ ἐνῷ ἀντιθέτως αὐξάνει ἡ ποσότης ἀτμῶν θείου, ἢ ζωῆς τῶν ἐντόμων εἰς ὁληνδήποτε στάδιον τῆς ἀναπτύξεως των καὶ ἂν εὐρίσκωνται, δὲν δύναται νὰ παραταλῇ ἐπὶ μακρόν.

Δι' ἀποθήκην χώρου 100 κυβικῶν μέτρων ἢ καὶ οὖς 2 1/2 ὁκάδων θείου ἀρκεῖ. Ἀφίνομεν νὰ ἐνεργήσῃ τὸ διοξειδίου τοῦ θείου ἐπὶ 48 ὥρας καὶ κατόπιν ἀνοίγομεν θύρας καὶ παράθυρα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐρμητικὴ φράξις τῶν ἀποθηκῶν εἶναι δύσκολος δύναται ἐπιτυχῶς νὰ χρησιμοποιηθῇ, ὑπὸ τῶν κατεχόντων μεγάλας ἀποθήκας κτηματίων, ἀλευροβιομηχανῶν καὶ ἐμπόρων δημητριακῶν καρπῶν, οἱ ὅποιοι, ἐναποθηκεύουσι διὰ μακρὰ ἢ καὶ σύντομα χρονικὰ διαστήματα δημητριακοὺς καρπούς, διθειοῦχος ἀνθρακί.

Ὁ διθειοῦχος ἀνθρακί εἶναι ὑγρὸν ἄχρουν, ὁσμῆς βαρεῖας, βαρύτερον τοῦ ὕδατος, βράζει εἰς θερμοκρασίαν 45° καὶ εἶναι πολὺ πτητικὸς.

Οἱ ἀτμοὶ τοῦ διθειοῦχος ἀνθρακὸς εἶναι πολὺ βαρεῖς, φέροντες δὲ ὅ, ὑγρὸν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν σωρῶν ταχέως φθάνουσι εἰς τὰ κατώτερα στρώματα αὐτῶν καὶ διαχέονται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Πρέπει ὅμως ἡ χρῆσις τοῦ διθειοῦχος ἀνθρακὸς νὰ γίνεταί με ὅλας τὰς κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς προφυλάξεις διότι οἱ ἀτμοὶ αὐτοῦ ἀναφλέγονται εἰς χαμηλὴν θερμοκρασίαν.

Ὁ διθειοῦχος ἀνθρακί ὅταν δὲν ἐμπεριέχῃ ξέναν ἀκαθάρτου οὐσίας δύναται νὰ διακοπῇ ἐπὶ τῶν ἐναποθηκευμένων καρπῶν χωρὶς νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς ὁσμὴν δι' ἀρρεστον, ἐπηρεάζουσαν τὴν γεῦσιν αὐτῶν ἢ παραδίδωσιν αὐτῶν βλαστικὴν τὴν δύναμιν, καθόσον ἐπιτιμῶμεν ὅς εἰς τὸν ἀέρα δὲ ἀφίνει ἐπὶ τοῦ προϊόντος οὐδεμίαν ὁσμὴν. Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιον προκειμένου περὶ ἀκαθάρτου διθειοῦχος ἀνθρακί, πάντως ὅμως οὐδαμῶς παραδίδεται τὸ προϊόν ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς τροφήν ἢ καὶ διὰ βιομηχανικὴν χρῆσιν, μόνον μέρος τῆς βλαστικῆς τῶν δυνάμεως δύναται νὰ χάσῃ οἱ σπόροι διὰ μακρὰς αὐτῶν ἐπαφῆς μετ' ἀκαθάρτων ἀτμῶν διθειοῦχος ἀνθρακί.

Ἦναι ἐπίσης ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν ὅτι ἐν λίτρον ὕγρου διθειοῦχος ἀνθρακὸς δίδει ἐξατμιζόμενον 375 λίτρα ατμῶν.

Πλὴν τῶν κινδύνων τῆς πυρκαϊᾶς ἢ χηρῆς τοῦ διθειοῦχος ἀνθρακὸς καὶ διὰ τὴν ἀνθρωπὸν εἶναι ἐπικίνδυνος.

Οἱ ἀτμοὶ τοῦ διθειοῦχος ἀνθρακὸς προκαλοῦσιν εἰς τοὺς δι'

αὐτοῦ ἐργαζομένους ἐργάτας ζάλην, ἐμμέτους, συμφορήσεις καὶ τέλος τὸν θάνατον.

Ἐργάται ὑποφέροντες ἀπὸ καρδιακὰ νοσήματα πρέπει ν' ἀποκλείωνται ἀπὸ τῆς φύσεως ἐργασίας.

Εὐτυχῶς ταχέως γίνεται ἡ διὰ διθειοῦχος ἀνθρακὸς προληπτικὴ θεραπεία, οὕτως ὥστε οἱ ἐργάται δὲν εὐρίσκονται ἡναγκασμένοι νὰ παραμένωσι ἐπὶ μακρὸν εἰς τὰς ἀποθήκας.

Πρὸς ἀποσίδησιν τῆς διὰ τῆς εἰσπνοῆς ἀτμῶν δηλητηρίασεως πρόχειρον καὶ ἐπαρκὲς μέσον εἶναι νὰ ἐξέρχονται οἱ χειριζόμενοι τὸν διθειοῦχος ἀνθρακί ἐργάται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα. Ὁ μόνος πραγματικὸς κίνδυνος ὁ δυνάμενος νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ διθειοῦχος ἀνθρακὸς ὀφείλεται εἰς τὸ εὐφλεκτον τῶν ἀτμῶν αὐτοῦ οἱ ὅποιοι ἐπὶ πλέον ἔχουσι τὴν ιδιότητα, ἀναμιγνύομενοι μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, νὰ σχηματίζωσι μίγμα ἐκρηκτικόν, ἐπομένως δὲν πρέπει κατὰ τὰς ὥρας τῆς χρησιμοποίησεως νὰ εὐρίσκηται ἐντὸς ἢ καὶ πλησίον τῶν ἀποθηκῶν λυχνία, ἢ νὰ καπνίζωσιν οἱ ἐργάται πρὸς πρόληψιν ἀπεικταλίων.

Οἱ ἀτμοὶ τοῦ διθειοῦχος ἀνθρακὸς εὐρισκόμενοι ἐν ἐπαφῇ ἐπὶ 24—36 ὥρας μετὰ τῶν ἐναποθηκευμένων δημητριακῶν καρπῶν φονεύουσι ὅλα τὰ παράσιτα τὰ ζῶντα εἰς τοὺς σωρούς, χωρὶς νὰ παραδίδεται ἡ βλαστικὴ ἱκανότης τῶν σπόρων. Καλὸν εἶναι ἐν τούτοις νὰ ἀερίζονται ἐπιμελῶς αἱ ἀποθήκαι μετὰ τὴν χρησιμοποίησιν διθειοῦχος ἀνθρακί.

Διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ φαρμάκου τούτου δὲν φονεύονται μόνον αἱ προνύμφαι, νύμφαι καὶ τέλεια ἔντομα ἀλλὰ καὶ τὰ ὅκα αὐτῶν δὲν ἐκκολάπτονται, πρὸς τοὺς τοὺς δὲ ἀποθνήσκουσιν ἐξ ἀσφυξίας καὶ τὰ διάφορα τρωκτικὰ (ποντικοὶ κ.τ.λ.) τὰ ὅποια ζῶντα εἰς τὰς ἀποθήκας καὶ τρεφόμενα ἀπὸ τὰ ἐναποθηκευμένα προϊόντα προξενοῦσι μεγάλας ζημίας.

Δέκα πέντε γραμμάρια διθειοῦχος ἀνθρακί ἀρκοῦσιν δι' ἐν ἑκατὸλίτρον σίτου. Τοποθετοῦνται δὲ κύβηλα πρὸς ἕνα κρὰς ποσότητος ἐκ τοῦ φαρμάκου κατὰ θέσεις εἰς τὰ ἀνωτέρα στρώματα τῶν σωρῶν.

Τὸν διθειοῦχος ἀνθρακί ἐκτὸς τῶν ἀποθηκῶν, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ ἐντὸς βυτίων πληρουμένων προηγούμενως διὰ τοῦ πρὸς ἀπολύμανσιν προϊόντος.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Β. ΜΕΛΑΣ

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ

ΑΓΚΙΝΑΡΑ

(Κινάρα ἢ κοινὴ)

Ἡ ἀγκινάρα εἶναι πολυτίμη φυτὸ, καὶ δίνει δύο εἰσοδήματα: Τὸ ἓν εἶναι τὰ κεφάλια καὶ τὸ ἄλλο τὰ ἀγκιναρόφυλλα ποὺ εἶναι τροφὴ γιὰ τίς γελάδες, κατσίκες, πρόβατα κουνέλια κ. ἄ. Δηλαδή ἡ ἀγκινάρα εἶναι λαχανικὸ καὶ συγχρόνως κτηνοτροφικὸ φυτὸ. Τὰ κεφάλια τῆς ἀγκινάρας εἶναι τροφὴ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους μαγειρεμένα με διάφορους τρόπους.

Γιὰ νὰ κάνωμε ἀγκινάρας φυτεύομε τὸν Ὀκτώβριον—Νοέμβριον πρὸς παραπούλια, τὴν σὲ χωράφι δροσισμένο καλὰ ἢ σκαμένον με σάπια καὶ φουσκισμένο με μπόλικη κοπριά ποὺ δυνάμωσαν προτίτερα με φωσφορικὸ λίπασμα, δηλαδή με τὸ 0—16—0 ἢ ἀκόμη καλλίτερα με τὸ 0—12—6.

Τὴν ἀγκινάρα μποροῦμε νὰ καλλιεργήσωμε ποτιστικὴ καὶ ξηρική. Τὴν ξηρική τὴν φυτεύομε σὲ χώματα νοτιεῖα καὶ μπόσκα, καὶ τὴν ποτιστικὴ σὲ ὅλα τὰ χώματα· καὶ γίνεται πρῶτικώτερη, καὶ κάνει φύλλα περισσότερα καὶ παχύτερα. Ἡ ἀγκινάρα φυτρώνει τὸ φθινόπωρον με τὰ προτοβόρια καὶ Ἰουνίον—Ἰουλίον ξηραίνεται ἔχει ὅμως ὡς τότε φύλλα γιὰ νὰ δώσωμε σὰ ζωά. Με 5—6 χρόνια ποὺ θὰ ἀρχίσῃ νὰ γιὰρῇ καὶ νὰ δίνῃ λιγώτερο εἰσοδήμα τὴν ἐξορίζομε, φουσκίζομε μπόλικα τὸ χωράφι καὶ φυτεύομε νέα.

Ἀπὸ τὴν Νταλαμανάρα τοῦ Ἀργεῶς καὶ τὰ περιβόλια τῆς Ἀθήνας ποὺ καλλιεργοῦν πολὺ τὴν ἀγκινάρα μπορεῖ κανεὶς νὰ πάρῃ παραπούλια γιὰ φύτρεμα.

ΠΩΣ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΤΑΙ

Ίσαμε τον Νοέμβριο, πού θα φυτέψουμε την αγκινάρα πρέπει νάχη σκαφτή καλά ή όργωθή βαθιά τὸ χωράφι δυὸ καὶ τρεῖς φορές. Στὸ τελευταίον ὄργωμα τὸ σβαρνίζουμε γιὰ νὰ ἰσιώση, κάνουμε τοὺς ποτιστάδες καὶ τὸ χωρίζουμε σὲ στενόμενες βραγιές «πρασιές» γιὰ νάχωμε στὸ πότισμα εὐκολία.

Ύστερα τίς φουσκίζουμε σκορπίζοντας χωνεμένη ἢ μισοχωνεμένη κοπριά πού πασπαλίζουμε μὲ 10 ὀκ. τὸ στρέμμα χημικὸ λίπασμα 6—8—8 γιὰ νὰ τήνεκάνουμε πιὸ δυνατὴ, τσαπίζουμε γιὰ νὰ παραχωθῇ τὸ λίπασμα, ἰσιώση τὸ χῶμα καὶ ἀρχίζουμε νὰ φυτεύουμε στίς βραγιές αὐτὲς παραπούλια αγκινάρας διαλέγοντας τὰ πιὸ δυναμώμενα. Τὸ φύτμα γίνεται σὲ ἰσὺς γραμμὲς μιά δρασκελία «80 πόντους» μακρὰ ἢ μιά ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ σὲ ἀπόσταση ρίζα σὲ ρίζα πάλι μιά δρασκελία ἢ καὶ λιγώτερο, κατὰ τὸ εἶδος τῆς αγκινάρας. Φυτεύοντας τὰ παραπούλια τῆς κόβοις τὰ φύλλα τοὺς στή μέση γιὰ νὰ ριζώσουν πιὸ σίγουρα. Ἀπὸ πένε μῆνης καὶ ὕστερα, δηλαδὴ τὸν Ἀπρίλη πού θὰ εἶναι πιὰ ἀγκιναρίτσες, τὰ σκαλίζουμε γιὰ νὰ χαλάσωμε τὰ ἄγρια χόρτα πού τὰ πνίγουν. Οἱ ἀγκιναρίτσες αὐτὲς δίνουν μονοχρονῆς καρπὸ, οἱ πιὸ δυναμωμένες. Γιὰ νὰ φυτέψουμε ἕνα στρέμμα χωράφι μὲ ἀγκινάρες θέλομε 1000—1200 παραπούλια.

Τὸν Ἰούνιο πού ξεκάνει, ἢ ἀγκινάρα καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ τελευταίον ἔχει «μάζεμα» τοῦ καρποῦ κόβοις ὅλες τίς ἀγκινάρες σύρριζα προσέχοντας νὰ μὴ μείνῃ διόλου κοτσάνι. Καὶ τίς ἀφήνομε ἔτσι ὡς τὸν Σεπτέμβριο. Τότε τίς ποτίζουμε μιά, δυὸ φορές καὶ ὅταν φυτρώσουν καὶ μεγαλώσουν λίγο τίς σκάβομε καὶ βγάζουμε συγχρόνως τὰ παραπούλια τοὺς ἀφήνοντας—κατὰ τὴ δύναμη πού θάχη ἢ ἀγκινάρα—μονάχα δυὸ ἢ τρία σὲ κάθε μιά. Ἀπὸ τὸν τρίτον χρόνον καὶ κατόπι ἀντὶ νὰ τίς σκάβομε «τὸν Σεπτέμβριο» μονάχα τίς σκαλίζουμε τὴν ἴδια ἐποχὴ καὶ τὴν ἀνοιχὴ γιὰ νὰ χαλάσωμε τὰ χορτάρια καὶ χρόνον παραχρόνον ρίχνουμε στὸν πρώτον σκάλο 30—40 ὀκ. στὸ στρέμμα χημικὸ λίπασμα 6—8—8. Μὲ τὸ λίπασμα 6—8—8 καὶ μὲ φουσκὶ μαζὺ δίνει τὸ περισσότερο εἰσόδημα. Ὡσπου νὰ γεράσουν οἱ ἀγκινάρες ἐξακολουθοῦμε νὰ τίς ποτίζουμε μιά δυὸ φορές «τὸν Σεπτέμβριο» καὶ νὰ τίς σκαλίζουμε τὴν ἐποχὴ αὐτὴ καὶ τὴν ἀνοιχὴ καὶ νὰ βγάζουμε τὸ φθινόπωρον ταχτικά κάθε χρόνο, στὸ πρώτον σκάλισμα, τὰ παραπούλια τοῦ γιὰ νὰ μένουν σὲ κάθε ρίζα 5—6 τέτοια, κατὰ τὴ δύναμη πού θάχη. Καὶ ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ὡς τὸν Ἰούνιον φροντίζουμε πάντα νὰ κόβωμε τὰ τριγύρω κατόψυλλα τῶν ἀγκιναριῶν ἀφήνοντας λίγο κοτσάνι. Τὸ εἰσόδημα πού δίνουν ἀπὸ ἕνα στρέμμα οἱ ἀγκινάρες εἶναι ἀνάλογο μὲ τὸ εἶδος καὶ τὴν περιποίησιν πού θὰ τοὺς κάνωμε. Οἱ μαυρὲς λ.χ. δίνουν 2000—3000 ὀκ. τὸ στρέμμα φύλλα καὶ 5000—7000 κεφάλια καὶ εἶναι ν.σ.τιμώτερες ἀπὸ τίς ἄσπρες πού σοδεύουν λιγώτερο ἀλλὰ εἶναι πιὸ φειγυράτες. Στὴ Σμύρνη κάνουν ἀγκινάρες φυτεύοντας τίς ρίζες τοὺς ἀντὶ παραπούλια.

Τὸν Αὐγούστο ποτίζουν τὸ χωράφι πού θὰ βάλουν ἀγκινάρες καὶ ὅταν κἀνὴν ρόγο τὸ σκάφτουν καλά καὶ τὸ χωρίζουν σὲ βραγιές φτιάνοντας συγχρόνως καὶ τοὺς ποτιστάδες. Στίς βραγιές αὐτὲς φυτεύουν «τὸν Αὐγούστο» ρίζες ἀγκινάρας σὲ ἰσὺς σειρὲς καὶ στὴν ἴδια ἀπόσταση πού βάζουν τὰ παραπούλια τοὺς καὶ τίς ποτίζουν ταχτικά ὡς νὰ πιάνουν οἱ βροχεῖς τοῦ χειμῶνα. Ἔτσι παίρνουν μονοχρονῆς ἀρκετὸ εἰσόδημα.

Ἀλέξ. Ν. Γεωργακόπουλος

ΑΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΟΜΕΡ—ΕΦΕΝΔΗ—ΔΩΡΙΔΟΣ 20 Ὀκτωβρίου 1927.

Ἀπὸ πενταετίας ἔχω ὅπου μεταχειρίζομαι τὰ λιπάσματα τοῦ «Πετενοῦ» καὶ τὰ εὐρήκα πολὺ ἀποτελεσματικά εἰς τὴν Γεωργίαν καὶ σωθήκαμε τόσον ἐγὼ καθὼς καὶ οἱ συγχωριανοί μου οἱ ὅποιοι πρὸ 3—4 ἐτῶν εἶχον τὴν ξενομανίαν καὶ αὐτοὶ νὰ μεταχειρίζωνται λιπάσματα Γερμανικά, Ὀλλανδικὰ καθὼς καὶ ἄμμο φῶς, ἀλλὰ μόνον δύο χρόνια τὸ μεταχειρίστηκαν αὐτὸ καὶ τὸ ἀπαράτησαν καὶ τώρα πέρουν ὅλοι ἐλ-

ληγικὸν λίπασμα· ἀλλὰ μόνον ἐδῶ χρησιμοποιοῦνε λίπασμα διὰ τριφύλλια καὶ πουθενὰ ἄλλοι εἰς ἄλλα προϊόντα. Καὶ τοῦτο διότι δὲν γνωρίζουν ὅτι τὸ λίπασμα εἶναι δι' ὅλα τὰ δημητριακὰ ἀποτελεσματικόν.

Πρὸ 3 ἐτῶν ἐπῆρα λίπασμα τοῦ τύπου 4-10-10 καὶ ἔρριξα εἰς τὸ ἀμπέλι μου ἀπὸ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἑταιρείας σας Θεοδοσόπουλον εἰς Μοναστηράκιον Δωριδος, ἀλλὰ δὲν εἶδον καμμίαν ὠφέλειαν εἰς τὸ ἀμπέλι μου καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς κακὴν χρῆσιν καθὼς ἐνόησα διότι δὲν μὲ ἐσυμβούλεψε καλὰ καὶ τὸ ἔρριπα γύρω εἰς τὸ κλῆμα ἕως 10 πόντους βάθος καὶ 20 μόνον δράμια κάθε κλῆμα, ἀπόδοσις δὲ ἦτο φύλλα εἰς τὸ ἀμπέλι καὶ βέλουρας καὶ ἀγριάδες πάρα πολλές. Τοῦτο ὅμως δὲν μὲ ἀπογοήτευσε διότι ἔτυχε νὰ εὐρεθῇ κλῆμα μέσα τὸ ὅποτον ἦτον πολὺ γυρτὸν εἰς τὴν γῆ καὶ σπασιμένο καὶ δὲν ἠμποροῦσα νὰ τὸ ξελακώσω καὶ θὰ ἔσπαζε ἂν τὸ ξελάκωνα, καὶ αὐτὸ τὸ κλῆμα ἐπῆγε ἀπὸ τὸ κορμὶ τοῦ 1 πόδι πάρα πάνου καὶ ἀνοῖξα μία τρύπα μὲ τὸ ξινάρι καὶ τοῦ ἔρριξα τριπλασίον ὅσιν ἀπὸ τὰ ἄλλα, αὐτὸ λοιπὸν ἔκανε σταφύλια διὰ πέντε ἄλλα κλῆματα καίτοι ἦτον ἄχρηστον ὡς ἐκ τῶν γηραιῶν του. Ἀπὸ πέρυσι ἐφρόντισα καὶ ἐγραψα εἰς τὴν Ἑταιρείαν Σας καὶ μοῦ ἀποστέλλετε τὸν «Αἰροτικὸν Ταχυδρόμον». Τώρα θὰ σὰς γράψω πῶς ἐγὼ μόνος μου εὐρήκα τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ λιπάσματος. Πέρυσι ἔρριξα εἰς τὸ καλαμπόκι μου λίπασμα 4-12-3 εἰς 40 δκάδ., τὸ στρέμμα καὶ ἡ ἀπόδοσις ἦτο πολὺ μικρά, μόνον ὅπου ἐπῆρα ἐπὶ πλέον ἀπὸ ὅτι ἔκανε τὸ χωράφι μου, τὰ ἔξοδα τοῦ λιπάσματος καὶ ἐκεῖ δὲ πάλιν ἔκαμα δοκιμὴν εἰς 50 μέτρα τόπον μὲ περισσώτερον λίπασμα καὶ εἶδον ὅτι τὸ καλαμπόκι ἦτο διπλασίον ἀπὸ τὸ ἄλλο, τότε ἐνόησα ὅτι θέλει μεγαλύτερη δόση λιπάσματος καὶ ἐφέτος ἔσπειρα πάλιν τὸν ἴδιον ἀγρὸν καλαμπόκι ὁ ὅποιος εἶναι στρέμματα 6 (βασιλικά στρέμματα ἔχουμε ἐδῶ 1000 μ.) καὶ τοῦ ἔρριξα 10 σακκὰ λίπασμα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διότι δὲν μοῦ ἐπέτρεπεν ὁ καιρὸς νὰ ρίψω εἰς τὴν ἀδλακιά τὸ λίπασμα· ἡ ἀπόδοσις δὲ ἦτο 1500 ὀκ. ἀραβοσίτου καὶ ἂν δὲν εἶχα πάρα πολὺ κάμπια θὰ ἔκανα 2000 ὀκ. ἀλλὰ ἔπρεσεν ὁλος ὁ θησαυρὸς μέσα· τὸ χωράφι αὐτὸ εἶχε βγῆ ἄποτος χεῖμαρος ὅπου ἔχουμε ἐδῶ καὶ τὸ σάρωσαν ὅλον τὸ καλλιεργήσιμον χῶμα πρὸ 3 ἐτῶν καὶ δὲν ἔκαμε οὔτε ρίγανη ὅπου λέμε ἐδῶ, καὶ μὲ τὸ λίπασμα ἔκαμε θάμνατα, μόλις εἶδον εἰς χωριανὸν μου ὅτι ἔχω τέτοιο καλαμπόκι κάθε μέρα μὲ ρωτᾶνε πῶς τὸ ἔκαμα καὶ ἔκαμε τόσο καρπὸ καὶ δὲν ἤξευραν νὰ ρίξουν καὶ αὐτοὶ νὰ κάμουν καλὸ καλαμπόκι καὶ τοὺς ἐξήγησα ὅτι ἀπὸ τὸ λίπασμα τὸ ἔκαμα καὶ εἶναι ὅλοι διατεθειμένοι νὰ ρίχνουν λίπασμα εἰς τὰ καλαμπόκια τοὺς.

Ἐπίσης εἰς τὰ τριφύλλια ἔκαμα ἄλλην δοκιμὴν καὶ ἐκεῖ εὐρήκα ὅτι ἐρρίχναμεν ὀλίγον λίπασμα καὶ ἡ δοκιμὴ μου ἦτον ὡς ἑξῆς: Ἀγρὸς ὁ ὅποιος εἶναι 12 στρέμματα καὶ μοιρασμένος εἰς δύο μερίδια, τὸ ἕνα τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τὸ ἄλλο ἰδικόν μου, ἐγὼ εἰς τὸ ἰδικόν μου ἔρριξα εἰς τὰ 6 στρέμματα 12 σάκκου 0-12-6 εἰς τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου, εἰς τὰς 20 δὲ Ἰουλίου ἔρριξα ἄλλα 4 σακ. 0-12-6 καὶ ἔκαμα 9 χιλιάδες τριφύλλιον, τὸ δὲ μερίδιον τοῦ ἀδελφοῦ μου ὅπου ἔρριπα μόνον 6 σακ. 0-16-0 εἰς τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου καὶ ἔκαμε μόνον 5500 δκάδ., καὶ ἐκεῖ πάλιν μὲ ρωτᾶνε ὅλοι γιὰ τὸ δικό μου εἶχεν καλλίτερον μήπως εἶναι τὸ χωράφι καλλίτερον τὸ ἰδικόν μου καὶ κάνει τριφύλλι, καὶ τοὺς ἐξήγησα καὶ μόνον ὅλοι περὶστροὶ πῶς ἐγὼ σκέφθηκα καὶ κάνω τέτοιες δοκιμὲς καὶ πετυχαίνω καὶ τοὺς ἐξήγησα ὅτι κάθε γεωργὸς πρέπει νὰ κἀνὴν δοκιμὴς μόνος του εἰς ὅλα τὰ προϊόντα του μὲ τὸ λίπασμα καὶ νὰ μὴν περιμένῃ νὰ τὸν συμβουλέψῃ κανένας διότι τὸ κράτος νὰ πέρνῃ φόρους μόνον θέλει καὶ τοὺς γεωπόνους τοὺς ἔχει νὰ τοὺς πληρώνῃ καὶ νὰ κἀθῶνται εἰς Λαμίαν. Τώρα θὰ κάνω ἐγὼ χρεὶ γεωπόνου εἰς τὸ χωριό μου, διότι μόλις πρὸ ἡμερῶν ἔφερα τὸ κάρρο μου φορτωμένο λιπάσματα ἀπὸ Ναύπακτον νὰ βάλω εἰς τὰ σιτάρια μου καὶ εἰς τίς ἐλῆς μου ὅλοι ἤλθαν νὰ μὲ ρωτήσουν πού θὰ τὰ ρίξω καὶ τοὺς ἐξήγησα καὶ ὅλοι ἀρχισαν νὰ πέρνουν νὰ ρίξουν εἰς τὰ σιτάρια τοὺς καὶ εἰς τίς ἐλῆς τοὺς καὶ ἀμπέλια τοὺς. Πολλοὶ δὲ ἔχουν κοπριά νὰ ρίξουν εἰς τὰ ἀμπέλια τοὺς τοὺς ἐξήγησα ὅτι νὰ βάλουν καὶ λίπασμα μαζί, ἀλλὰ μοῦ ζητᾶνε πληροφορίας

πῶς νὰ τὸ κάνουν διότι δὲν γνωρίζουν καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀπαντήσετε ἂν εἶναι δυνατόν τὸ γρηγορότερον πῶς θὰ ρίξουμε κόπρον καὶ λίπασμα ἀνεκατευμένον εἰς τὴν ρίζαν καὶ ὅπως τὸ ξελακώσουμε ἢ εἰς τὸ μέσον εἰς τὰ κλῆματα ὅπως θὰ ρίξωμε μόνον τὸ λίπασμα παρακαλῶ νὰ ἔχω ταχεῖαν ἀπάντησιν καὶ ἂν εἶναι δυνατόν ἀμέσως καὶ καθαρὰ νὰ μοῦ τὰ γράψετε νὰ τὰ καταλάβω νὰ μὴν τὰ βάλουν μὲ μένα κατόπιν διότι τώρα τοὺς λέγω δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμα νὰ λιπάνουμε μετὰ 11 ἡμέρας θὰ τὸ ρίξουμε καὶ περιμένουν ἔμένα πότε θὰ κάμω ἀρχὴ νὰ ρίξουν ὅλοι. Τοὺς συνέστησα νὰ γράψουν ὅλοι νὰ λαμβάνουν τὸν «Αἰροτικὸν Ταχυδρόμον» καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι κάνεις ἐσὺ στὰ κτήματά σου θὰ κάνουμε καὶ ἐμεῖς διότι δὲν γνωρίζουμε πῶς θὰ τὰ γράφῃ ὁ «Ταχυδρόμος» δὲν καταλαβαίνουμε ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ τοὺς συστήσω νὰ γράψουν καὶ ἂν τὸ θελήσῃ κανένας θὰ γράψω ἐγὼ.

Πάρα πολλὰ ἔγραψα δὲν εἶμαι καὶ γραμματικὸς ἀλλὰ παρακαλῶ ὅπως θεωρήσετε Σεις καλλίτερον δημοσιεύσατε νὰ ἰδῇ ὁ κοσμάκης καὶ νὰ χορτάσῃ ψωμί.

Μεθ' ὑπολήψεως
Ι. Ἡλιοπούλου

NEOXΩΡΙΟΝ—Παραχελωτῶν, 4 Νοεμβρίου 1927.

Ἀξιότιμε κ. Μουράτογλου,

Θεωρῶ καθήκον μου ἐπιβεβλημένον ὅπως δημοσίᾳ ἐκφράσω τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας μας πρὸς τὴν Ἑλλην. Ἑταιρίαν Λιπασμάτων διὰ τὰ θυσυάσια ἀποτελέσματα ἃ ὅποια ἔφερον εἰς τὰ κτήματά μου ὅπου μεταχειρίσθην λιπάσματα τύπου 4-10-10 ἐδιπλασίασαν τὴν παραγωγὴν τῶν ἀμπέλων μ.ν. καθὼς καὶ 8-σοι μεταχειρίσθην 4—12—3 εἰς τὰ σιτηρὰ ἔκαμαν σχεδὸν διπλασίαν παραγωγὴν, ἐφέτος δὲ σκεπτόμεθα ὅτι ἄνευ λιπάσματος δὲ πρέπει νὰ προβαίνωμεν εἰς καλλιέργειαν ὅτι αὐτὸ δύναται νὰ μᾶς σώσῃ καὶ ἀπὸ προσότητος, ὅπου διπλασιάσῃ τὴν παραγωγὴν καὶ ποιότητα κῆμωσι καλλιτέραν. Ἐπειδὴ δὲ λαμβάνω τακτικὰ τὸν «Αἰροτικὸν Ταχ.δρόμον» δὲ παύω συνιστῶν καὶ εἰς ἄλλους τὰς ὠφελιμοτάτας συμβουλὰς ἃς γράφετε τακτικὰ διὰ τὴν γεωργίαν.

Μεθ' ὑπολήψεως
Ἰωάννης Γ. Κανούτας
κτηματίας

ΕΝ ΡΕΤΣΙΑΝΗ, τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1927.

Ἀξιότιμε κ. Μουράτογλου,

Τῇ συστάσει τοῦ ἀντιπροσώπου ὁμῶν κ. Ἀποστόλου Τερελμπάκου μεταχειρίσθην ἐφέτος λίπασμα 6—8—8 εἰς τὸ μιστάνι μου. Καίτοι ἀργὰ ἐχρησιμοποίησα τοῦτο καὶ παρ' ὅλην αὐτὴν τὴν ξηρασίαν τ' ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν θυσυάσια καὶ εἶμαι κατευχαριστημένος. Ἐπίσης ἔκαμα χρῆσιν τοῦ 7—7—3 εἰς τὰ μορεόφυτα ὅποτε λίαν ἐπιτυχῶς ἐδόθη τὸ ἀποτέλεσμα· τὰ μορεόφυτά μου ἀνεπτύχθησαν εἰς ἀφάνταστον σημεῖον ὅποτε ἀντὶ νὰ τὰ μεταφυτεύσω καὶ περιποιήσῃ αὐτὰ ἕως τὸ ἐπόμενον ἔτος ἵνα φυτευθῶσιν ταῦτα, δύναμαι ἀμέσως ἐφέτος νὰ φυτεύσω ἢ νὰ πωλήσω αὐτὰ καὶ γλιτώσω ἀπὸ μίαν πολὺ μεγάλην ἐργασίαν πρᾶγμα πολὺ συμφέρον καὶ εὐκόλον, ἀπαρασώμενος ἀπὸ μίαν μεγάλην καὶ κοπιώδη ἐργασίαν. Ἐξ αὐτοῦ ἀποδεικνύεται πλέον ὅτι τὰ λιπάσματα εἶναι ὁ σωτὴρ τοῦ γεωργοκτηματίου.

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν τῶν ἀποδεικτικῶν ἐδοξαίωθην ὅτι δὲν πρέπει νὰ καλλιεργῇται οὔτε σπιθαμὴ γῆς ἄνευ τῆς λιπάσεως διὰ τοῦ καταλλήλου λιπάσματος τῆς Α.Ε.Ε.Χ.Π.Α. καὶ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν ἐπρομηθεύθην τὰ ἀναγκαζούντα ποσὰ διὰ τὴν λιπάνειν τῶν σιτηρῶν μου τοῦ 4—12—3 καὶ 7—7—3 καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ κάμω χρῆσιν τούτων ἐν ὅσῃ καλλιεργῶ τὴν γῆν καὶ συνιστῶ εἰς πάντα παραγωγὸν ἂν θέλῃ νὰ εὐημερίσῃ νὰ κάμῃ χρῆσιν λιπασμάτων

τῆς Α.Ε.Ε.Χ.Π.Α. καὶ μόνον δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θὰ δυνηθῇ νὰ προσδεύσῃ καὶ μετὰ θεδαιότητος. Θὰ σὰς γνωρίσω τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσεχοῦς ἐσοδείας μου δημητριακῶν καὶ ἐν γένει. Καὶ ἂν θεωρῇται τοῦτο εὐλογον δημοσιεύσατε τὴν παρούσαν μου εἰς τὸ εὐεργετικὸν περιοδικόν σας «Αἰροτικὸν Ταχυδρόμον», παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ὅπως μὲ ἐγρίψετε εἰς τὸν κατάλογον καὶ μοῦ ἀποστέλετε τοῦτον τακτικὰ ἵνα ἐξ αὐτοῦ ὑποδοχθῶμεθα εἰς τὰς γεωργικὰς μας ἐπιχειρήσεις καὶ θέλωμεν σὰς εἶμεθα εὐγνώμονες.

Ἐν ἀναμονῇ
Μεθ' ὑπολήψεως
Ν. Λέγκας

ΠΛΑΤΑΝΟΣ—ΑΔΜΥΡΟΥ (Θεσσαλίας)

Διὰ τῆς παρούσης μου εὐγνωμονῶ τὴν Ἑταιρίαν σας διότι μὲ τὰ λιπάσματα ἔσωσε τὴν γεωργίαν. Ἐδοκίμασα ἐφέτος ἐπὶ ἀγροῦ 16 στρεμμάτων, σπόρου 120 δκάδιον σίτου, ἐλίπανα τὸ ἥμισυ τοῦ ἀγροῦ τούτου, δηλαδὴ 8 στρέμματα μὲ λίπασμα τύπου 4—12—3 ἔφερε τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα: ὁ μὴ λιπανθεὶς ἀγρὸς ἔδωσε παραγωγὴν σίτου 300 δκάδας, ὁ δὲ λιπανθεὶς παρήγαγε 850. Ἐδοκίμασα εἰς ἀγρὸν βάμβακος εἰς ἀγρὸν 2600 μέτρων πέρυσι ἄνευ λιπάσματος παρήγαγε 350 δκάδας βάμβακα, ἐνθ' ἐφέτος ἐλίπανα τὸ ἥμισυ τοῦ ἀγροῦ τούτου μὲ ἄνευ λιπάσματος παρήγαγε 500 δκάδας βάμβακα· δηλαδὴ ὁ μισὸς ἀγρὸς παρήγαγε 150 δκάδας ἐπιπλέον, δηλαδὴ 2.400 δραχμάς, ἔδωκα δι' ἕνα σάκκον δραχ. 160 εἵνεκεν ὑπόλοιπον 2.240 δραχ. Διὰ τὸ ἐρχόμενον ἐπρομηθεύθην 24 σάκκους διὰ νὰ λιπάνω ὅλην τὴν σπορὰν μου.

Διατελῶ μεθ' ὑπολήψεως
Χρήστος Γ. Λεοποδόπουλος

ΒΡΑΧΝΕΙ·ΚΑ τῇ 8 Νοεμβρίου 1927.

Πρὸς τὴν Ἀντιπροσωπείαν τῆς Α.Ε.Ε.Χ.Π.Α.

Παράληψιν μου θεωρῶ, ἵνα μὴ ἐξομνήσω καὶ γραπτῶς τὰ ὑπέροχα λιπάσματά σας τὰ ὅποια μεταχειρίσθην εἰς τὴν σπορὰν σίτου ἐθαυματουργήσαν εἰς γῆν εἰς τὴν ὅποιαν οὔτε χόρτον δὲν ἐφύτρωνε, γνωστοῦ ἄλλως τε εἰς τὴν περιφέρειάν μας, «θέσις Σπανοβασίλη» καὶ ἡ ὅποια παρήγαγε τὸ δωδεκαπλάσιον προσένησαν μεγάλην ἐντύπωσιν καὶ εἰς τοὺς γείτονάς μου Νικόλαον Δασκαλόπουλον, Κωνστ. Πιπτατρίαν, ταφύλλου, Γεώργ. Φωτόπουλον, Γεώργ. Καλύβαν, Νικ. Σάκκον καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς, οἵτινες γενικῶς ἐφέτος ἐπρομηθεύθησαν ἀπὸ τὰ λιπάσματά σας.

Μεθ' ὑπολήψεως
Γεώργ. Β. Τσιρώνης

ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΝ, 27—8—1927.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς φιλικῆς σας, σὰς γνωρίζω εὐχαρίστως, ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ ἐν Χαλανδρίῳ δὲν ἠθέλησαν ἀκόμη νὰ μεταχειρισθῶν κανονικῶς τὸ λίπασμα τῆς πατάτας μὲ 6—8—8. Λιπάνειν δηλαδὴ κατὰ δικὴν σας τῶν τρόπον, μὴ συμμορφούμενοι ἀκόμη πλήρως μὲ τὰς οδηγίας σας.

Φαντασθῆτε λιπάνειν μὲ 1 ἥμισυ σάκκον τὸ στρέμμα καὶ τοῦτο ὅχι κατὰ τὴν σπορὰν τῆς πατάτας ἀλλὰ κατὰ τὸ φύτρωμα. Καὶ ὅμως ἡ παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 1600—1800 δκάδες κατὰ στρέμμα. Πλὴν τοῦ Σωτηρίου Μάρκου, λιπαίνοντος κανονικῶς καὶ ἔχοντος ἀπόδοσιν δι' ἕν ἔτος 2500 ὀκ. πατάτας περίπου τὸ στρέμμα. Ὁ κηπουρὸς οὗτος θερμὸς ἐργάτης τῆς γῆς ἀπὸ ἐνωρὶς ἐνόησας τὸ συμφέρον τοῦ μεταχειρίζεται λιπάσμα-

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

Κεφάλαιον ἐξ ολοκλήρου καταβεβλημένον Δραχ. **13.000.000.—**
Κεφάλαια αποθεματικά και κρατήσεις **44.264.423**

ΕΔΡΑ ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 33. ΑΠΟΘΗΚΑΙ: ἐν Ἀθήναις Παλαιὸς σιδηροδρομικὸς σταθμὸς Θεσίου.

Ἐν ΠΕΙΡΑΙΕΙ ὁδὸς Ἀριστείδου 20. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τοῦ Κράτους.

Κατασκευάζονται εἰς τὰ ἐργοστάσια της φωσφορικά και σύνθετα λιπάσματα, θεικὸν ὀξύ, ὕδροχλωρικόν, νιτρικόν, θεικὸς σίδηρος, και περσπορίνη κτλ. Εἰς τὸ εἰδικὸν δὲ ἐργοστάσιον ΥΑΛΟΥΡΓΙΑΣ κατασκευάζονται δαμιτζάναι, ριάλαι, διάφορα ἐπιτραπέζια εἶδη (ποτήρια) ὑαλοπίνακες (τζάμια) κλπ.

ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

Τύποι Λιπασμάτων	Ὁ τόννος 1000 κιλά ἡμίσακκοι	Παρατηρήσεις διὰ τὴν χρησιμοποίησιν
Α. Φ. Κ.	Δραχ.	Α'. Κανονικῶν συνθέτων Χημ. Λιπασμάτων.
0—16—0	1270.—	==Πρὸς συμπλήρωσιν κόπρου πρὸς 5—10 ο/ο τοῦ βάρους τῆς κόπρου.
0—12—6	1820.—	==Δι' ὁσπρία, τριφύλλια και συμπλήρωσιν κόπρου διὰ τὰ καλιόφιλα φυτά.
4—12—3	2860.—	==Διὰ δημητριακά, ἀραβόσιτον και διὰ τὰ φυτά τῆς ἀροτραίας καλλιέργειας.
4—10—5	2890.—	==Δι' ἄμπελον, σταφιδάμπελον, ἐλαίαν, ὀπωροφόρα και παντὸς εἶδους δένδρα.
4—10—10	3085.—	==Διὰ πατάταν, καπνὸν, ἐσπεριδοειδῆ, κηπουρικά, δι' ἄνθη και ἐν γένει δι' ὅλα τὰ πολυτίμα φυτά.
6—8—8	3510.—	==Διὰ σπορεῖα ἐν γένει (καπνοῦ, ντομάτας κλπ.) κακοχειμωνιασμένα σιτάρια, κριθάρια κλπ. (Α' ἐπιφανείας).
7—7—3	3705.—	Β'. Ἀπλῶν λιπασμάτων
15—0—0	Αἱ τιμαὶ δι—	==Νίτρον
20—0—0	δονται δι' ἄλ—	==Θεικ. Ἀμμωνία
10—0—48	ληλογραφίας	==Θεικὸν κάλι
		Ἡ χρῆσις τῶν ἀπλῶν λιπασμάτων παρουσιάζει δυσκολίας και ἐνέχει κινδύνους ἀποτυχιῶν.

Αἱ ἄνω τιμαὶ εἶναι ὀπλῶς ἐνδεικτικαί. Αἱ μόνιμοι, σταθεραὶ τιμαὶ μας εἶναι αἱ κάτωθι εἰς λίρας Ἀγγλίας:

Τύπος	0—16—0	ὁ τόννος τῶν 1000 χιλιογράμμων	Λ. ΣΤ.	3. 5) —
»	0—12—6	» » » » »	»	4.13) —
»	4—12—3	» » » » »	»	7. 7) —
»	4—10—5	» » » » »	»	7. 8) —
»	4—10—10	» » » » »	»	7.18) —
»	6—8—8	» » » » »	»	9.—) —
»	7—7—3	» » » » »	»	9.10) —

Αἱ ἄνω τιμαὶ ἐννοοῦνται δι' ἐμπόρευμα παραδοτέον εἰς τὸ ἐν Πειραιεὶ Ἐργοστάσιόν μας, εἰς μονὰ ἡμίσακκα τῶν 50 χιλιογράμμων, πληρωμὴ τοῖς μετρητοῖς διὰ τὰς ἐπὶ Λονδίνου.

Ἡ πληρωμὴ δύναται νὰ γίνη εἴτε εἰς Λίρας δι' ἐπιταγῆς ἐπὶ Λονδίνου, εἴτε εἰς δραχμάς εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πληρωμῆς ἐν τοῖς Γραφείοις.

Οἱ σάκκοι εἶναι σφραγισμένοι μετὰ τὴν μεταλλινὴν σφραγίδα. Ἡ περιεκτικότης τοῦ λιπάσματος εἶναι ἡγγυημένη, ἐφ' ὅσον ἡ σφραγὶς εἶναι ἀπαραβίαστος.

Ἡ ἀξία τῶν λιπασμάτων ἐμβάζεται συγχρόνως μετὰ τὴν διαβίβασιν τῆς παραγγελίας. Οἱ ἀντιπρόσωποι μας ὑποχρεοῦνται νὰ πωλῶσιν εἰς τὰς ἄνω τιμὰς τοῦ τιμολογίου μας, ἐπηυξημένους μόνον μετὰ τὰ ἔξοδα μεταφορῶν ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια τῆς Ἐταιρείας εἰς τὸν τόπον τῆς παραδόσεως τοῦ λιπάσματος.

τα τῆς ἐταιρείας μας και λιπαίνων κανονικῶς ἔχει ἔξοχα ἀποτελέσματα, ἀφοῦ ἡ ντομάτα ἐφθασε εἰς μίαν ὀκτὶ και 1)8 ἀκριβῶς ζυγισθεῖσα θάμην εὐμορφίᾳς ὕψους και ἀπυλάσεως.

Τὰ κουκιά του, τὰ μπιζέλια του και ἐν γένει πάντα τὰ προϊόντα τοῦ περιβολίου του δύνανται νὰ χρησιμεύσουν και εἰς τὸν πλέον δύσπιστον, ὡς ἀπλὸν δαίτημα τῆς δυνάμεως τῶν λιπασμάτων τῆς Ἐταιρείας Κανελλοπούλου.

Ἦδη οἱ χωρικοὶ βλέποντες τὰ λαμπὰ ἀποτελέσματα τοῦ περβολίου αὐτοῦ ἤρχισαν νὰ λιπαίνουν κανονικῶς, οὕτως ὥστε νὰ ἔχουν και αὐτοὶ τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα εἰς τὴν νέαν ἐσο-

δεῖαν. Τὸ αὐτὸ συνέβη και μετὰ τὸ λιπασμα 4—10—10 διὰ τὰς ἁμπέλους, παρ' ὅλην τὴν ξηρασίαν, μόνον τὰ λιπανθέντα ἁμπέλια μετὰ 4—10—10 κρατῶνται δροσερὰ, ἐν ὕψει και ὁ καρπὸς τῶν εἶναι πλουσιώτατος εἰς ἐσοδεῖαν. Ἐφέτος θὰ λιπάνουν σχεδὸν ὅλοι ἀνεξαιρέτως τὰ χωράφια και τὰ ἁμπέλια, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος τρόπος τῆς σωτηρίας και τοῦ πλουτοῦ αὐτοῦ διὰ τὴν ἐσοδεῖαν.

Μετὰ πολλῆς τιμῆς
Ἀνδρέας Τριγγέτας

